

BETEL

Biserica Pentecostală BETEL-München e.V.

Seminarul Biblic München

DOCTRINE BIBLICE

“Cercetați Scripturile pentru că socotiți că în ele aveți viața veșnică” (Ioan 5.39)

**CURS PREZENTAT DE:
MACOVEICIUC CONSTANTIN**

CUPRINS

INTRODUCERE

CAPITOLUL 1. DOCTRINA DESPRE DUMNEZEU

- 1.1. Existența lui Dumnezeu
- 1.2. Natura lui Dumnezeu
- 1.3. Atributele lui Dumnezeu
 - 1.3.1. Atributele naturale ale lui Dumnezeu
 - 1.3.2. Atributele morale ale lui Dumnezeu
- 1.4. Unitatea și triunitatea lui Dumnezeu
- 1.5. Hotărârile lui Dumnezeu
- 1.6. Lucrările lui Dumnezeu
 - 1.6.1. Lucrarea de creație
 - 1.6.2. Lucrarea de cârmuire suverană

CAPITOLUL 2. DOCTRINA DESPRE BIBLIE

- 2.1. Conținutul Bibliei
- 2.2. Inspirația Bibliei
- 2.3. Autoritatea Bibliei
- 2.4. Canonicitatea Bibliei

CAPITOLUL 3. DOCTRINA DESPRE ÎNGERI

- 3.1. Crearea îngerilor
- 3.2. Natura îngerilor
- 3.3. Organizarea îngerilor
- 3.4. Destinul îngerilor

CAPITOLUL 4. DOCTRINA DESPRE OM

- 4.1. Originea omului
- 4.2. Chipul lui Dumnezeu în om
- 4.3. Căderea omului
- 4.4. Transmiterea ființei umane
- 4.5. Elementele naturii umane

CAPITOLUL 5. DOCTRINA DESPRE PĂCAT

- 5.1. Definiții ale păcatului
- 5.2. Termeni grecești pentru păcat
- 5.3. Originea păcatului
- 5.4. Urmările păcatului

5.5. Tipuri de păcat

CAPITOLUL 6. DOCTRINA DESPRE DOMNUL ISUS CHRISTOS

- 6.1. Preexistența Domnului Isus Christos
- 6.2. Întruparea și Kenoza Domnului Isus Christos
- 6.3. Moartea Domnului Isus Christos
- 6.4. Învierea Domnului Isus Christos
- 6.5. Înălțarea Domnului Isus Christos

CAPITOLUL 7. DOCTRINA DESPRE MÂNTUIRE

- 7.1. Termeni biblici pentru mântuire
- 7.2. Baza obiectivă a mântuirii: moartea Domnului Isus Christos
 - 7.2.1. Substituirea
 - 7.2.2. Răscumpărarea
 - 7.2.3. Împăcarea
 - 7.2.4. Ispășirea
- 7.3. Baza subiectivă a mântuirii: aplicarea de către Duhul Sfânt
 - 7.3.1. Convingerea
 - 7.3.2. Convertirea
 - 7.3.3. Pocăința
 - 7.3.4. Credința
 - 7.3.5. Nașterea din nou
 - 7.3.6. Justificarea
 - 7.3.7. Sfințirea

CAPITOLUL 8. DOCTRINA DESPRE BISERICĂ

- 8.1. Definirea Bisericii
- 8.2. Dimensiunile Bisericii
- 8.3. Nașterea Bisericii
- 8.4. Israel, Împărăția lui Dumnezeu și Biserica
- 8.5. Metafore pentru Biserică
- 8.6. Misiunea Bisericii
- 8.7. Slujbele în Biserică
- 8.8. Actele de cult ale Bisericii
- 8.9. Organizarea Bisericii

CAPITOLUL 9. DOCTRINA DESPRE LUCRURILE DIN URMĂ

- 9.1. Noțiuni introductive
- 9.2. Escatologie individuală
 - 9.2.1. Moartea

- 9.2.2. Starea intermediară
- 9.3. Escatologie generală
 - 9.3.1. A doua venire a Domnului Isus Christos
 - 9.3.2. Învierea
 - 9.3.3. Judecata finală

Descrierea cursului:

Acest curs ține de teologia sistematică și conține o scurtă prezentare a următoarelor doctrine biblice:

- despre Dumnezeu
- despre Biblie (bibliologie)
- despre îngerii (angelologie)
- despre om (antropologie)
- despre păcat (hamartologie)
- despre Domnul Isus (Christologie)
- despre mântuire (soteriologie)
- despre Biserică (eclesiologie)
- despre lucrurile din urmă (escatologie)

Notă: doctrina despre Duhul Sfânt (Pneumatologie) va fi prezentată într-un curs separat.

Obiectivele cursului:

- dobândirea de cunoștințe biblice privind doctrinele biblice majore
- dobândirea de cunoștințe teologice privind doctrinele amintite
- sistematizarea cunoștințelor biblice și teologice dobândite
- îmbunătățirea trăirii și slujirii creștine prin acumularea de noi cunoștințe

Metoda de predare:

- cursul va fi predat în sistemul de învățământ teologic cu frecvență redusă
- metoda de predare constă în expunerea doctrinei de către instructor, fiind permise întrebările și discuțiile libere, la subiect
- cursul se preconizează a fi predat în 8-9 întruniri de câte două ore, pe durata a doi ani de studiu

Metoda de evaluare și notare:

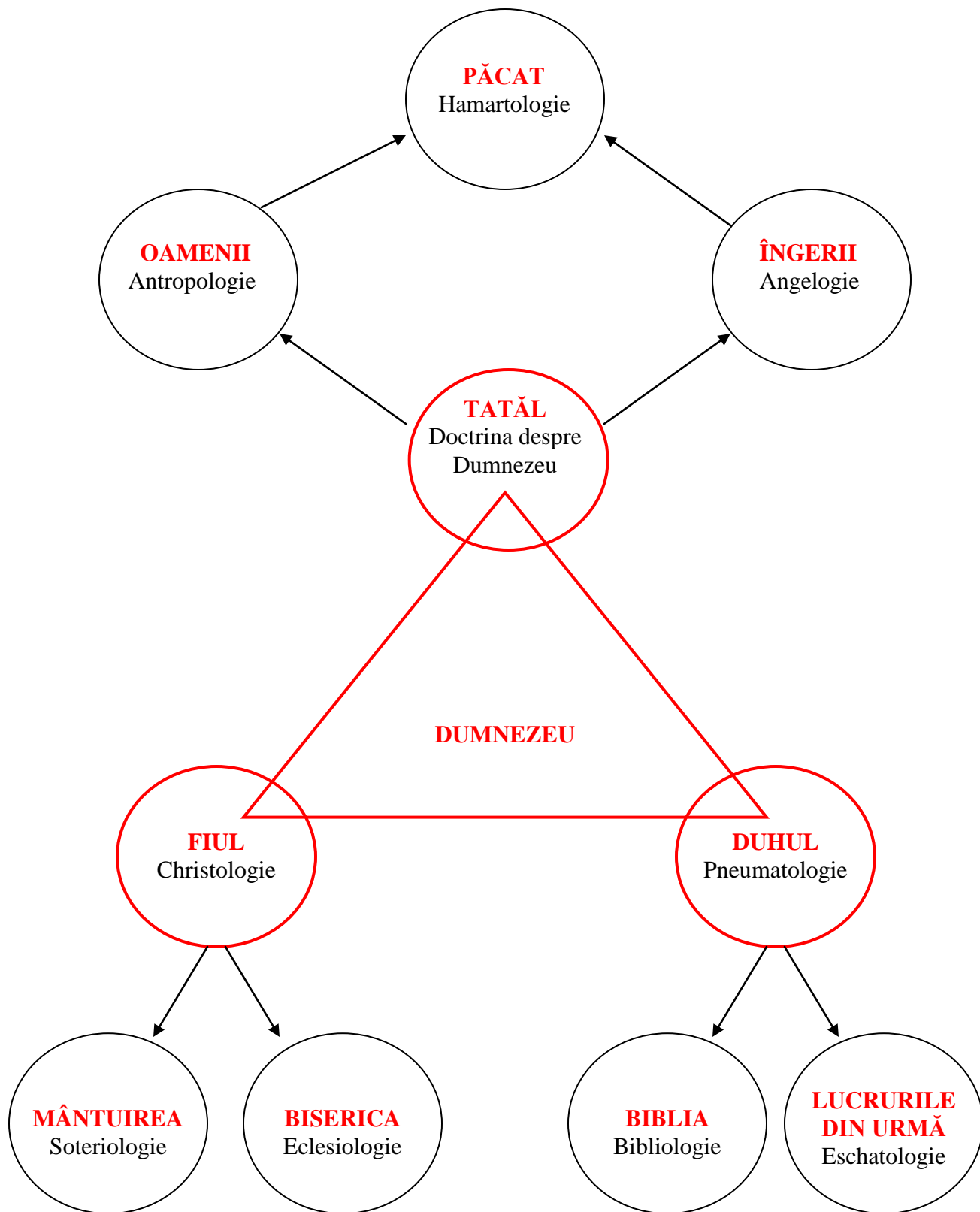
- Participarea la curs este o cerință majoră și va constitui 15% din nota finală
- Pe parcursul anului de studiu, se vor da 3 teste-grilă, care vor acoperi toate doctrinele studiate
- Examenul final va consta în întocmirea unui eseu de circa 2.000 de cuvinte, pe o temă convenită cu instructorul

Bibliografie obligatorie:

- Doctrinile biblice ale Bisericii - Trandafir Sandru
- Teologie elementară – Charles C. Ryrie

Bibliografie recomandată:

- Doctrine biblice – W.W. Menzies & S.M. Horton
- Prelegeri de teologie sistematică – Henry C. Thiessen
- Manual Teologic – Paul Enns
- Teologie sistematică - Wayne Grudem
- Teologie creștină - Millard Erickson
- Teologie creștină practică - Lyod Barackman
- Doctrinile Bibliei - Daniel Kauffman

DOCTRINE BIBLICE

INTRODUCERE

1. De ce ne trebuie un studiu sistematic al doctrinelor biblice?

Un asemenea studiu ne trebuie pentru că:

- Biblia ne oferă toate învățăturile necesare credinței și trăirii creștine, dar nu ni le sistematizează.
- Biblia ne oferă și unele învățături implicite, care au nevoie de explicații și terminologie adecvate.

Sistematizarea și elaborarea marilor doctrine ale Bibliei cade în sarcina *teologiei sistematice*.

CAPITOLUL 1. DOCTRINA DESPRE DUMNEZEU

„Scripturile ne oferă revelația Dumnezeirii eterne, care S-a revelat pe Sine ca un Dumnezeu, existând în trei Persoane - Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt; distincte dar indivizibile în esență; co-eterne, co-existente, co-egale în natură, atribute, putere și glorie. Există numai o singură Dumnezeire eternă, Care este o esență neîmpărțită și indivizibilă; și în această una-esență, există trei distincții eterne: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt” (Kevin J. Conner).

1.1. Existența lui Dumnezeu

2. Ce spune Biblia despre existența lui Dumnezeu?

Biblia nu demonstrează, ci doar proclamă existența lui Dumnezeu (Gen. 1.1). Faptul existenței lui Dumnezeu trebuie admis, deoarece el:

- *este un adevăr fundamental* (credința în existența lui Dumnezeu precede credința în Biblie);
- *este esența credinței* (asigură înțelegerea Scripturilor și stabilirea unei relații personale cu Dumnezeu - Evr. 11.6);
- *este înscris în om* (sesizează conștiința și poate deveni acuzator în ziua judecării Rom. 1.19-20).

3. Ce spune Biblia despre cunoașterea lui Dumnezeu?

Omul poate ajunge la o anumită cunoaștere a lui Dumnezeu:

- *nu* prin propria sa inițiativă și capacitate intelectuală, ci
- *numai* în măsura în care Dumnezeu i-o oferă (1 In. 5.20).

Dumnezeu Însuși este sursa cunoașterii cu privire la El, astfel:

- El luat inițiativa de a Se revela pe Sine omului;
- El a creat limbajul necesar comunicării revelației de Sine;
- El l-a creat pe om cu capacitatea de a recepționa și înțelege revelația divină.

Prin Scriptură, Duhul Sfânt ne descoperă, parțial dar exact, Cine este, cum este și ce vrea Dumnezeu de la noi.

„Dacă Dumnezeu nu ar iniția această revelație de Sine, nu ar exista nici o posibilitate pentru om să-L cunoască. Ființa omenească trebuie să se subordoneze mai întâi Dumnezeului pe care vrea să-L cunoască, spre deosebire de alte domenii ale cunoașterii, în care omul se plasează de obicei deasupra obiectului studiat” (C.C. Ryrie).

4. Cum S-a revelat Dumnezeu omenirii?

Dumnezeu S-a revelat omenirii progresiv, pe mai multe *căi*, care pot fi grupate în două tipuri de revelație, complementare: (1) *revelația generală* și (2) *revelația specială*.

5. Ce este revelația generală a lui Dumnezeu?

Revelația generală, numită și *revelație naturală*, este acea cunoaștere despre Dumnezeu oferită de El tuturor oamenilor, din toate timpurile și din toate locurile,

- *prin creația Sa*: slava Sa (Ps. 19.1), puterea și supremația Sa (Rom. 1.20), natura Sa divină (Rom. 1.20), providența Sa (Fapte 14.17), bunătatea Sa (Mat. 5.45), inteligența Sa (Fapte 17.29), existența Sa (Fapte 17.28);
- *prin conștiința umană*: voia Sa morală (Rom. 2.14-15);
- Unii consideră că și *istoria* este o formă de revelație generală, care se reflectă în împlinirea cu exactitate a profețiilor privind destinul multor popoare din vremurile biblice.

6. Ce rol are revelația generală oferită omului?

Revelația generală oferă omului o cunoaștere despre Dumnezeu limitată: *insuficientă* pentru mântuire, dar *suficientă* pentru a-l călăuzi pe om în căutarea lui Dumnezeu, Care Se va lăsa găsit (Fapte 17.26).

Așadar, revelația generală poate sluji ca:

- *motiv de acuzare*, în ziua judecății, a tuturor celor ce au înăbușit lumina ei printr-o trăire în păcat (Rom. 1.19-21);
- *lumină călăuzitoare* în căutarea după Dumnezeu, până la întâlnirea cu Mântuitorul Isus Christos (2 Cor. 4.6).

7. Ce este revelația specială a lui Dumnezeu?

Revelația specială este acea cunoaștere a lui Dumnezeu și a voii Sale oferită unei anumite comunități umane, prin mijloace alese de El, ca de pildă:

- providență (Ex. 32.11-14; Is. 45.12-13);
- minuni și manifestări divine (Ex. 3; In. 20.31);
- experiențe personale (In. 1.46; Evr. 11.6; Mat. 7.7);
- Sfânta Scriptură (In. 5.39; 20.31);
- Domnul Isus Christos (Col. 2.9; In. 1.1,14; Evr. 1.2).

Dumnezeu S-a revelat prin asemenea mijloace Israelului și Bisericii primare, colectiv sau individual. El Se revelează la fel și în prezent; revelația prin vise, viziuni, profeții etc. nu a încetat. Revelația specială este suficientă pentru mântuire, întrucât îl conduce pe om la Mântuitorul Isus Christos.

8. Poate fi definit Dumnezeu?

Dumnezeu *nu poate fi definit* printr-un cuvânt sau o frază care să exprime natura esențială a Persoanei Sale. Totuși, Dumnezeu *poate fi definit* în mod descriptiv, deși nu complet. O asemenea definiție înșiră atributele lui Dumnezeu, care este „*Spirit pur al perfecțiunilor infinite*” (Louis Berkhof).

„*Dumnezeu este Spirit, infinit, etern și imutabil, în ființa, puterea, sfințenia, dreptatea, bunătatea și adevărul Lui*” (Catehismul scurt de la Westminster).

9. În ce constă esența persoanei lui Dumnezeu?

Dumnezeu este o Persoană. El nu este o existență sau o forță impersonală, ci El este unica Ființă Personală perfectă. Modelul original de personalitate nu poate fi găsit în omul căzut, ci numai în Dumnezeu.

Chipul lui Dumnezeu în om constituie esența persoanei umane, care se exprimă prin personalitatea omului. Esența persoanei umane constă în capacitatea de a gândi, a simți și a hotărî. Trupul nu ține de esența persoanei; un om cu un trup mutilat rămâne în esență o persoană întreagă.

Dumnezeu nu are un trup material, dar posedă în mod perfect toate caracteristicile esențiale ale unei persoane: gândește (Is. 55.8), hotărăște (Gen. 2.18), simte (Gen. 6.6), comunică (Ps. 25.14) etc. Dumnezeu posedă trăsături personale: conștiință de Sine (eul unic - Ex.3.14), determinare de Sine (capacitatea de a alege și desfășura acțiuni în mod responsabil – Efes. 1.11), precum și simț moral (capacitatea de a deosebi între bine și rău – Rom. 2.5-6).

Dumnezeirea constă în trei Persoane, care au fiecare, în mod distinct, esența persoanei Sale, dar posedă în comun natura divină unică și indivizibilă. Esența persoanei asigură distincția dintre cele trei Persoane divine, iar natura divină asigură unitatea Dumnezeirii.

1.2. Natura lui Dumnezeu

10. În ce constă natura divină a lui Dumnezeu?

Dumnezeu are natură divină. El nu este o idee sau un principiu personificat, ci El este unica Ființă de natură divină.

„Natura divină este acea substanță sau esență care, cu puterile și calitățile ei, face ca Persoanele Dumnezeirii să fie Dumnezeu. Posesiunea naturii divine Îl deosebește pe Dumnezeu de alte persoane, cum ar fi îngerii și oamenii” (F.H. Barackman).

Natura divină este realitatea însăși, care susține orice manifestare exterioară. Este substanța în care calitățile și atributele Sale există; dacă nu ar exista substanța, nu ar putea exista nici atributele. De reținut că acestea două - substanța (natura) și atributele - sunt inseparabile, dar distincte.

11. Care sunt calitățile naturii divine?

Natura divină este unică, indivizibilă, aceeași în fiecare dintre cele trei Persoane ale Dumnezeirii. Dintre calitățile naturii divine, enumerăm: spiritualitatea, auto-existența, imensitatea și eternitatea.

12. Ce se înțelege prin spiritualitatea lui Dumnezeu?

În natura Sa, Dumnezeu este substanță spirituală: „Dumnezeu este Duh” (In. 4.24). Substanța spirituală este imaterială și necorporală: „Un duh n-are nici carne, nici oase” (Lc. 24.39). De aceea Dumnezeu nu poate fi văzut (In. 1.18), și nici nu permite să I se facă imagini sau chipuri ale înfățișării Sale (Deut. 4.14-20).

Totuși, în Ex. 33.19-23 ni se spune că Moise L-a văzut pe Dumnezeu. Cum a fost posibil? Când omul se privește în oglindă, el nu-și vede realmente fața, ci doar reflectarea feței lui. La fel, Moise a văzut reflectarea chipului (slavei) lui Dumnezeu, și nu natura (substanța) Ființei Lui.

Substanța (spiritul sau duhul) care intră în alcătuirea naturii divine a lui Dumnezeu:

- nu este tot una cu Duhul Sfânt. Cu excepția lui In. 4.24, referirile biblice la Duhul divin privesc pe Duhul Sfânt;
- diferă de aceea a îngerilor, care sunt spirite create;
- diferă de duhul omului, care este creat.

13. Cum trebuie înțelese referințele biblice despre formele umane ale lui Dumnezeu?

Biblia vorbește despre mâinile, picioarele, fața, ochii, nasul sau gura lui Dumnezeu. Aceste antropomorfisme nu pot fi atribuite naturii Sale divine; ele țin de vorbirea figurativă și nu trebuie nicidecum înțelese în sens literal.

„Dumnezeu trebuie neaparat să vorbească despre Sine ca și când ar fi om, căci numai astfel putem noi înțelege ceva cu privire la El” (G. Thomas).

Doar a doua Persoană din Dumnezeire, Domnul Isus, ca purtător de natură dublă – divină și umană – posedă forme caracteristice naturii umane.

14. Ce se înțelege prin auto-existența lui Dumnezeu?

Dumnezeu există în și prin Sine Însuși; existența Lui nu depinde de nimic din afara Lui Însuși. „*El este Cauza Primară, și El Însuși nu este cauzat*” (Toma de Aquino).

Auto-existența lui Dumnezeu este exprimată concis în declarația „Eu sunt Cel ce sunt” (Ex. 3.14), precum și în Numele Său, Iahve (Iehova). De asemenea, expresia „Eu sunt” rostită de Domnul Isus exprimă auto-existența Fiului, ca Persoană din Sfânta Treime.

Auto-existența lui Dumnezeu ține de natura Sa, și nu de voința Sa. Aceasta înseamnă că

„*El există din necesitatea naturii Lui de Ființă necauzată. Nu este corect să spunem că Dumnezeu Își este propria cauză, pentru că atunci El ar avea și puterea de a Se anihila pe Sine*” (H.C. Thiessen).

15. Ce se înțelege prin imensitatea lui Dumnezeu?

Imensitatea lui Dumnezeu constă în aceea că El transcende Universul pe care l-a creat. Ea este conferită de calitatea naturii divine de a fi prezentă dincolo de limitele spațiului finit. În imensitatea Sa, Dumnezeu există dincolo de spațiu, timp sau materie, nu printr-un act liber al voinței Sale, ci prin calitatea naturii Sale (1 Imp. 8.27; 2 Cron. 2.6; Ps. 113.4-6; Fapte 17.24-28).

Imensitatea Sa - care înseamnă prezență dincolo de Universul creat, datorată naturii divine - se deosebește de omniprezența Sa, care înseamnă prezență în întreg Universul creat, datorată voinței Sale.

16. Ce se înțelege prin eternitatea lui Dumnezeu?

Eternitatea lui Dumnezeu înseamnă existență fără început și fără sfârșit, adică existență infinită în raport cu timpul. În adevăratul sens, eternitatea aparține numai lui Dumnezeu: El este „singurul care are nemurirea” (1 Tim. 6.16). „Din veșnicie în veșnicie, Tu ești Dumnezeu” (Ps. 90.2)!

„*El, care există datorită naturii Sale mai degrabă decât datorită voinței Sale, trebuie să fi existat dintotdeauna și trebuie să continue să existe pentru totdeauna*” (H.C. Thiessen).

Dumnezeu este cauza timpului și nu poate fi afectat de timp: „Tu rămâi Același și anii Tăi nu se vor sfârși” (Ps. 102.27).

Dumnezeu există într-un etern prezent: „Eu sunt Cel ce sunt”.

„*Nu trebuie să presupunem însă că timpul nu este o realitate obiectivă pentru Dumnezeu, ci mai degrabă că El vede trecutul și viitorul la fel de limpede ca și prezentul*” (H.C. Thiessen).

1.3. Atributele lui Dumnezeu

17. Ce sunt atributele lui Dumnezeu?

„Atributele lui Dumnezeu sunt acele calități esențiale care țin de natura Sa și care revelează în exterior această substanță” (F.H. Barackman).

Potrivit naturii Sale divine, Dumnezeu nu poate fi definit; dar atributele Sale ne dezvăluie cum este Dumnezeu și ne explică de ce acționează într-un fel sau altul.

„Atributele trebuie concepute ca obiectiv reale, nu doar ca o modalitate subiectivă a omului de a-L concepe pe Dumnezeu, și ca descrieri ale modurilor particulare în care esența divină există și operează, nu ca desemnări ale unor părți distincte ale lui Dumnezeu” (H.C. Thiessen).

Atributele Sale diverse *„nu sunt părți componente ale lui Dumnezeu. Fiecare dintre ele descrie întreaga Sa Ființă. Iubirea, de exemplu, nu este o parte a naturii lui Dumnezeu; în întreaga Lui natură Dumnezeu este dragoste” (C.C. Ryrie).*

Dumnezeu este mai mult decât suma atributelor Sale. Chiar dacă am deține o listă completă a atributelor Sale, tot nu le-am putea pricepe sensul lor deplin, adică perfecțiunea lor. Atributele Sale mai sunt numite și „perfecțiuni”, tocmai pentru că toate calitățile Lui sunt perfecte. Atributele divine se referă în mod egal la Tatăl, la Fiul și la Duhul Sfânt.

18. Cum pot fi clasificate atributele lui Dumnezeu?

Există mai multe criterii de clasificare a atributelor lui Dumnezeu. Fiecare criteriu le împarte în două categorii, ca de exemplu: (1) non-morale (naturale) și morale; sau (2) absolute și relative; sau (3) non-comunicabile și comunicabile.

Întrucât toate clasificările se bazează pe distincții artificiale, am putea renunța la ele. Totuși, din motive didactice, vom recurge la prima clasificare sugerată: atribute non-morale (naturale) și atribute morale, cu precizarea că *„toate calitățile așa-zis non-morale, sunt calitățile Celei mai morale Ființe din Univers, în timp ce toate calitățile morale izvorăsc din însăși natura lui Dumnezeu” (C.C. Ryrie).*

1.3.1. Atributele naturale ale lui Dumnezeu

19. Care sunt principalele atribute naturale ale lui Dumnezeu?

„Atributele non-morale (naturale) sunt acele afirmări necesare ale esenței divine care nu implică calități morale” (H.C. Thiessen). Dintre acestea, amintim: omniprezența, omnipotența, omnisciența și imuabilitatea.

20. Ce se înțelege prin omniprezența lui Dumnezeu?

Omniprezența este calitatea de a fi prezent pretutindeni în același timp. Această calitate Îi permite lui Dumnezeu să fie prezent simultan, cu întreaga Sa esență, în orice punct al Universului. Deși Își are locuința în cer (Mat. 6.9), Dumnezeu este prezent pretutindeni și, prin prezența și puterea Sa, menține existența tuturor lucrurilor (Evr. 1.3; Col. 1.16-17).

Omniprezența lui Dumnezeu trebuie înțeleasă ca un act al voinței Sale libere, și nu ca un rezultat al extinderii, multiplicării sau diviziunii naturii divine. Creatorul umple întregul Univers cu prezența Sa, fără a Se confunda cu creația Sa (cum afirmă eronat panteismul). Biblia proclamă omniprezența Sa (1 Imp. 8.27; Ps. 139.7-10; Fapte 7.48-49; Rom. 10.6-8).

21. Ce se înțelege prin omnipotența lui Dumnezeu ?

Omnipotența este calitatea de a fi atotputernic. Această calitate Îi dă lui Dumnezeu abilitatea nelimitată de a acționa potrivit voinței Sale perfecte, în vederea împlinirii planului Său etern. Dumnezeu poate face tot ce vrea, dar nu este necesar ca El să vrea să facă totul. El deține controlul absolut asupra puterii Sale; aceasta include și puterea de a Se auto-limita. Dumnezeu nu Se va limita niciodată determinat de ceva sau de cineva din afara voinței Sale. Dar El are libertatea să Se auto-limiteze, menținând armonie perfectă între voința Sa și natura Sa.

În acest sens trebuie înțelese afirmațiile biblice de felul: „Ochii Tăi sunt așa de curați, că nu pot să vadă răul, și nu poți să privești nelegiuirea” (Hab.1.13); „El...nu Se poate tăgădui singur” (2 Tim. 2.13); „nu poate să mintă” (Tit 1.2); „Dumnezeu nu poate fi ispitit ca să facă rău, și El Însuși nu ispitește pe nimeni” (Iac.1.13) etc.

22. Ce se înțelege prin omnisciența lui Dumnezeu ?

Omnisciența este calitatea de a ști totul. Această calitate face ca Dumnezeu să fie pe deplin conștient de toate lucrurile existente și să le înțeleagă pe deplin. El cunoaște desăvârșit și în toate timpurile tot ceea ce ține de El, de Univers și de creaturile Sale.

Dumnezeu cunoaște totul în mod:

- comprehensiv (tot ce se poate cunoaște: atât real, cât și posibil, din trecut, prezent și viitor – Iov 37.16);
- complet (tot ce se poate ști despre toate: natură, stare, loc, activitate, motivație etc. – Ps. 147.5);
- independent (totul nemijlocit: El nu are nevoie și nu primește informații – Is. 40.13-14);
- simultan (tot în același timp – Fapte 15.18);
- intrinsec (cunoașterea emană din natura Sa, nu este dobândită – Is. 65.24).

23. Ce raport există între omnisciența și precunoașterea lui Dumnezeu ?

Omnisciența lui Dumnezeu este un fapt obiectiv, care ține de natura Sa, și nu de percepția noastră. În cunoașterea lui Dumnezeu nu există „înainte” sau „după”.

Precunoașterea Sa (cunoașterea dinainte) este, de fapt, un antropomorfism, cerut de înțelegerea noastră limitată.

„Conceptul de cunoaștere divină dinainte sau previziune, înseamnă practic a privi cunoașterea lui Dumnezeu din punctul de vedere al creaturii” (F.H. Barackman).

24. Ce se înțelege prin imuabilitatea lui Dumnezeu ?

Imuabilitatea este calitatea de a rămâne neschimbat. Această calitate face ca Dumnezeu să fie veșnic același în esența Sa, în atributele Sale, în conștiința Sa și în voința Sa.

Dumnezeu este deasupra oricărei posibilități de schimbare, datorită :

- unității esenței Sale (El nu este compus din substanțe concurente; El este doar Spirit);
- auto-existenței Sale (El există necauzat, prin necesitatea naturii Sale și trebuie să existe așa cum există);
- perfecțiunii Sale („perfect” exclude de la sine rațiunea schimbării înspre „mai mult” sau „mai puțin”).

„Dacă auto-existența ar fi supusă schimbării, ar deveni o existență dependentă; eternitatea ar deveni timp; perfecțiunea imperfecțiune; în consecință, Dumnezeu ar deveni non-Dumnezeu” (G.H. Clark).

25. Cum trebuie înțelese referințele biblice privind unele schimbări în deciziile lui Dumnezeu ?

În imuabilitatea Sa, Dumnezeu Își ține întotdeauna promisiunile (Mal. 3.6; 2 Tim. 2.13) și este ferm în a pedepsi păcatul (2 Pet. 2.4u). Totuși, Biblia afirmă că, în câteva situații, lui Dumnezeu I-a părut rău, ba chiar Și-a schimbat hotărârea (Gen. 6.6; Iona 3.10). Asemenea schimbări nu contrazic imuabilitatea Sa, ci sunt exprimări antropomorfe, menite să explice pe înțeles uman ceea ce depășește umanul. *„Schimbarea apare doar din punctul nostru de vedere, planul Lui fiind la fel de neschimbat ca și El Însuși” (C.C. Ryrie).*

1.3.2. Atributele morale ale lui Dumnezeu

26. Care sunt principalele atribute morale ale lui Dumnezeu?

„Atributele morale sunt acele afirmări necesare ale esenței divine care implică calități morale” (H.C. Thiessen). Dintre acestea, amintim: sfințenia, dreptatea, bunătatea și adevărul lui Dumnezeu.

Dumnezeu Își manifestă aceste calități în relație cu creaturile Sale, și dorește ca și omul să și le însușească. În Dumnezeu, aceste atribute țin de natura Sa și sunt perfecte; în om, ele sunt produse de Duhul Sfânt, ca roadă, și sunt imperfecte.

27. Ce se înțelege prin sfințenia lui Dumnezeu?

Sfințenia este calitatea de a fi pus deoparte. Această calitate face ca Dumnezeu să fie diferit și total separat de Universul creat, precum și de păcatul intrus în Univers (Is. 57.15; Ps. 113.4-6). Sfințenia Sa absolută cere ca păcătoșii să fie separați de El, câtă vreme nu beneficiază de unica modalitate de a fi sfințiți, prin Domnul Isus Christos. Fără El, nimeni nu se poate apropia de Dumnezeu.

În Vechiul Testament, sfințenia este atributul cel mai proeminent revelat de Dumnezeu poporului Său prin: hotarele stabilite în jurul muntelui Sinai (Ex. 19.12-25), separarea locului preasfânt de locul sfânt (Ex. 26.33), medierea apropierii de Dumnezeu de către preoți (Lev. 8-10), jertfe, legi și sărbători numeroase etc. Sfințenia Sa este prezentată și în Noul Testament (In. 17.11; Evr. 12.10; 1 Pet. 1.15-16, Apoc. 4.8 etc).

28. Ce se înțelege prin dreptatea lui Dumnezeu?

Dreptatea este calitatea de a fi echitabil. Această calitate face ca Dumnezeu să fie drept în felul în care Își tratează ființele create.

Dumnezeu este drept:

- în natura Sa divină (In. 17.25);
- în atitudinea Sa față de orice violare a Legii Sale sfinte (Apoc. 16.5);
- în imputarea dreptății lui Christos asupra credincioșilor Săi (Rom. 3.21-22).

„Dreptatea este sfințenia în acțiunea Sa împotriva păcatului. Sfințenia lui Dumnezeu cere ca păcatul să fie judecat și păcătosul să fie pedepsit. Această pedeapsă este dreptatea și justiția lui Dumnezeu în acțiune” (K. Conner).

Justiția Sa cere pedepsirea păcătosului, dar poate accepta și jertfa înlocuitoare a Domnului Isus (Is. 53.6; Rom. 5.8). Această exercitare a harului, bazată pe răscumpărarea în Christos, satisface standardele dreptății lui Dumnezeu și atribuie credincioșilor dreptatea perfectă a Fiului Său (Rom. 3.24-26). Așadar, dreptatea Sa se manifestă deopotrivă și prin pedeapsă (justiție punitivă: Gen. 2.17, Rom. 1.32; 2.8-9), și prin răsplată (justiție remuneratoare: Rom. 2.7; Mat. 25.21), chiar dacă răsplata este întotdeauna o expresie a harului. „Dreptatea și judecata sunt temelia scaunului Tău de domnie” (Ps. 89.14).

29. Ce se înțelege prin bunătatea lui Dumnezeu ?

Bunătatea este calitatea de a fi bun și de a face binele. Această calitate face ca Dumnezeu să dețină excelența morală și să Se poarte bine cu creaturile Sale (Naum 1.6; Mc. 10.18; Fapte 14.17).

Dumnezeu este bun:

- sub aspect calitativ (natura Sa posedă excelența morală și perfecțiune (Ps. 25.8; Naum 1.7; Mc. 10.18);
- sub aspect dinamic (El Își manifestă față de ființele create: (a) dragostea, (b) bunăvoința, (c) îndurarea și (d) harul).

30. Cum Își manifestă Dumnezeu dragostea Sa?

Dragostea este calitatea de a-I păsa; aceasta Îl determină pe Dumnezeu să Se îngrijească de binele tuturor ființelor, indiferent de meritele, valoarea sau starea lor spirituală (In. 3.16; 1 In. 3.16-18).

„În ciuda ostilității Sale față de noi pe când eram păcătoși, în bunătatea Sa, Dumnezeu a hotărât să ne iubească și să creeze o cale prin care să ne elibereze de păcate și să ne aducă într-o relație corectă cu El – Rom. 5.7-8” (F.H. Barackman).

Manifestarea supremă a dragostei Sale față de toți oamenii constă în jertfirea Fiului Său. Lui Dumnezeu Îi pasă atât de mult de om, încât El *„este gata să realizeze binele suprem în viața celor care se încred în Mântuitorul... Dar celor care resping dragostea lui Dumnezeu, nu le rămâne decât mânia Sa – In. 3.36” (F.H. Barackman).*

31. Cum Își manifestă Dumnezeu bunăvoința Sa?

Bunăvoința este calitatea de a Se purta blând și cu grijă. Aceasta Îl face pe Dumnezeu să Se preocupe de binele ființelor create de El, în mod îngăduitor și tandru (Ps. 145.9,15,16). Dumnezeu nu poate uita sau ignora lucrarea mâinilor Sale; El Se poartă cu bunăvoință, potrivit cu nevoile și capacitățile fiecăruia în parte.

Bunăvoința Sa nu are limite: *„El face să răsară soarele Său peste cei răi și peste cei buni și dă ploaie peste cei drepți și peste cei nedrepti” (Mat. 5.45).* Chiar dacă Dumnezeu Își revarsă bunăvoința Sa și peste oamenii răi și nemerituoși, El continuă să manifeste o extremă repulsie și împotrivire față de păcătoși și păcatele lor (Ps. 5.5; 11.5; Mal. 1.2-3).

32. Cum Își manifestă Dumnezeu îndurarea Sa?

Îndurarea (mila) este calitatea de a arăta compasiune. Această calitate face ca Dumnezeu să manifeste compasiune binevoitoare față de cei vinovați și nenorociți (Deut. 4.31). Față de cei vinovați, Dumnezeu Își arată îndurarea prin amânarea pedepsei ce li se cuvine, dându-le timp de pocăință (Neem. 9.17; Ier. 33.23-26; Efes. 2.4). Dar, în ziua judecății din urmă, îndurarea va ceda locul mâniei lui Dumnezeu, care îi va ajunge pe toți cei ce au respins mântuirea oferită de Domnul Christos (Rom. 2.8-9). Față de cei nenorociți și în suferință, Dumnezeu Își arată îndurarea eliberându-i și vindecându-i (Ps. 103.8-18; Iac. 5.11).

„Îndurarea este o calitate eternă și necesară a lui Dumnezeu ca Ființă perfectă, dar exercitarea ei într-un caz dat este facultativă. A nega libertatea acordării îndurării

înseamnă a o anihila, căci dacă este o îndatorire, atunci nu mai este îndurare” (H.C. Thiessen).

33. Cum Își manifestă Dumnezeu harul Său?

Harul este calitatea de a oferi un cadou nemeritat. Această calitate Îl face pe Dumnezeu să-Și reverse bunătatea Sa peste cei ce nu merită decât mânia Sa. În îndurarea Sa, Dumnezeu nu ne dă ceea ce merităm cu adevărat; în harul Său, Dumnezeu ne dă cu adevărat ceea ce nu merităm. Îndurarea este bunătatea Sa față de condiția mizeră a păcătosului; harul este bunătatea Sa față de condiția vinovată a păcătosului.

În relațiile cu oamenii, „harul felurit al lui Dumnezeu” (1 Pet. 4.10) se manifestă ca:

- Har general – adică bunătate revărsată deopotrivă peste toți oamenii, care le asigură binecuvântările lumii naturale (ploaie, anotimpuri roditoare, hrană, binecuvântări sociale și materiale). Harul general mai oferă păcătosului șansa de a da un răspuns favorabil lui Dumnezeu (prin prezența și influența Bibliei, a Bisericii și a Duhului Sfânt).
- Har mântuitor – adică bunătate revărsată peste aleșii Săi, care le asigură „binecuvântările duhovnicești, în locurile cerești, în Hristos” (Efes. 1.3). Acordarea acestui har ține numai de voința Sa („după buna plăcere a voii Sale”), și nu depinde de meritele, valoarea sau faptele omului; El acordă binecuvântările mântuirii ca pe un cadou nemeritat (Rom. 3.24; Tit 3.5). Harul este singurul principiu pe baza căruia Dumnezeu poate să mântuiască pe păcătoși (Gal. 2.16), ca răspuns la credința personală în Domnul Isus (Efes. 2.8).

34. Ce se înțelege prin adevărul lui Dumnezeu?

Adevărul este calitatea de a fi adevărat, conform cu realitatea. Această calitate face ca Dumnezeu să fie conform cu realitatea în privința naturii Sale (1 In. 5.20) și a Cuvântului Său (In. 17.17). În ce privește natura Sa, Dumnezeu este real, autentic, veritabil; El este într-un tot așa cum S-a revelat (Ier. 10.10). De fapt, Domnul Isus a precizat că Dumnezeu este „singurul Dumnezeu adevărat” (In. 17.3); toți ceilalți zei sau dumnezei sunt falși, adică altfel decât cred despre ei oamenii.

În ce privește Cuvântul Său, Dumnezeu spune adevărul și numai adevărul. Ca Autor al Scripturilor, Dumnezeu a inspirat oamenii să înregistreze Adevărul Său infailibil. Pentru că Dumnezeu este adevărat, tot ce spune și tot ce face El este adevărat. Biblia nu poate conține greșeli și promisiunile Lui nu pot rămâne neîmplinite.

„A spune că Dumnezeu este adevărat înseamnă, într-un sens foarte cuprinzător, că El este consecvent cu Sine Însuși, El este tot ceea ce trebuie să fie, S-a revelat așa cum este în realitate și ne putem încrede în El” (C.C. Ryrie).

1.4. Unitatea și triunitatea lui Dumnezeu

Dumnezeu Și-a revelat în Scripturi atât unitatea esenței, cât și triunitatea Persoanei Sale.

35. Ce se înțelege prin unitatea lui Dumnezeu?

Unitatea lui Dumnezeu este calitatea de a fi Unul singur. Ea trebuie înțeleasă în cele două aspecte ale ei: ca număr (*singularitatea* Sa) și ca părți componente (*simplitatea* Sa).

- *Singularitatea lui Dumnezeu* se referă la:

a) Unitatea numerică: Dumnezeu este unul singur ca număr. Având o singură natură divină, nedivizată și indivizibilă, cele trei Persoane ale Dumnezeirii sunt un singur Dumnezeu, nu trei Dumnezei (Deut. 6.1; 1Tim. 2.5).

b) Unicitatea Sa: Dumnezeu nu este doar un singur Dumnezeu, ci El este singurul Dumnezeu (Deut. 6.4; 1 Tim. 2.5). Pluralitatea de zei păgâni este o contradicție logică; nu poate exista decât o singură Ființă infinită și perfectă – un Dumnezeu unic.

- *Simplitatea lui Dumnezeu* se referă la unitatea interioară a Ființei Divine, la starea de a nu fi divizat în părți. Natura spirituală este simplă, adică nu are părți componente.

„Esența divină este indivizibilă. Dumnezeu nu este compus din Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, fiecare având câte un fragment din esența divină. Infinitatea este indivizibilă, și Persoanele Trinității posedă fiecare toată esența divină” (A. Cairns).

36. Ce se înțelege prin triunitatea lui Dumnezeu?

Triunitatea lui Dumnezeu este calitatea de a fi Trei-în-Unul. „Dumnezeu este Unul și totuși Trei” este adevărat, pentru oricare din cele două motive:

- 1) Triunitatea Sa nu este de tipul „trei și unul”, ci de tipul „trei-în-unul”. Dumnezeu este trei Persoane, simultane, în una și aceeași natură divină indivizibilă. Adică, în fiecare moment, natura divină unică este deținută, în comun și nedivizată, de trei Persoane, trei Eu-ri distincte. Trei-în-Unul, în fiecare moment din timp, și nu trei manifestări diferite în trei perioade de timp diferite.

- 1) Triunitatea și unitatea funcționează în același timp, dar nu și în același domeniu. Domeniul în care Dumnezeu este Unul diferă de domeniul în care Dumnezeu este Trei. Unul privește unitatea esenței lui Dumnezeu și Trei privește triunitatea Persoanei lui Dumnezeu. Termenul consacrat acestei doctrine biblice este *Trinitate*.

„Există trei Persoane în Dumnezeire: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt; acestea trei sunt un Dumnezeu, același în substanță, egal în putere și glorie” (Catehismul Scurt).

37. Este Trinitatea o doctrină biblică?

Biblia nu ne dă o formulare a doctrinei Trinității, dar ea conține toate elementele esențiale care trebuie incluse în această doctrină, și anume:

- Unitatea esenței lui Dumnezeu: există un singur Dumnezeu (Deut. 6.4; 1 Cor. 8.4; Gal. 3.20; 1 Tim. 2.5).
- Triunitatea Persoanei lui Dumnezeu: Dumnezeirea cuprinde trei Persoane (Is. 48.16; 61.1; Mat. 28.19; 2 Cor. 13.14).
- Distinctivitatea fiecăreia dintre cele trei Persoane: Tatăl este distinct de Fiul și de Duhul, Fiul este distinct de Tatăl și de Duhul, Duhul este distinct de Tatăl și de Fiul (Mat. 3.16-17; In. 14.16-17).
- Divinitatea fiecăreia dintre cele trei Persoane: Tatăl este Dumnezeu (In. 6.27; Rom. 1.7; 1 Pet. 1.2); Fiul este Dumnezeu (In. 1.1,14; Rom. 9.5; Evr. 1.8; I In. 5.20) și Duhul Sfânt este Dumnezeu (1 Cor. 3.16; Fapte 5.3-4).
- Eternitatea fiecăreia dintre cele trei Persoane: Tatăl, Fiul și Duhul sunt eterni, fiecare, dintotdeauna, în egală măsură. Nici unul dintre Ei nu a venit în ființă într-un moment oarecare din timp (Gen. 1.1-2; In. 1.1).
- Funcția uneia dintre Persoanele Trinității poate fi subordonată Celorlalte două sau Uneia dintre Ele, fără ca Persoana respectivă să fie inferioară în ce privește gloria, puterea sau esența Sa. Subordonarea este voluntară, nu necesară.

38. Cum s-a formulat doctrina Trinității?

Se pare că scriitorii apostolici din sec. I și al II-lea d.Ch. nu aveau o concepție clară asupra doctrinei Trinității și nici nu au fost preocupați de formularea ei. În acest context, în sânul Bisericii au izbucnit câteva controverse serioase, mai ales privind divinitatea lui Christos. Concepțiile eretice din secolele al III-lea și al IV-lea au încurajat pe apologeți să formuleze o doctrină a Trinității, ca un crez fundamental.

Apologeților le datorăm:

- termenii teologici „Treime” (din gr. *Trias*, introdus de Teofilus din Antiohia în 181 d.Ch.) și „Trinitate” (din lat. *Trinitas*, introdus de Tertulian în 220 d.Ch.);
- primele formulări ale doctrinei (cu precădere de către Irineu, Origen și Tertulian).

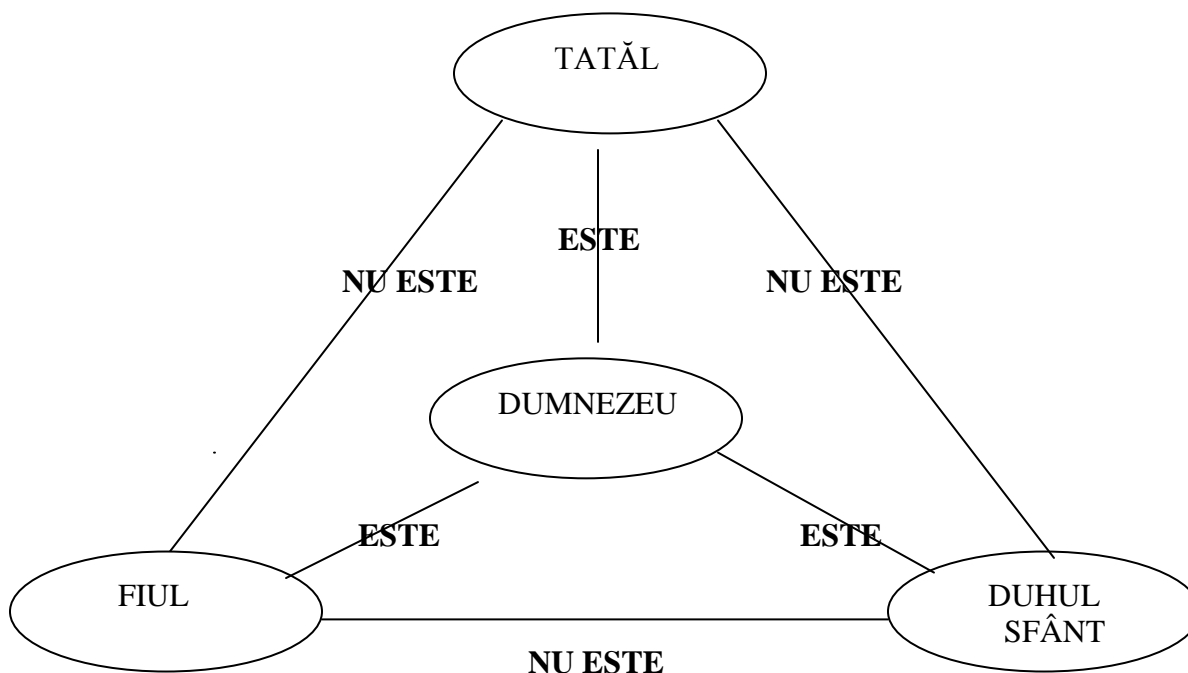
Biserica, ajunsă în deplină libertate religioasă, face următorii pași în stabilirea acestei doctrine ca învățătură oficială, în cadrul primelor două sinoade ecumenice:

- Niceea (325 d.Ch.), care susține divinitatea, egalitatea și cosubstanțialitatea Fiului cu Tatăl, potrivit formulării lui Atanasie (296-373 d.Ch.) și semnează un simbol de credință în 8 articole.
- Constantinopole (381 d.Ch), care apără divinitatea Duhului Sfânt, susținând în acest fel divinitatea, egalitatea și cosubstanțialitatea tuturor celor trei Persoane ale Sfintei Treimi. Completând *Crezul de la Niceea*, acest sinod formulează și aprobă *Crezul niceo-constantinopolitan*, care conține 12 articole și care a rămas încă neschimbat.

Mai târziu, în Biserica apuseană apare *Crezul atanasian*, care exprimă doctrina Trinității astfel:

„Noi ne închinăm unui Dumnezeu în Trinitate și Trinității în unitate; noi facem distincție între Persoane, dar nu divizăm substanța divină. Toate cele trei Persoane sunt coetern și coegale una cu alta, astfel că...noi ne închinăm desăvârșitei unități în Trinitate și Trinității în unitate”.

Există o diagramă antică a Trinității, care arată astfel:

1.5. Hotărârile lui Dumnezeu

39. Ce se înțelege prin hotărârile lui Dumnezeu?

Prin hotărârile lui Dumnezeu înțelegem „planul prin intermediul căruia a stabilit toate lucrurile privitoare la Univers, inclusiv acțiunile Sale față de acesta și tot ce se întâmplă în el” (F.H. Barackman).

Termenii biblici care descriu hotărârile Sale sunt: „sfatul Său” (Ps. 33.11; Fapte 2.23; 4.28; Ef. 1.11), „hotărârea Sa” (Is. 14.24-27; 46.10; Efes. 1.11), „planul Său” (Ps.

33.11; Is. 25.11; Rom. 8.28; Efes. 1.9; 3.11) și „voia Sa” (Is. 44.28; 55.11; Efes. 1.1,5; Apoc. 4.11).

40. Care sunt caracteristicile hotărârilor lui Dumnezeu?

Hotărârile lui Dumnezeu reflectă natura și caracteristicile lui Dumnezeu:

- *Unitate* (Efes. 1.9-11). Toate decretale Sale alcătuiesc un singur plan sau sfat. El a fost conceput în veșnicie ca un întreg, dar executarea lui în Univers se face în etape.
- *Eternitate* (Efes. 3.11). Raportat la Univers, planul Lui a fost alcătuit înainte de întemeierea lumii; dar în Sine, hotărârile Sale au existat dintotdeauna.
- *Neschimbabilitate* (Evr. 6.17). Hotărârile Sale desăvârșite sunt nestrămutate. Dumnezeu nu are nimic de corectat, și nimeni nu poate surprinde, dejuca sau constrânge voia Sa.
- *Universalitate* (Efes. 1.11; Rom. 11.36). Hotărârile Sale stabilesc tot ce există și tot ce se petrece în univers. Tot ce ține de lucrările Sale exterioare - crearea, susținerea și guvernarea Universului – și tot ce ține de creaturile Sale – îngeri și oameni, vietăți și lucruri neînsuflețite.
- *Sunt absolute* (Fapte 4.27-28). Dumnezeu a hotărât absolut totul: nu doar ce trebuie, ci și cum trebuie să se împlinescă. Detaliile nu sunt la voia întâmplării, nici în voia sorții, ci în voia Sa.

41. Cum se raportează hotărârile Sale la acțiunile creaturilor Sale?

În raport cu creaturile Sale, hotărârile lui Dumnezeu se împlinesc în două moduri:

- 1) *Hotărâri eficiente* - se împlinesc prin directă acțiune a lui Dumnezeu (ex. crearea Universului: Gen. 1.1), sau se împlinesc prin acțiunea indirectă a unor legi ale naturii (Fapte 14.17).
- 2) *Hotărâri permissive* - nu le împlinește Dumnezeu și nici nu-și asumă responsabilitatea pentru ele; se împlinesc numai prin permisiunea lui Dumnezeu, de către îngeri căzuți și de către oameni răi.

42. Cum se raportează hotărârile Sale la libertatea morală a omului?

Pentru că suntem doar creaturi, libertatea noastră morală nu înseamnă autodeterminare absolută, nelimitată. Noi suntem agenți liberi relativ. Ce înseamnă aceasta? Autodeterminarea noastră este influențată de diverși factori (convingeri lăuntrice, înclinații, motivații, stări, mediu etc.), de forțele răului și de Dumnezeu. Dar nimic și nimeni nu ne reduce la starea de marionete, controlându-ne voința fără acordul nostru. Dumnezeu poate să-și împlinescă hotărârile Sale fără a exercita constrângere divină asupra conștiinței sau asupra voinței noastre.

În ce privește hotărârile permissive, trebuie știut că „*decretul nu este sinonim cu acțiunile ființelor create sau cu dorința revelată de Dumnezeu pentru ele*” (F.H.

Barackman). Permissiunea Sa nu este lege obligatorie exercitată asupra voinței omului, ci libertate de acțiune acordată voinței omului. De aceea responsabilitatea morală cade pe om.

„Având conștiința morală și puterea autodeterminării conștiente, suntem responsabili pentru acțiunile noastre (Rom. 14.12). Dar sub nivelul conștiinței noastre, Dumnezeu acționează asupra voinței pentru a-Și realiza scopul și a păstra neatinsă integritatea libertății conștiinței și responsabilității noastre” (F.H. Barackman).

1.6. Lucrările lui Dumnezeu

Lucrările lui Dumnezeu pot fi grupate în: (1) lucrarea de creație și (2) lucrarea de cârmuire suverană a Universului, cu cele două aspecte ale ei – păstrarea și providența.

1.6.1. Lucrarea de creație

43. În ce constă lucrarea de creație?

Lucrarea de creație constă în *„aducerea în ființă a tuturor lucrurilor ce alcătuiesc universul, cu excepția păcatului, care a fost generat mai târziu de unele fapte personale” (F.H. Barackman).*

44. Care sunt caracteristicile lucrării de creație?

În lumina Sfințelor Scripturi,

- Creația este actul liber-consimțit al Sfintei Treimi. Creația a antrenat, benevol (fără nici o determinare din exterior), toate Persoanele Trinității: Tatăl, de la Care au pornit toate lucrurile, este Cauza Generatoare (1 Cor. 8.6); Fiul, care a realizat toate lucrurile, este Cauza Instrumentală (In. 1.3; Col. 1.13-17); Duhul Sfânt, prin care au luat ființă toate lucrurile, este Cauza Dinamică (Gen. 1.2; Iov 33.4).
- În Creație se pot distinge două etape:
 - 1) Creația nemijlocită: La început, Dumnezeu a creat Universul „ex nihilo”, adică imediat și instantaneu, fără a folosi materiale preexistente sau cauze secundare (Gen. 1.1; Ps. 148.2-5; Evr. 11.3).
 - 2) Creația mijlocită: Ulterior Dumnezeu a pregătit pământul pentru a putea fi locuit de oameni, recurgând la elemente create deja: la apă și sol (Gen. 1.3u; 2.7, 21-22; 6.17; 7.21-22).
- Creația diferă și depinde de Dumnezeu. Universul diferă de Creatorul lui, în mod absolut; Universul nu este Dumnezeu și nu poate exista fără Dumnezeu (Evr. 1.3; Col. 1.17).

„Universul nu este nici parte din Dumnezeu, nici izolat de El. Totuși, este distinct și total dependent de El în ce privește existența” (F.H. Barackman).

45. Care este scopul principal al Creației?

Scopul principal al Creației este să-L glorifice pe Dumnezeu, prin faptul că:

- Universul Îi oglindește perfecțiunile Sale (Ps. 19.1; Rom. 1.20).
- Universul Îi împlinește planul Său (Ef. 1.11-12; Apoc. 4.11).
- Făpturile create Îi aduc glorie (Ps. 148; Rom. 11.33-36).

1.6.2. Lucrarea de cârmuire suverană

În calitate de Creator și Proprietar al Universului, Dumnezeu deține dreptul absolut de a stăpâni asupra lui. Stăpânirea Sa suverană se manifestă în bunăvoința de (1) a păstra lumea creată și (2) de a o dirija în vederea împlinirii voii Sale (1 Cron. 29.11-12; Ps. 103.19; Mat. 20.15).

46. Cum se manifestă lucrarea de păstrare a Universului?

„Tot ce a creat Dumnezeu, în ființă și în acțiune, depinde absolut de El. Creatura nu are putere în ea să continue să existe. Există și continuă datorită voii Creatorului ei” (F.C. Woodwortj, Jr. & D.D. Duncan).

În suveranitatea și bunăvoința Sa, Dumnezeu menține în existență toate cele create, împreună cu proprietățile și puterile lor. În ce fel?

- Dumnezeu a dat fiecărei părți a creației Sale anumite proprietăți ca să se întrețină singură (numite „legi naturale”: proprietăți și legi fizice, capacități raționale, etc). Totuși, Creația nu este autosustăinătoare, cum afirmă deistii.
- Dumnezeu cooperează cu Creația, în toate operațiile materiei și ale gândirii; puterea divină cooperează cu puterea creată, în așa fel ca toate legile și proprietățile stabilite în Creație să funcționeze perfect. El ține în acțiune legile și puterile care țin în ființă Universul.

47. Ce se înțelege prin providența lui Dumnezeu?

Etimologic, „providență” înseamnă „previziune” (din lat. *providere* = „a prevedea”); teologic, „providență înseamnă acea activitate continuă a lui Dumnezeu, prin care El face ca toate evenimentele din domeniul fizic, mintal și moral să împlinească planul Său, și acest plan nu este altceva decât proiectul inițial al lui Dumnezeu în creație” (H.C. Thiessen).

Providența este „mâna lui Dumnezeu în procesele istoriei și ale naturii... Este executarea efectivă, în timp, a planurilor Sale alcătuite în eternitate” (M.J. Erickson).

48. În ce domenii se manifestă providența lui Dumnezeu?

Dumnezeu este în control asupra fiecărui domeniu al creației Sale. Berkhof oferă o listă a acestor domenii:

- Universul întreg – Ps. 103.19; Dan. 4.35; Efes. 1.11;

- Lumea fizică – Iov 37.5,10; Ps. 104.14; 135.6;
- Creația neînsuflețită – Ps. 104.21,28; Mat. 6.26; 10.29;
- Afacerile popoarelor – Iov 12.23; Ps. 22.28; 66.7; Fapte 17.26;
- Nașterea și soarta oamenilor – 1 Sam. 16.1; Ps. 139.16; Is .45.5; Gal. 1.15-16;
- Succesele și falimentele oamenilor – Ps. 75.6,7; Lc. 1.52;
- Lucruri aparent accidentale sau ne semnificative – Prov. 16.33; Mat. 10.30;
- Protecția celor neprihăniți – Ps.4.8; 5.12; 63.8; 121.3; Rom. 8.28;
- Împlinirea dorințelor poporului Său – Gen. 22.8,14; Deut. 8.3; Fil. 4.19;
- Răspunsuri date rugăciunilor – 1 Sam. 1.19; 2 Cron. 33.13; Ps. 65.2; Mat. 7.7;
- Pedepsirea celor răi – Ps. 7.12,13; 11.6.

49. Cum se raportează guvernarea lui Dumnezeu la actele păcătoase ale oamenilor?

„Dumnezeu deține controlul absolut, în sensul că oamenii fac numai ceea ce a hotărât El; totuși, ei sunt cu adevărat liberi, adică deciziile luate le aparțin și sunt moral răspunzători pentru ele” (J.I. Packer).

Pentru noi, este aproape de neînțeles cum poate controla Dumnezeu acțiunile oamenilor, fără a le răpi libertatea și responsabilitatea. Totuși, este evident că acțiunile păcătoase ale oamenilor nu sunt cauzate de Dumnezeu, dar sunt incluse în activitatea Lui de guvernare.

Dumnezeu controlează faptele păcătoase ale oamenilor în mai multe moduri:

- 1) Prin *providența preventivă* – uneori El îi oprește sau îi împiedică pe oameni să comită anumite păcate (Gen. 20.6; Ps. 19.13).
- 2) Prin *providența permisivă* – uneori El nu intervine activ, ci permite omului să înfăptuiască păcatul (Ps. 81.12-13; Osea 4.17; Fapte 14.16; Rom. 1.24-28). Permișiunea Sa nu face să fie necesară săvârșirea aceluia păcat, ci doar face să fie sigur faptul că omul păcătos comite realmente păcate.
- 3) Prin *providența directivă* – uneori El direcționează cursul faptelor rele în așa fel încât acestea să lucreze binele plănuite de El (Gen. 50.20; Fapte 2.23; 4.27). Totuși, „legea inversării” nu absolvă pe făptuitor de vina sa (ex. Iuda – In. 13.27; Mat. 27.3-5).
- 4) Prin *providența limitativă* – uneori El restrânge extinderea sau efectul relelor pe care le pot face oamenii păcătoși sau diavolul. Peste limitele impuse de El, răul nu poate trece (Iov 1.12; 2.6; 1 Cor. 10.13; 2 Tes. 2.7; Apoc. 20.2).

CAPITOLUL 2. DOCTRINA DESPRE BIBLIE

„Concepția creștină a susținut totdeauna că revelația lui Dumnezeu are o întrupare scrisă, și că Scripturile sunt o astfel de întrupare” (H.C. Thiessen).

50. Ce este Biblia?

Biblia (gr. *Biblos* = „Carte”) este Cartea prin care Dumnezeu Se face de cunoscut omenirii – pe Sine și voia Sa.

Spre deosebire de revelația generală (prin natură), Biblia este revelația specială a lui Dumnezeu, dată de El prin oameni și pentru oameni. Este vorbirea lui Dumnezeu (Evr. 1.1-2), este Cuvântul Său transmis prin suflarea Lui (2 Tim. 3.16); de aceea Biblia constituie singura înregistrare scrisă, inspirată și infailibilă, care are autoritate supremă în materie de credință și de trăire creștină.

2.1. Conținutul Bibliei

51. Ce conținut are Biblia?

Biblia conține 66 de cărți canonice, scrise de vreo 40 de scriitori, într-un interval de aproape 1.500 de ani. Această colecție își grupează cărțile în două diviziuni principale: Vechiul Testament (39 de cărți) și Noul Testament (27 de cărți).

Termenul „testament” poate fi înlocuit cu „legământ”, pentru că Biblia conține legămintele lui Dumnezeu făcute cu oamenii: Vechiul Legământ făcut cu Israel la Muntele Sinai (Ex. 19.1-9) și Noul Legământ, profețit de Ieremia (31.31-34), devenit efectiv odată cu moartea și învierea Domnului Isus (Lc. 22.20; Evr. 9.15).

Tema centrală a Bibliei este Domnul Isus Christos, Mântuitorul promis de Dumnezeu încă din Eden (Gen. 3.15). Vechiul Testament descrie lucrarea Sa de ispășire prin profeții (Is. 53) și prin tipologii (jertfele levitice). Noul Testament prezintă realizarea ispășirii (Evangheliile), aplicarea ei (Faptele Apostolilor), explicarea ei (Epistolele) și terminarea ei (Apocalipsa).

2.2. Inspirația Bibliei

„Toată Scriptura este însuflată de Dumnezeu și de folos ca să învețe, să mustre, să îndrepte, să dea înțelepciune în neprihănire...” (2 Tim.3.16).

„Căci nici o proorocie n-a fost adusă prin voia omului; ci oamenii au vorbit de la Dumnezeu, mânați de Duhul Sfânt” (2 Petru 1.21).

52. Ce se înțelege prin inspirație?

În termeni biblici, „inspirație” înseamnă a vorbi „însuflat de Dumnezeu” sau „mânat de Duhul Sfânt”. Inspirația se referă la acțiunea de supraveghere a lui Dumnezeu asupra scriitorilor Bibliei, acțiune care a asigurat acuratețea înregistrării fără greșală a adevărului revelat lor (1 Cor. 2.13; 2 Pet. 1.21; 2 Tim.3.16).

„Inspirația divină este acțiunea prin care Duhul Sfânt a dat anumitor oameni capacitatea de a primi revelația specială a lui Dumnezeu și de a o comunica sau scrie în limbile lor și cu stilurile lor, fără eroare sau omisiune, ca fiind cuvintele exacte ale lui Dumnezeu” (F.H. Barackman).

Inspirația presupune câteva elemente importante:

- elementul divin: Duhul Sfânt care a influențat mintea scriitorilor, asigurând acuratețea înregistrării adevărului revelat lor;
- elementul uman: scriitorii au scris potrivit stilului și personalității lor, alegând cuvintele intenționate de Duhul Sfânt;
- manuscrisele originale: conțin înregistrarea fără greșală a adevărului revelat.

53. Care sunt principalele teorii greșite despre inspirația Bibliei?

Dintre teoriile greșite cu privire la inspirația Bibliei, amintim:

- 1) *Teoria inspirației naturale* – susține că inspirația este o formă superioară de perspicacitate din partea omului natural; scriitorii Bibliei au fost genii care nu au avut nevoie de un ajutor supranatural.

Obiecție: Dacă Biblia este o carte de inspirație umană, de ce nu poate fi înțeleasă de omul natural (1 Cor. 2.12)?

- 2) *Teoria inspirației parțiale* – susține că Biblia este inspirată în intenția ei (de a arăta oamenilor mântuirea), dar nu și în întregul ei conținut. Adică, scriitorii ei au fost inspirați în materie de credință, dar nu și de istorie sau de știință.

Obiecție: Atunci, cine are ultimul cuvânt în a selecta adevărul de eroare? Biblia nu doar conține Cuvântul lui Dumnezeu, ci ea este Cuvântul lui Dumnezeu!

- 3) *Teoria inspirației universale (mistice)* – susține că scriitorii Bibliei au fost inspirați în același mod în care sunt inspirați toți oamenii plini de Duhul Sfânt, când scriu o carte sau când rostesc o predică.

Obiecție: Ca lucrare specială a Duhului Sfânt, în și prin anumiți oameni aleși să scrie Biblia, inspirația s-a încheiat odată cu scrierea Apocalipsei.

- 4) *Teoria inspirației conceptelor* – susține că Duhul Sfânt a transmis scriitorilor Bibliei doar ideile revelației, lăsând în seama lor exprimarea revelației în cuvinte.

Obiecție: În acest caz, Biblia ar fi un produs uman, supus erorii. Ideile pot fi concepute și comunicate numai prin cuvinte, și inspirația se extinde asupra fiecărui cuvânt și asupra formei gramaticale a fiecărui cuvânt din Scriptură.

5) *Teoria inspirației mecanice (prin dictare)* – susține că fiecare cuvânt al Bibliei a fost dictat de Dumnezeu, iar scriitorii au consemnat aceste cuvinte în Biblie, ca niște stenografi.

Obiecție: Stilul diferit al scriitorilor, precum și faptul că dictarea nu exclude eroarea în auzire sau în redare, contrazic această teorie. Puținele porțiuni din Biblie care au fost dictate sunt excepția, și nu regula.

54. Care este concepția corectă despre inspirația Bibliei?

Singura concepție corectă despre inspirația Bibliei este cea a *inspirației plenare verbale*. Prin *inspirație plenară* înțelegem inspirația deplină și fără restricții, a Bibliei în totalitatea ei și a fiecărei părți a celor 66 de cărți canonice ale Bibliei. Prin *inspirație verbală* înțelegem inspirația extinsă asupra fiecărui cuvânt și asupra formei gramaticale a fiecărui cuvânt din Bibliei.

Inspirația privește doar manuscrisele originale ale Bibliei. Copiile și traducerile pot conține anumite erori.

„Deși noi nu avem la dispoziție nici un manuscris original, numărul cuvintelor care sunt îndoielnice este foarte mic, și nici o doctrină nu este afectată de această situație” (H.C. Thiessen).

55. Ce relație există între revelație, iluminare și inspirația Bibliei?

Scriitorii Bibliei au primit de la Dumnezeu adevărurile divine prin revelație, și le-au scris prin inspirație, iar cititorii pot pricepe aceste adevăruri prin iluminare. Revelația se referă la *recepția adevărului* de către scriitorii biblici, inspirația la *înregistrarea adevărului* de către scriitorii biblici, iar iluminarea la *percepția adevărului* de către cititorii Bibliei aflați într-o relație corectă cu Dumnezeu.

2.3. Autoritatea Bibliei

56. Ce se înțelege prin autoritatea Bibliei?

Autoritatea Bibliei este *„proprietatea prin care Scriptura pretinde credință în toate afirmațiile ei și supunere față de aceste afirmații” (F.H. Barackman).*

Ca expresie a voinței lui Dumnezeu, Biblia are dreptul suprem de a impune credința și acțiunea – adică ce trebuie să credem și cum trebuie să trăim.

„Biblia are aceeași autoritate pe care s-ar aștepta Dumnezeu să I-o recunoaștem în cazul în care ne-ar vorbi El în Persoană” (M.J. Erickson).

57. Prin ce se caracterizează autoritatea Bibliei?

Autoritatea Bibliei are câteva distinctive clare:

- *Este de proveniență divină.* Biblia nu face uz de autoritatea în materie de adevăr a scriitorilor ei umani, în virtutea cunoștințelor lor. Autoritatea Bibliei derivă

numai și numai din Dumnezeu. „Așa vorbește Domnul” – Cuvântul inspirat al lui Dumnezeu – conferă Bibliei autoritatea de a porunci tuturor oamenilor (mântuiți și nemântuiți) supunere totală față de voia Lui.

- *Este recunoscută de Domnul Isus și de apostoli.* Deși Domnul Isus a deținut toată autoritatea (Mat. 28.18), ca Unul „născut din femeie, născut sub Lege” (Gal. 4.4), El S-a supus autorității Vechiului Testament (Mat. 5.17; 26.52-56; Lc. 18.31-33). La fel și apostolii (2 Tim. 3.16; Fapte 2.14-36; Rom. 3.9-22; 1 Tes. 2.13; 2 Pet. 3.2).
- *Se impune în toate domeniile.* Nu numai în materie de credință și de conduită, ci și în materie de istorie, de știință etc. Atunci când afirmă ceva, putem fi siguri că Biblia afirmă adevărul deplin, cu toată autoritatea.
- *Este finală.* Acum și aici, nici o altă autoritate nu poate sta alături sau în locul autorității Bibliei. Autoritatea Bibliei nu se supune judecății umane. Iar la Marea Judecată finală, Dumnezeu va confirma autoritatea Bibliei (Rom. 2.16).

2.4. Canonicitatea Bibliei

58. Ce se înțelege prin canonicitatea Bibliei?

În l. greacă, „*kanon*” înseamnă trestie, nuia sau riglă de măsurat, etalon. În N.T., termenul este tradus prin „dreptar” (Gal. 6.16) sau „măsură” (2 Cor. 10.13-16). În sens consacrat, termenul „canon” desemnează: (a) criteriile de includere a unei scrieri în Biblie și (b) colecția de cărți incluse în Biblie.

„*Canonicitatea se referă la dreptul oricărei cărți de a fi acceptată ca fiind Cuvântul lui Dumnezeu*” (F.H. Barackman). Faptic, acest drept și-l confirmă doar „*acele cărți care au fost evaluate, găsite satisfăcătoare și aprobate ca fiind inspirate de Dumnezeu*” (H.C. Thiessen).

59. Care sunt testele canonicității unei cărți?

Lista celor 66 de cărți canonice a fost încheiată în urma impunerii unor teste severe tuturor cărților care aveau pretenția de a fi Cuvântul lui Dumnezeu. Testele nu au menirea de a acorda canonicitate, ci de a separa cărțile canonice de cele pretinse.

F.H. Barackman enumeră următoarele teste:

- *Testul de stabilire a inspirației divine:* Pretinde cartea a fi inspirată divin? Este ea inspirată?
- *Testul de stabilire a scriitorului uman:* Este cartea scrisă, editată sau confirmată de un agent acreditat al lui Dumnezeu, cum ar fi un profet, Domnul Isus Hristos sau unul dintre apostolii Săi? Dacă nu, atunci scriitorul a avut darul profeției (ex. David, Daniel), sau este vorba de o revelație făcută unui profet sau apostol (ex. Marcu, Luca), fapt care ridică acea carte la nivelul scrierilor acestora?

- *Testul de stabilire a autenticității:* Existența cărții poate fi urmărită până la momentul sau scriitorul de la care pretinde a proveni? Ne referim la producerea manuscrisului respectivei cărți. Conținutul cărții este în armonie cu perioada istorică descrisă sau cu cea în timpul căreia este scrisă? Ne referim la istoricitatea cărții. Descoperirile arheologice au făcut posibilă cunoașterea culturilor și evenimentelor istorice din timpurile biblice și au arătat în repetate rânduri că acestea sunt în armonie cu relatările Bibliei.
- *Testul de stabilire a veridicității:* Faptele prezentate în carte sunt adevărate? Este de remarcat că scriitorii Bibliei nu au recurs la opiniile filozofice și științifice false ale vremii lor, dar au folosit uneori expresii populare universal înțelese (cf. Is. 11.12).
- *Testul mărturiei:* Au recunoscut evreii și/sau Biserica Creștină cartea drept Cuvântul lui Dumnezeu? Aduce Duhul Sfânt mărturie cititorului născut din nou că respectiva carte este Cuvântul Lui?
- *Testul de stabilire a autorității:* Respectiva scriere cere cu autoritate credință și ascultare față de declarațiile ei? Sintagma „așa vorbește Domnul” și alte expresii asemănătoare apar de circa 3.800 de ori în Vechiul Testament.
- *Testul armonizării:* Din punct de vedere doctrinar, se armonizează cartea cu învățăturile cuprinse în cărțile canonice? Deși în Biblie se remarcă o progresie în revelarea doctrinei, totuși nu există contradicții.
- *Testul împlinirii.* Există în istorie sau în cărțile canonice cunoscute vreo dovadă în sensul împlinirii promisiunilor sau predicțiilor respectivei cărți?
- *Testul perenității:* Redă respectiva carte mesajul lui Dumnezeu pentru fiecare generație a poporului lui Dumnezeu într-o manieră vie și plină de prospețime (cf. 1 Pet.1. 23-25)?
- *Testul spiritualității:* Este conținutul cărții de o așa natură spirituală încât să fie în armonie cu demnitatea și maiestatea lui Dumnezeu?

60. Cum s-a format canonul Bibliei?

În general, cărțile Vechiului Testament primeau recunoaștere din partea evreilor ca fiind inspirate divin imediat ce poporul recunoștea că scriitorii vorbeau de la Dumnezeu. Totuși, se poate considera că decizia luată în anul 90 d.Chr., la Jamnia, de către o școală rabinică, constituie recunoașterea oficială a canonului Vechiului Testament, compus din cele 39 de cărți recunoscute și de către creștinii conservatori. Cărțile apocrife ale VT au fost acceptate ca deutero-canonică, la Sinodul din Trent (1546), doar de către Biserica Catolică.

Procesul recunoașterii și colectării cărților Noului Testament a început încă din vremea apostolilor (1 Tim. 5.18; 2 Pet. 3.15-16), dar s-a încheiat în sec. al IV-lea d.Chr., când conciliile de la Laodiceea (363), Hippo (393) și Cartagina (397) au hotărât că doar cele 39 de cărți ale VT și 27 de cărți ale NT sunt canonice și trebuie citite în biserici.

CAPITOLUL 3. DOCTRINA DESPRE ÎNGERI

3.1. Crearea îngerilor

61. Ce sunt îngerii?

Îngerii (ebr. *malak*, gr. *angelos* = *mesager* supranatural sau uman) sunt ființe personale cerești, create de Dumnezeu și însărcinate cu o anumită misiune.

În Biblie, ei mai sunt numiți „fiii lui Dumnezeu” (Iov 1.6; 38.7; Ps. 89.6), „sfinții” care alcătuiesc oastea cerurilor (Ps. 89.5,7), Dumnezeu fiind „Domnul oștirilor” (Ps. 89.6,8; Is. 31.4).

62. Când au fost creați îngerii?

Biblia nu prezintă explicit timpul când au fost creați îngerii. Crearea lor trebuie să fi avut loc înainte de crearea pământului, la care îngerii au fost martori (nu și participanți - Iov 38.7).

63. În ce stare au fost creați îngerii?

Toți îngerii au fost creați de Dumnezeu, prin Christos (In. 1.1-3; Col. 1.16), ca și creaturi sfinte, așezate într-o atmosferă de sfințenie desăvârșită (Gen. 1.31; Iuda 6). Potențial, toți îngerii ar fi putut rămâne în starea de sfințenie originală. Totuși, fiind înzestrați cu voință liberă, ei nu au fost imuni față de ispită și de păcat. Prin urmare, unii îngeri au păcătuit (2 Pet. 2.4), iar alții au rămas sfinți (ei sunt numiți „îngeri aleși”-1 Tim. 5.21). Cei care au păcătuit vor rămâne confirmați pentru eternitate ca îngeri răi sau căzuți, iar cei care nu s-au răzvrătit, ca îngeri sfinți.

64. În ce număr au fost creați îngerii?

Biblia nu precizează numărul îngerilor creați, dar acesta este incalculabil de mare (Evr. 12.22; Apoc. 5.11). Toți îngerii au fost creați simultan, printr-un act singular, ca o clasă al cărei număr rămâne neschimbat, întrucât nu se poate reproduce sau muri (Mt. 22.30).

3.2. Natura îngerilor

65. Ce fel de ființe sunt îngerii?

În ce privește natura lor, îngerii sunt:

Ființe personale. Îngerii buni, demonii și Satan posedă inteligență (Mat. 8.29; 2 Cor. 11.3; 1 Pet. 1.12), emoții (Lc. 2.13; Iac. 2.19; Apoc. 12.17) și voință (Lc. 8.28-31; 2 Tim. 2.26, Iuda 6).

Ființe spirituale. Îngerii sunt ființe spirituale de natură angelică. Natura îngerilor este nematerială și necorporală, dar uneori îngerii au fost văzuți de oameni în vise (Mat. 1.20), viziuni (Is. 6.1-8), experiențe speciale (2 Împ. 6.17) sau în stare normală (Gen. 19.1-8), Mc. 16.5; Lc. 2.13). De obicei ei apar ca bărbați, dar este posibil ca și femeile din Zah. 5.9 să fie tot îngeri. Uneori, îngerii apar cu aripi (Is. 6.2; Ez. 1.5-8). Îngerii buni sunt numiți „duhuri slujitoare” (Evr. 1.14), demonii, „duhuri rele” sau „duhuri necurate” (Lc. 8.2; 11.24,26), iar Satan, „duhul care lucrează acum în fiii neascultării” (Efes. 2.2).

66. Ce fel de ființe sunt demonii?

Cu privire la originea și natura demonilor, există mai multe concepții:

- 1) *Demonii ar fi duhurile oamenilor răi care au murit.* Această concepție care reflectă vechile credințe grecești este contrazisă de Biblie, care arată că duhurile morților nemântuiți sunt reținute în Locuința morților (Ps. 9.17; Lc. 16.23; Apoc. 20.13).
- 2) *Demonii ar fi duhurile unei rase umane preadamice.* Această concepție presupune existența unei rase preadamice pe pământul dinaintea căderii lui Satan. În căderea sa, Satan ar fi antrenat și omenirea preadamică, care și-ar fi pierdut trupul din acest motiv. Biblia nu confirmă existența unei rase preadamice, ci declară că Adam a fost primul om, prin care a intrat păcatul și moartea în lumea noastră (Mat. 19.4; Rom. 5.12).
- 3) *Demonii ar fi rodul unirii dintre îngeri și femei.* Această concepție se bazează pe două premise îndoielnice: (1) că „fiii lui Dumnezeu” din Gen. 6.2 ar fi fost îngeri și (2) că rodul procreării, „nefilimii”, ar fi fost niște hibrizi umano-angelici. Nimiciți la potop, duhurile acestor hibrizi ar fi devenit demoni. Potrivit Bibliei, expresia „și-au luat de neveste” se referă la relația de căsătorie, iar îngerii nu se căsătoresc (Mat. 22.30). În plus, nu există indicii biblice că „nefilimii” ar fi demoni.
- 4) *Demonii sunt îngeri căzuți.* Această concepție susține că demonii sunt îngeri care au căzut fiindcă s-au lăsat atrași de Satan în răzvrătirea sa împotriva lui Dumnezeu. Biblia nu declară explicit că demonii sunt îngeri căzuți, dar asocierea lui Satan cu demonii în expresii ca „domnul dracilor” (Mat. 12.24) sau „diavolul și îngerii lui” (Mat. 25.41) susține ideea că demonii trebuie să fie tot îngeri căzuți, ca și Satan. Paralelismul categoriilor ierarhice dintre îngerii buni și demoni sugerează că și demonii sunt îngeri, dar căzuți.

67. Ce distincții majore există între natura îngerilor și natura lui Dumnezeu?

Dumnezeu este Ființă spirituală de natură divină, în timp ce îngerii sunt ființe spirituale de natură angelică. Îngerii:

- nu sunt eterni, dar au viață veșnică și nu pot muri (Lc. 20.36);
- nu sunt omniscienți, dar au cunoștințe vaste, datorate și experienței lor longevive (2 Sam. 14.20);
- nu sunt omnipotenți, dar au putere mare (Mat. 28.2; Fapte 5.19; 2 Pet. 2.11);
- nu sunt omniprezenți, dar spațiul nu le impune limitări materiale (Dan. 9.21).

68. Ce raport există între îngeri și oameni, potrivit naturii acestora?

Prin natura lor, îngerii sunt un ordin superior oamenilor (Evr. 2.6-8). Când a purtat trup uman, Domnul Isus a devenit, într-un sens, „mai prejos decât îngerii” (Evr. 2.7). Natura angelică spirituală nu este supusă limitărilor naturii umane materiale. Îngerii nu cunosc moartea. Ei sunt mai presus decât omul în cunoaștere și în putere.

Totuși, îngerii au și anumite limitări în comparație cu omul. Ei nu au fost creați după chipul lui Dumnezeu și nu vor gusta harul omului răscumpărat în Christos. În trupuri de înviere și de glorie, cei răscumpărați vor judeca pe îngeri (1 Cor. 6.3).

3.3. Organizarea îngerilor

69. Cum sunt organizați îngerii?

Toți îngerii sunt organizați ierarhic (Col. 1.16; Efes. 6.12): cei buni sub autoritatea lui Dumnezeu, iar cei răi sub autoritatea lui Satan (Ps. 103.20; Efes. 2.2). Există o „adunare” și un „sfat” al îngerilor buni (Ps. 89.5-7); îngerii răi se pot organiza pentru bătălie (Apoc. 12.7), sub comanda unui rege al lor (Apoc. 9.11).

70. Ce poziții ierarhice există în lumea îngerilor buni?

Biblia amintește despre heruvimi, serafimi, arhangheli, căpetenii de seamă, autorități guvernamentale etc.

Heruvimii reprezintă, probabil, cel mai înalt ordin angelic, de vreme ce Satan a fost un heruvim (Ez. 28.14,16). Se pare că ei sunt vestitorii și protectorii sfințeniei lui Dumnezeu. În acest sens, ei au păzit calea către pomul vieții din Eden (Gen. 3.24) și au purtat tronul văzut de Ezechiel (Ez. 1.4-5; 10.15-20). Tot ca protectori apar și în decorațiile Cortului și ale Templului; reprezentările lor vor apare și în Templul din Mileniu (Ez. 41.18-20).

Serafimii („cei aprinși”) sunt slujitori ai tronului lui Dumnezeu, proclamând sfințenia Sa și acționând ca agenți de curățare (Is. 6.1-7). Singura descriere biblică este cea din Isaia, unde serafimii apar ca ființe personale, cu șase aripi.

Arhangheli. Deși scrierile apocrife (Enoh 20.1-7, Tobit 12.15) enumeră șapte arhangheli în jurul tronului lui Dumnezeu, singurul arhanghel confirmat de Biblie este Mihail (Iuda 9). În opinia unora, expresia „glasul unui arhanghel” (1 Tes. 4.16) ar sugera

existența mai multor arhangheli. În VT, Mihail apare ca îngerul păzitor al lui Israel (Dan. 10.21; 12.1); el va păzi pe Israel și în timpul Necazului, când va conduce oștile de îngeri buni în lupta împotriva lui Satan și a oștilor de îngeri răi (Apoc. 12.7). Mihail a fost implicat și în îngroparea lui Moise; în disputa cu Satan, Mihail își recunoaște limitările de ființă creată și dependența sa de puterea lui Dumnezeu (Iuda 9).

Căpeteniile cele mai de seamă (Dan. 10.13) desemnează un grup superior de îngeri buni, dintre care face parte și Mihail. Un alt înger din acest grup este Gavril („eroul lui Dumnezeu”), cel ce duce mesaje de la Dumnezeu către anumiți oameni deosebiți (Dan. 8.16; 9.21; Lc. 1.19; 1.26). El revelează și interpretează oamenilor planul lui Dumnezeu cu privire la Împărăția lui Dumnezeu și la Mesia.

Autoritățile guvernamentale constituie o categorie angelică extrem de diversificată, întâlnită atât în lumea îngerilor buni, cât și în cea a îngerilor răi (Efes. 3.10; 6.12; Col. 1.16). Acești îngeri sunt implicați în guvernarea Universului și în problemele lumii.

Îngeri cu responsabilități speciale. Apocalipsa prezintă un grup de îngeri buni cu responsabilități speciale asupra: focului (14.18); apelor (16.15); abisului (19.11). Un înger îl va lega pe Satan (20.1-2), alții vor suna din trâmbițele judecății din timpul Necazului (cap. 8-9), iar alții vor vărsa pe pământ ultimele șapte urgii (cap. 16). Nu este clar dacă îngerii celor șapte biserici (Apoc. 2-3) sunt mesageri supranaturali sau umani.

71. Cine este „îngerul lui Dumnezeu” din V.T.?

Îngerul lui Dumnezeu este o apariție a lui Christos înainte de întrupare (christofanie); aparițiile Sale încetează după Întrupare. Acest înger manifestă prerogative divine, acceptând închinarea (Gen. 16.7-12; 21.17-18; 22.11-18; Ex. 3.2; Jud. 2.1-4; 5.23; 6.11-24; 13.3-22; 2 Sam. 24.16; Zah. 1.12; 3.1; 12.8 etc.).

72. Cum se împart îngerii căzuți?

Se pare că o treime din îngerii creați s-au alăturat lui Lucifer în răzvrătirea împotriva lui Dumnezeu și, implicit, în cădere (Apoc. 12.4). Îngerii căzuți (răi) pot fi clasificați în două categorii: (1) demoni liberi și activi (Efes. 6.11-12) și (2) demoni legați (Lc. 8.31).

73. Ce poziții ierarhice există în lumea demonilor liberi?

Demonii liberi au o anume libertate de a împlini planurile lui Satan. Ei sunt organizați după o ierarhie destul de asemănătoare cu cea a îngerilor buni: căpetenii, domnii, stăpâniri, puteri etc. (Efes. 6.12 /Efes. 3.10).

Căpeteniile sunt primii în rang dintre îngerii căzuți. „Căpetenia împărăției Persiei” (Dan. 10.13) este o căpetenie a demonilor, a cărui zonă specială de activitate este Persia (vezi și Apoc. 12.7).

Domnii, stăpâniri, puteri etc. sugerează autoritatea supraumană a demonilor liberi, primită de la Satan, potrivit poziției ierarhice a fiecăruia (Ef. 6.12; Rom. 8.38 etc.).

74. Ce spune Biblia despre demonii legați?

Există două categorii de demoni legați:

- 1) *Demoni legați temporar, în Adânc* (gr. *Hades* - Lc. 8.31; Apoc. 9.1-3, 11). Se pare că unii dintre ei sunt acolo în așteptarea judecății, în timp ce alții vor fi eliberați pentru a fi activi pe pământ în timpul Necazului (Apoc. 9.1-3, 11, 14; 16.14).
- 2) *Demoni legați pentru totdeauna în Adânc* (gr. *Tartarus* – 2 Pet. 2.4, Iuda 6). Potrivit gândirii grecești, Tartarus este un loc de pedeapsă mai adânc decât Hadesul. Unii susțin că motivul legării acestor demoni în Tartarus este cel din Gen. 6.2-4, dar Biblia nu prezintă explicit motivul legării.

75. Ce spune Biblia despre originea lui Satan?

Satan este un înger din ordinul heruvimilor, creat de Dumnezeu în stare perfectă, de o frumusețe și putere deosebită, înainte de crearea omului și a grădinii Eden; el a ocupat o poziție proeminentă în slujirea lui Dumnezeu (Gen. 2.8, Ez. 28.11-19).

76. Ce spune Biblia despre căderea lui Satan?

Din Ezech. 28.11-19 se poate deduce că primul păcat din Univers a fost găsit în Lucifer. Această „generare spontană a păcatului” a fost un act deliberat și responsabil, înlesnit poate de frumusețea, măreția și puterea sa. Se pare că păcatul lui Satan a fost orgoliul sau mândria sa (Is. 14.12-15, 1 Tim. 3.6). Din cauza acestei sfidări directe la adresa autorității și puterii divine, Lucifer a fost alungat din cerul tronului lui Dumnezeu (Ezech. 28.16-17). Deși nu este precizat în Biblie, timpul căderii lui Lucifer trebuie plasat înaintea incidentului din Eden.

3.4. Destinul îngerilor

77. Ce destin vor avea îngerii sfinți?

Îngerii care au ales să rămână în slujba lui Dumnezeu Îi vor sluji întreaga eternitate (Apoc. 21.12).

78. Ce destin vor avea îngerii căzuți?

În viitor, îngerii răi din locurile cerești (Efes. 6.12) vor fi aruncați pe pământ (Apoc. 12.8). Ca ființe personale morale, toți îngerii căzuți vor fi judecați de Dumnezeu (1 Cor. 5.3; 2 Pet. 2.4) și vor avea parte de chin conștient, veșnic, în iazul de foc (Mat. 25.41; Apoc. 20.10).

79. Ce destin va avea Satan?

Cu privire la destinul lui Satan, se pot observa câteva etape:

(1) *În trecutul atemporal*, Satan a experimentat separarea de Dumnezeu cauzată de căderea sa morală (Ezech. 28.15).

(2) *La Cruce*, Satan a fost deja judecat (In. 12.31; 16.11; Col. 2.14-15).

(3) *În timpul Necazului*, Satan va fi aruncat din Cer pe pământ (Lc. 10.18; Apoc. 12.7-12).

(4) *În timpul Mileniului*, Satan va fi legat în Abis, după care va fi dezlegat pentru o ultimă confruntare cu Domnul (Apoc.20.1-3,7).

(5) *După Mileniu*, Satan va fi aruncat pentru totdeauna în chinul etern al iazului de foc (Apoc. 20.10).

CAPITOLUL 4. DOCTRINA DESPRE OM

4.1. Originea omului

80. Care sunt principalele perspective asupra originii omului?

Există două perspective majore asupra originii omului: (1) evoluționismul, cu două variante - naturalist și teist - și (2) creaționismul.

81. Când a fost creat omul?

Biblia afirmă că omul a fost creat în cea de-a șasea zi a Creației (Gen. 1.26-31). Referitor la zilele Creației, creaționiștii au opinii diferite: zile-epoci sau zile-solare (de 24 de ore).

Noi optăm pentru ultima opinie, din câteva motive: (1) expresia „o seară și o dimineață” indică intervale de timp de 24 de ore; (2) în V.T., termenul „zi” asociat cu un numeral indică întotdeauna o zi solară; (3) genealogiile din Gen. 5 și 11 indică o creație relativ recentă a lui Adam; (4) Ex. 20.11; 31.17 indică zile de 24 de ore, întrucât tiparul Creației slujește ca bază pentru ciclul săptămânal al omului. În general, adepții acestei opinii plasează actul creării omului cu aprox. 4.000 de ani î.Chr.

82. Cum a fost creat omul?

Omul a fost creat printr-un act direct, special și nemijlocit, prevăzut în planul lui Dumnezeu (Gen. 1.26-27). Dumnezeu l-a modelat pe om din țărâna pământului, apoi i-a suflat în nări suflare de viață, și omul a devenit „un suflet viu” (Gen. 1.27; 2.7). Această acțiune „*n-a implicat nici un fel de procese evolutive care să-l lege pe om de formele sălbatice sub-, ne- sau pre-umane*” (C.C. Ryrie).

Omul a fost creat după chipul lui Dumnezeu, posedând facultăți intelectuale și o natură sfântă, cu responsabilitatea de a dezvolta un caracter sfânt.

4.2. Chipul lui Dumnezeu în om

83. La ce se referă termenii „chipul” și „asemănarea” lui Dumnezeu?

În teologia catolică și ortodoxă, termenii „chipul” (ebr. *tselem*) și „asemănarea” (ebr. *demuth*) sunt distincți, primul făcând referire la partea fizică, iar al doilea la partea etică a chipului lui Dumnezeu. Sub raport lingvistic, *tselem* se referă la chip modelat, conturat, în sens concret, iar *demuth* la asemănare în sens mai abstract, ideal.

Totuși, se pare că uzajul biblic nu susține o distincție clară între acești termeni, care apar uneori interschimbabil (compară Gen 1.27 cu Iac. 3.9). Folosirea împreună a doi termeni cu sens apropiat pare să aibă rol de accentuare (după *chiar chipul* lui Dumnezeu), încercând „a exprima o idee foarte dificilă, în care vrea să facă clar faptul că omul este într-un anume sens reflectarea concretă a lui Dumnezeu, dar în același timp vrea să spiritualizeze acest lucru până la abstracție” (A.H. Leitch).

84. Ce se înțelege prin faptul că omul a fost creat după chipul lui Dumnezeu?

Acest fapt a fost explicat în diferite moduri, funcție de accentul pus fie pe aspectele corporale, fie pe cele necorporale ale ființei umane.

Concepția corporală are la bază gândirea ebraică, care privește omul în totalitatea sa, fără a separa ființa fizică de funcțiile ei spirituale. Astfel, deși chipul lui Dumnezeu vizează ambele aspecte ale ființei umane (corporal și spiritual), prioritar este aspectul corporal: înfățișarea exterioară și în poziția bipedă a omului. Prin cădere, trupul originar al omului a pierdut starea perfectă în ce privește sănătatea (necontaminat cu vreun microb și nesupus morții). Slăbiciunea acestei concepții constă în faptul că Dumnezeu este spirit și nu are trup material după care să fi fost modelat omul.

Concepția necorporală asociază chipul lui Dumnezeu cu fațetele personalității: înzestrările intelectuale și emoționale, exercitarea voinței, asemănarea morală etc.

O concepție combinată pare mai adecvată, întrucât include în chipul lui Dumnezeu din om elemente din ambele concepții: trup uman, ca instrument pentru exprimarea personalității, cu destin etern de „trup spiritual” (1 Cor. 15.44); ființă vie, ca Dumnezeu, nu ca idolii morți (Fapte 17.28-29); ființă personală, dotată cu rațiune, sentimente și voință (Gen. 1.28); duh înzestrat cu conștiință și capacitate de comuniune cu Dumnezeu (Rom. 2.14-16) etc.

4.3. Căderea omului

85. Cum a fost afectat chipul lui Dumnezeu de căderea omului în păcat?

Deși există opinii diferite, noi credem că prin cădere în păcat, chipul lui Dumnezeu din om a fost desfigurată, dar nu s-a pierdut. Omul a rămas o ființă vie, rațională, capabilă de comuniune cu Creatorul lui. Chipul lui Dumnezeu din omul căzut

stă la baza instituirii pedepsei capitale (Gen. 9.6), a calității de cap a bărbatului (1 Cor. 11.7) și a interdicției blestemării aproapelui (Iac. 3.9). Regenerarea și sfințirea modelează în credincios chipul lui Christos, pe care îl va purta desăvârșit în eternitate (Rom. 8.29, 2 Cor. 3.18).

4.4. Transmiterea ființei umane

86. Cum se transmite, din generație în generație, partea imaterială a omului?

Se știe că trupul uman se transmite de la părinți. În ce privește transmiterea părții spirituale, există trei opinii majore: (1) pre-existența; (2) creaționismul și (3) traducianismul.

Pre-existența este o opinie fără suport biblic, susținută într-o anumite formă de Origen (185-254), dar respinsă de Biserică. Această opinie susține că, la început, Dumnezeu a creat toate sufletele umane, ca apoi să le închidă în trupuri fizice, ca pedeapsă. Pre-existența admite ideea reîncarnării și nu lămurește faptul că omul se naște în păcat.

Creaționismul susține că sufletul este creat de Dumnezeu, între concepție și naștere, în stare pură. Sufletul devine păcătos de îndată ce se unește cu trupul care moștenește vinovăția adamică. În favoarea acestei opinii, pot fi aduse mai multe argumente biblice: cf. Ecl. 12.7, Is. 42.5; Zah. 12.1, Evr. 12.1, sufletul și trupul au origini diferite; sufletul este de natură spirituală care nu poate fi transmisă prin generare naturală; poate explica lipsa de păcat a lui Christos. Slăbiciunea acestui punct de vedere constă în faptul că nu poate explica transmiterea trăsăturilor ereditare și că ar putea sugera ideea că Dumnezeu creează suflete păcătoase. Creaționismul este susținut mai ales de catolici și de reformați.

Traducianismul susține că sufletul a fost creat în ziua a șasea, odată cu crearea omului și este transmis și individualizat odată cu trupul, prin generare naturală (procreere). Această poziție teologică poate fi susținută cu:

- *Argumente biblice:* Evr. 7.10 – Levi este părtaș la un act rațional și moral încă înainte de a se fi născut; Gen. 2.1-3 – Dumnezeu a încheiat lucrarea de creație în ziua a șasea; Gen. 2.7 – Dumnezeu a suflat suflare de viață doar în nările lui Adam.
- *Argumente teologice:* A admite poziția creaționistă presupune că Dumnezeu creează fiecare suflet perfect, și apoi îl face să cadă în cazul fiecărui nou născut.
- *Argumente fiziologice:* Întrucât omul trebuie privit ca o unitate a sufletului și a trupului, pare normal ca atât fizicul, cât și psihicul să origineze și să se dezvolte împreună.

4.5. Elementele naturii umane

87. Care sunt elementele esențiale ale naturii umane?

Omul are o natură materială (trupul) și o natură imaterială (sufletul și duhul). Cu privire la natura imaterială, în general Biserica apuseană consideră că sufletul este tot una cu duhul (*teoria dihotomică*), în timp ce Biserica răsăriteană face distincție între suflet și duh (*teoria trihotomică*). Majoritatea teologilor pentecostali este trihotomistă. În Biblie, accentul cade pe unitatea dintre elementele naturii umane.

88. Ce susține teoria dihotomică?

Teoria dihotomică susține că omul este alcătuit din două părți: trup și suflet (Mat. 6.25; 10.28) sau trup și duh (Ecl. 12.7; 1 Cor. 5.3,5). Termenii „suflet” (gr. *psuche*) și „duh” (gr. *pneuma*) sunt folosiți interschimbabil în pasaje ca: Gen. 41.8 și Ps. 42.6; Mat. 20.28 și 27.50; In. 12.27 și 13.21; Evr. 12.23 și Apoc. 6.9. Distincția dintre suflet și duh ține mai degrabă de perspectiva din care este privită partea imaterială a omului.

Sufletul este „*partea imaterială a omului, privită ca o viață individuală și conștientă, capabil să posedă și să însuflețească un organism fizic*”, iar duhul este aceeași parte imaterială a omului „*privită ca un agent moral și rațional, susceptibil de influență divină și de ocupare divină*” (A.H. Strong).

89. Ce susține teoria trihotomică?

Teoria trihotomică susține că omul este alcătuit din trei părți: trup, suflet și duh (1 Tes. 5.23; Evr. 4.12). Distincția dintre suflet și duh nu este doar funcțională, ci este de substanță.

„*Trupul este calea prin care omul dobândește conștientă simțurilor sau existenței lumii și prin care el intră în contact cu mediul fizic înconjurător; sufletul este calea prin care dobândește conștientă de sine și exprimarea sinelui în raport cu alți oameni; iar duhul este calea prin care dobândește conștientă existenței lui Dumnezeu*” (F.H. Barackman).

În general, trihotomiștii atribuie sufletului rațiunea, sentimentele și voința, iar duhului conștiința și credința. Această teorie permite clasificarea oamenilor în *lumești*, *firești* și *duhovnicești* (1 Cor. 2.14-3.4), și lămurește faptul că oamenii nemântuiți sunt morți în raport cu Dumnezeu (în sensul că duhul lor este inoperant în sfera lucrurilor spirituale).

CAPITOLUL 5. DOCTRINA DESPRE PĂCAT

5.1. Definiții ale păcatului

90. Ce este păcatul?

Conceptul de *păcat* este atât de amplu, încât trebuie definit analitic, analizând termenii biblici folosiți în acest sens. Există însă și definiții mai scurte, ca de pildă:

„Păcatul este neconformare față de legea morală a lui Dumnezeu, atât în fapte, cât și în dispoziție sau stare” (A.H. Strong).

„Păcatul poate fi definit în cele din urmă ca fiind orice lucru în viața unei creaturi care nu exprimă sau care este contrar caracterului sfânt al Creatorului” (J.O. Buswell).

Din definițiile de mai sus, rezultă că păcatul presupune:

- existența unei legi morale revelate (Rom. 7.7-9);
- călcarea voită, în depline facultăți mentale, a legii morale, prin comitere sau prin omitere (1 In. 3.4; Iac. 4.17).

Mai trebuie precizat că necunoașterea legii morale sau necredința nu-l absolvă pe vinovat de călcarea legii (Rom. 14.11-12,23).

5.2. Termeni grecești pentru „păcat”

91. Care sunt cei mai semnificativi termeni NT pentru păcat?

Cei mai semnificativi termeni grecești pentru „păcat” sunt:

- *hamartia* (a greși ținta corectă, a atinge o țintă greșită, de 227 ori în NT) - eșecul de conformare față de standardul lui Dumnezeu, prin omitere sau prin comitere;
- *parabates* (călcare, greșală: Rom. 2.23; 4.15; 5.14; Gal. 3.19 etc.) - o încălcare specifică a Legii lui Dumnezeu;
- *anomos* (fără-de-lege, nelegiuire: Mat. 13.41; 24.12; 1 Tim. 1.9) - o încălcare a legii în sensul cel mai larg; în sens eschatologic se referă la Antichrist;
- *adikia* (ne-dreptate: Rom. 1.18; Lc. 16.9; Rom. 6.13; 2 Tes. 2.10) - un comportament nedrept, în sensul cel mai larg;
- *asebes* (ne-evlavios: Rom. 1.18; 1 Tim.1.9; 1 Pet. 4.18) - oameni neevlavioși, nemântuiți, apostăți;
- *paraptoma* (a cădea pe lângă: Rom. 5.15-20; Mat. 6.14; 18.35; 2 Cor. 5.19; Gal. 6.1; Ef. 2.1; Iac. 5.16) - deviere deliberată de la poruncile lui Dumnezeu;
- *kakos* (rău) - în sens fizic, boală: Mc. 1.32 sau în sens moral (Mat. 21.41; 24.48; Mc. 7.21; Fapte 9.13; Rom. 12.17; 13.3-4);
- *poneros* (termenul de bază pentru rău moral: Mat. 7.11; 12.39; 15.19; Fapte 17.15; Rom. 12.9); folosit și în legătură cu Satan (Mat. 13.19,38; 1 In. 2.13-14, 5.18) și cu duhurile rele (Lc. 11.26; Fapte 19.12) etc.

Din studiul acestor termeni, putem concluda că păcatul:

- nu este o substanță, un lucru sau o simplă imperfecțiune, ci este o forță activă și distructivă care operează în domeniul realității, luând forme diferite;
- este o realitate contrară unui standard clar stabilit de Dumnezeu, o încălcare a standardelor Sale;

- implică și aspecte pasive (omiterea de a face binele), dar mai ales active (comiterea concretă a răului);
- implică participarea omului ca agent responsabil.

5.3. Originea păcatului

92. Cum a apărut păcatul în Univers?

Păcatul nu a fost creat de Dumnezeu și nici nu își are originea în lumea umană, ci în lumea angelică. Potrivit relatărilor profetice din Is. 14.12-14 și Ezech. 28.12-17, Lucifer se face vinovat de apariția păcatului în Univers. Creat ca agent personal liber și desăvârșit, Lucifer și-a folosit greșit libertatea de voință, râvnind o poziție și o glorie necuvenită și răzvrătindu-se împotriva lui Dumnezeu. În rebeliunea sa, Lucifer a atras de partea sa o treime din îngerii creați (Apoc. 12.4). Acest act deliberat a însemnat apariția primului păcat în Univers.

93. Cum a intrat păcatul în lumea umană?

Păcatul a intrat în lumea noastră prin neascultarea lui Adam și a Evei de porunca lui Dumnezeu de a nu mânca din fructul oprit (Gen. 2.16-17; 3.1-6). Narațiunea din Geneza este istorică, nu alegorică. Diavolul, luând înfățișare de șarpe, a reușit să strecoare în prima pereche de oameni îndoiala, necredința și neascultarea de porunca lui Dumnezeu.

5.4. Urmările păcatului

94. Ce urmări a avut păcatul lui Adam?

Păcatul lui Adam a atras blestemul divin asupra șarpelui, a pământului, a primei perechi de oameni și a urmașilor acesteia (Gen. 3.15-19; Rom. 5.10-12; 6.23; Efes. 2.1-2):

- șarpele: condiția, hrana și destinul său (Gen. 3.14-15);
- pământul cu lumea vegetală și animală: spini și pălămidă, armonie distrusă, ferocitate, viruși (Gen. 3.17-18; Is. 11.6-9; Rom. 8.19-22);
- Adam și Eva, precum și urmașii lor:
 - un trup afectat de durere, oboseală, epuizare fizică, boli, maladii, îmbătrânire și moarte (Ex. 15.26; Deut. 28.59-62);
 - o natură umană afectată de păcat și corupție (Gen. 6.5; Ier. 17.9; Ef. 2.2-3);
 - o relație cu Dumnezeu distrusă (Gen. 2.17, 3.8-10; 1 Cor. 15.22; Rom. 5.18-19; Apoc. 20.15; 21.8).

5.5. Tipuri de păcat

Referitor la păcatul lui Adam trecut asupra tuturor oamenilor, teologia a formulat conceptele de *păcat moștenit* și de *păcat imputat*.

95. Ce este păcatul moștenit?

Păcatul moștenit se referă la starea sau condiția păcătoasă în care se nasc toți oamenii.

Acest păcat poate fi numit:

- *păcat moștenit*, pentru că este preluat de fiecare om prin naștere, ca moștenire de la părinții care l-au moștenit de la părinții lor, până la Adam;
- *păcat originar*, pentru că provine din Adam, rădăcina originară a rasei umane și este prezent în fiecare om încă de la naștere;
- *natură păcătoasă*, pentru că este cauza absenței neprihănirii originare și rădăcina interioară din care ies păcatele personale ale fiecărui om.

96. Cum se manifestă păcatul moștenit?

Păcatul moștenit afectează pe toți oamenii, la nivelul întregii lor ființe (concept teologic numit depravare totală), astfel:

- rațiunea: intelectul este orbit (2 Cor. 4.4), mintea este blestemată (Rom. 1.28), priceperea este întunecată (Ef. 4.18);
- sentimentele: sunt degradate și întinate (Rom. 1.21-26; Tit 1.15);
- voința: este înrobită de păcat și potrivnică lui Dumnezeu (Rom. 6.20; 7.20).

97. Ce este depravarea totală?

Depravarea totală este un concept important în teologia calvinistă. Termenul „depravare” (decădere) are sens apropiat de gr. „*adokimos*”, care înseamnă „care nu rezistă la probă” (cf. Rom. 1.28 - minte *blestemată*). În această expresie,

- *depravare* se referă la eșecul omului în încercarea de a place lui Dumnezeu;
- *totală* se referă la faptul că aceasta îi afectează pe toți oamenii, în toate aspectele ființei lor.

Depravarea totală *nu* înseamnă:

- că fiecare om va da curs decăderii la maxim;
- că păcătoșii nu pot accede la faptul existenței lui Dumnezeu;
- că păcătoșii nu pot face fapte bune în ochii oamenilor sau chiar în ochii lui Dumnezeu.

Depravarea totală poate fi înțeleasă doar în raport cu sfințenia lui Dumnezeu: moralitatea și bunătatea oamenilor sunt relative și nu pot constitui merite pentru mântuire înaintea unui Dumnezeu sfânt.

98. Care este remediul pentru păcatul moștenit?

Consecința păcatului moștenit este moartea spirituală, adică separarea de viața lui Dumnezeu în viața aceasta (Efes. 2.1-3). Păcatul moștenit nu constituie *motivul în sine* pentru care Dumnezeu îi condamnă pe păcătoși, ci *cauza* care îi face pe oameni să păcătuiască. De aceea, remediul trebuie să vizeze inițierea legăturii cu Dumnezeu și ținerea sub control a naturii umane păcătoase. Aceasta se realizează prin:

- nașterea din nou, care implică moartea față de păcat și o viață nouă în Christos (Rom. 6.18; 8.1; Gal. 5.24);
- Duhul Sfânt, care rodește în noi, înfăptuind sfințirea (Gal. 5.22-24; 2 Tes. 2.13; 1 Pet. 1.2).

99. Ce este păcatul imputat?

Termenul „imputare” vine din lat. *imputare*, care înseamnă „a pune în socoteala cuiva”. Prin „păcat imputat” se înțelege că păcatul lui Adam a fost pus în socoteala tuturor oamenilor, ca bază juridică a faptului că pedeapsa pe care a primit-o Adam a venit peste toți oamenii (Rom. 5.12).

Există două concepții privind modul în care ne este imputat păcatul lui Adam, derivate din Rom. 5.12:

- *concepția federală* - doar Adam a păcătuit, dar fiindcă el era reprezentantul federal al întregii rase umane, păcatul său a fost pus în contul întregii omeniri;
- *concepția seminală* - omenirea a păcătuit împreună cu Adam, întrucât omenirea era „prezentă seminal” în Adam când acesta a păcătuit.

100. Care este remediul pentru păcatul imputat?

Dacă pedeapsa pentru păcatul imputat este moartea fizică, remediul este imputarea neprihănirii Domnului Isus Christos, prin credință și pocăință. Prin naștere fizică, toți oamenii sunt „în Adam”; prin naștere spirituală (din nou), toți credincioșii sunt „în Christos” (In. 1.12-13; 3.3-6). A fi în Christos implică faptul că neprihănirea Lui devine și a noastră (1 Cor. 1.30).

101. Care este perspectiva penticostală despre păcatul lui Adam?

Concepția penticostală despre păcat este mai apropiată de gândirea arminiană decât de cea calvină. Păcatul lui Adam a afectat pe toți oamenii, la nivelul întregii lor ființe; omul și-a pierdut inocența, dar chipul lui Dumnezeu din om nu a fost anulat, ci doar l-a distorsionat și slăbit. Omul se naște lipsit de neprihănirea originală, cu o natură păcătoasă, supusă robiei păcatului (Rom. 6); și totuși, el are voința capabilă de a răspunde chemării lui Dumnezeu și de a primi harul mântuirii (In. 3.14-16; Evr. 3.7-13).

Omul este muritor din cauza păcatului lui Adam, dar păcatul adamic nu constituie bază juridică pentru acuzarea omului în ziua judecății. Păcatul este imputat fiecărui om în parte în baza faptului că el alege să păcătuiască în mod voluntar și personal. Astfel, fiecare om va fi judecat după păcatele sale personale.

102. Ce este păcatul personal?

Păcatul personal este acea încălcare voită a legii lui Dumnezeu, comisă de fiecare om în mod personal, prin faptă, atitudine sau dorință (Rom. 1.18; 3.9-18; 5:13; 7.8; Iac. 1.15; 1 In. 3.4; 5.17).

103. Care sunt sursele păcatului personal?

Ca surse ale păcatului personal, amintim:

- Satan - cel rău, tatăl minciunii, care amăgește pe oameni să trăiască potrivit modului de viață pe care îl promovează el (Mat. 12.36; Lc. 10.18; In. 12.31etc.);
- lumea - contrară poporului lui Dumnezeu și supusă scopurilor lui Satan (In. 15.18-19; 1 In. 2.15-17);
- firea pământească - identificată cu inima sau cu carnea, aceasta este o importantă sursă a păcatelor din exterior (Mat. 15.19).

104. Ce mijloace de prevenire a păcatului ne oferă Dumnezeu?

Dumnezeu ne-a oferit un Salvator, care să ne elibereze din starea de păcat, de mizerie și de pieire veșnică (Ioan 1.17; 3.16; Efes. 1.3-4). Pentru prevenirea păcatului personal, El ne pune la îndemână:

- Cuvântul lui Dumnezeu (Ps. 119.11);
- prezența Duhului Sfânt (Gal. 5.16-24; Evr. 5.14; Rom. 8.34);
- mijlocirea Domnului Isus (Evr. 7.25; In. 17.15).

105. Care este remediul pentru păcatul personal?

Remediul pentru păcatul personal este iertarea, acordată de Dumnezeu în urma mărturisirii păcatelor (care include pocăința și părăsirea păcatului respectiv - Ps. 32.5; 51.1-4; Prov. 28.13; 1 In. 1.6-10).

CAPITOLUL 6. DOCTRINA DESPRE DOMNUL ISUS CHRISTOS

Doctrina despre Domnul Isus Christos include atât studiul *Persoanei Sale* (*Christologie*), cât și al *lucrării Sale* (*Soteriologie*).

6.1. Preexistența Domnului Isus Christos

106. Ce se înțelege prin preexistența Domnului Isus Christos?

Preexistența Domnului Isus se referă la faptul că El a existat înainte de nașterea (existența) Sa în trup uman (In. 1.1; 8.58). În sens teologic, preexistența nu trebuie confundată cu eternitatea. Dumnezeu este etern: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt au existat dintotdeauna, înainte de Creație și înainte de timp. Dar numai Fiul are preexistență, deoarece numai El S-a născut în trup uman (existând și înainte, și după nașterea Sa).

107. Ce importanță are preexistența Domnului Isus?

Faptul preexistenței Domnului Isus susține:

- eternitatea Sa - dacă El a venit în existență la nașterea Sa din fecioara Maria, atunci nu este etern;
- divinitatea Sa - dacă nu a existat înainte de nașterea Sa, atunci nu este de aceeași esență cu Tatăl, întrucât Tatăl este etern.

108. Ce dovezi biblice susțin preexistența Domnului Isus?

Preexistența Domnului Isus este susținută de numeroase dovezi biblice:

- El este de origine cerească (In. 3.13, 31);
- El a participat la Creație (In. 1.13; Col. 1.16; Evr. 1.2);
- El are aceleași natură și atribute ca Tatăl (In. 10.30; 17.5; Fil. 2.6; Col. 2.9);
- El a existat înainte de alți oameni ce s-au născut înainte de nașterea Sa din fecioara Maria (In. 8.56-58; In. 1.15,30).

109. Ce se înțelege prin existența eternă a Domnului Isus Christos?

„Existența eternă înseamnă nu doar că Christos a existat înainte de nașterea Sa, ori chiar înainte de Creație, ci că El a existat întotdeauna în mod etern” (C.C. Ryrie).

Sinodul de la Niceea (325) a condamnat învățăturile lui Arie (256-336), episcop din Alexandria Egiptului, care susținea că Fiul a fost preexistent, dar nu a avut existență eternă, ci a avut un început. În prezent, martorii lui Iehova neagă existența eternă a lui Christos.

110. Ce importanță are existența eternă a lui Christos?

Existența eternă a Domnului Isus susține:

- divinitatea Sa - dacă Christos nu este etern, nu poate fi de esență divină;
- Trinitatea - dacă Christos nu este de esență divină, nu există Trinitate.

111. Ce dovezi biblice susțin existența eternă a Domnului Isus Christos?

Existența eternă a Domnului Isus este susținută de numeroase dovezi biblice explicite și implicite:

Dovezi explicite:

- Existența Sa este veșnică (Mica 5.2; Is. 9.6; Col. 1.17);
- El este reprezentarea exactă a naturii (esenței) lui Dumnezeu (Evr. 1.3);
- El este Logosul etern (In. 1.1);
- Expresia „Eu sunt” este o declarație a eternității Sale (In. 8.58, cf. Ex. 3.14) etc.

Dovezi implicite:

- originea Sa cerească (In. 3.13; 6.38);
- lucrarea Sa de co-Creator (In. 1.3; 1 Cor. 8.6);
- titlurile Sale : Iahve (In. 12.41), Adonai (Mat. 22.44; Ps. 110.1);
- teofaniile (Gen. 18; Jud. 6.11,14) etc.

6.2. Întruparea și Kenoza Domnului Isus Christos

112. Ce se înțelege prin întruparea Domnului Isus?

Termenul „întrupare” se compune din două cuvinte care apar în Biblie cu referire la Domnul Isus: „în” și „trup” (In. 1.14; 1 In. 4.2; 2 In. 7).

Întruparea Domnului Isus se referă la evenimentul istoric prin care a doua Persoană eternă a Trinității a luat asupra Sa o natură umană, prin nașterea Sa din fecioara Maria (In. 1.14; Fil. 2.7-8; 1 Tim. 3.6).

Prin întrupare, Domnul Isus a rămas același Dumnezeu din eternitate, dar a devenit în același timp „*cu adevărat uman, fără păcat, într-o singură Persoană pentru totdeauna*” (P. Enns).

113. Cum s-a realizat întruparea Domnului Isus?

Domnul Isus „*S-a întrupat dela Duhul Sfânt și din Fecioara Maria și S-a făcut om*” (Crezul Niceo-Constantinopolitan), potrivit înștiințărilor divine (Mat. 1.20-21; Lc. 1.35).

Faptul generării divine a Pruncului, precum și nașterea Sa din fecioară, ca mijloc al întrupării, constituie o doctrină creștină esențială, indicând unicitatea Persoanei Domnului Isus, precum și nașterea Sa fără păcat.

114. Ce scop are întruparea Domnului Isus?

Întruparea Domnului Isus are un scop multiplu:

- ca să ni-L reveleze pe Dumnezeu într-un mod vizibil, personal, adevărat (In. 1.18; 6.46; 14.7-11);
- ca să ne ofere un model de trăire creștină (1 Pet. 2.21; 1 In. 2.6);
- ca să Se poată aduce drept jertfă înlocuitoare pentru păcătoși (Evr. 10.1-10);
- ca să poată împlini legământul davidic (Lc. 1.31-33);
- ca să nimicească lucrările diavolului (1 In. 3.8);
- ca să poată fi un Mare preot milos (Evr. 4.14-16);

- ca să poată fi un Judecător drept (In. 5.22-27) etc.

115. Cum poate fi descrisă Persoana lui Christos cel întrupat?

Potrivit formulării Sinodului IV ecumenic de la Calcedon (451), Persoana Christosului întrupat poate fi descrisă ca însumând o *natură divină completă* și o *natură umană perfectă*, unite fără amestecare, schimbare, divizare sau separare într-o singură Persoană pentru eternitate. Aici, prin „natură” înțelegem *nu* o entitate materială sinonimă cu „substanță”, ci un „complex de atribute” (J.O. Buswell).

Ca Persoană divino-umană, Domnul Isus nu a fost „*parțial Dumnezeu și parțial om, ci a fost sută la sută Dumnezeu și, în același timp, sută la sută om. Aceasta înseamnă că El deținea un set complet de calități divine și un set complet de calități umane în aceeași Persoană, în așa fel încât acestea nu se stânjeneau unele pe altele*” (S. Horton).

116. În ce constă dumnezeirea completă a Christosului întrupat?

Dumnezeirea completă a Domnului Isus Christos constă în aceea că:

- El posedă atributele esențiale ale naturii divine:
 - eternitate (In. 8.58; 17.5);
 - omniprezență (Mat. 18.20; 28.20);
 - omnisciență (Mat. 16.21; Lc. 6.8; 11.17; In. 4.29);
 - omnipotență (Mat. 28.20; Mc. 5.11-15; In. 11.38-44);
 - imuabilitate (Evr. 13.8; Iac. 1.17);
 - existență de Sine (In. 1.4; 14.6).
- El posedă nume consacrate divinității:
 - Dumnezeu (Ps. 45.6-7; Evr. 1.8; In. 20.28; Tit 2.13);
 - Domn (Mat. 22.44; Rom. 10.9,13; Evr. 1.10; Apoc. 19.16);
 - Fiul lui Dumnezeu (In. 5.18-19,25; 10.36; Mat. 26.63-64).
- El face lucrări tipice divinității:
 - participă la Creație (In. 1.3; Col. 1.16);
 - susține Creația (Col. 1.17; Evr. 1.3);
 - iartă păcatele oamenilor (Mc. 2.1-12; cf. Is. 43.25);
 - dă viață spirituală (In. 5.21);
 - învie pe cei morți (In. 11.43);
 - va judeca pe toți oamenii (In. 5.22-27);
 - acceptă închinarea (In. 5.23; 9.38; Mat. 2.2,11; 14.33; 21.16; 28.9; 2 Cor. 13.14; 2 Tim. 4.8; Fil. 2.10) etc.
- El a afirmat că este Dumnezeu (In. 10.30-33; 14.9).

117. În ce constă umanitatea perfectă a Domnului Isus?

Umanitatea perfectă a Domnului Isus constă în aceea că:

- El a avut un trup uman perfect:

- a avut un trup uman real, din carne și sânge (deși conceput supranatural);
 - a crescut și S-a dezvoltat normal: mental, fizic, spiritual și social (Lc. 2.52; Mat. 13.55).
- b) El a avut un suflet și un duh uman:
- natura Sa umană a fost completă, incluzând atât trupul, cât și sufletul și duhul omenesc (Mat. 26.38, Lc. 23.46; In. 11.33; 12.27; 13.21; 19.30).
- c) El a avut caracteristicile unei persoane umane:
- I-a fost foame (Mat. 4.2) și sete (In. 4.7; 19.28);
 - a obosit și s-a odihnit (In. 4.6);
 - a trăit emoții umane (In. 11.34-35 Mat. 9.36; 23.37; Lc. 19.41);
 - a suferit durerea fizică (In. 19.1,18);
 - a fost ispitit (Evr. 4.15) etc.
- d) El a purtat nume umane:
- a purtat numele de Isus (Mat. 1.21), fiul lui David (Mat. 1.1);
 - a fost considerat „fiu al omului” (titlu folosit de peste 80 de ori!);
 - a fost numit „al doilea Adam” (1 Cor. 15.45-47);
 - a fost numit „om” (In. 8.40; 1 Tim. 2.5).

118. Ce fel de conștiință de Sine a avut Christosul întrupat?

Persoana divino-umană a Christosului întrupat a avut, în același timp, conștiința de Sine în ce privește divinitatea Sa, cât și în ce privește umanitatea Sa. Altfel spus, Domnul Isus a fost întotdeauna conștient de divinitatea Sa, și a trăit pe pământ conștient și de umanitatea Sa.

119. Ce fel de voință a avut Christosul întrupat?

Dacă Christosul întrupat a avut *una* sau *două* voințe, depinde de sensul termenului „voință”:

- „complex comportamental” (Buswell) - Christos a avut atât un tipar comportamental divin, cât și unul uman desăvârșit - deci a avut *două* voințe;
- „rezultatul deciziei morale” (Walvoord) - Christos a luat, în orice situație, o singură decizie morală - deci a avut *o singură* voință.

Conciliul de la Calcedon (451), a afirmat că există un singur Christos, în două naturi, unite într-o singură Persoană, cu *două* voințe (în sensul lui Buswell).

120. Ce se înțelege prin *kenoza* Domnului Isus Christos?

Kenoza (dezbrăcarea de Sine) a Domnului Isus Christos se referă la limitarea de Sine pe care a acceptat-o benevol pentru a Se întrupa (Fil. 2.5-11).

C.C. Ryrie dă următoarea definiție: „În *kenosis*, Christos S-a dezbrăcat pe Sine, cu păstrarea și utilizarea statutului Său în cadrul Dumnezeirii, și a luat asupra Sa o natură umană ca să poată muri”.

Dezbrăcarea de Sine a Domnului Isus *nu* înseamnă că:

- *Christos a renunțat la toate sau la unele dintre atributele Sale divine.* Dacă El ar fi renunțat la vreunul dintre atributele Sale divine, ar fi încetat să mai fie Dumnezeu în timpul vieții Sale pământești. Or El a declarat și a demonstrat că este Dumnezeu (In. 3.13; 10.30; Lc. 5.20-24 etc.).
- *Christos a apărut ca un om, ascunzându-și divinitatea.* Dacă El S-ar fi deghizat, ar fi mințit când a spus: „cine M-a văzut pe Mine, a văzut pe Tatăl” (In. 14.9).

Dezbrăcarea de Sine a Domnului Isus înseamnă că:

- *Christos a renunțat doar la exercitarea independentă a anumitor atribute relative sau netransmisibile* (omniprezent, omniscient, omniprezent etc.). Termenul „independentă” explică limitarea din Mat. 24.36, dar și cazurile speciale de exercitare a atributelor Sale relative. Cât despre atributele absolute sau transmisibile (perfect, sfânt, drept, îndurător, adevărat etc.), El nu a renunțat niciodată la exercitarea lor.
- *Christos a luat asupra Sa încă o natură.* Kenoza a însemnat și o adunare: la natura Sa divină Și-a adăugat o natură umană, ca El să poată muri.

121. Ce înseamnă că Christosul întrupat este fără păcat?

Domnul Isus a devenit om, fără a deveni părtaș păcatului (2 Cor. 5.21; Evr. 4.15; 7.26-27; 1 Pet. 1.19; 2.22; 1 In. 3.3,5 etc.).

Domnul Isus a trăit limitările naturii umane nepăcătoase (foame, sete, oboseală etc.), precum și experiența ispitelor (Evr. 4.15), dar El n-a făcut niciodată ceva care să contravină Legii mozaice sau gloriei lui Dumnezeu sau care nu placă lui Dumnezeu (Mat. 5.17; In. 8.29; Lc. 3.22).

122. Christosul întrupat ar fi putut păcătui?

Această întrebare a generat o serioasă dispută teologică, cu argumente de ambele părți:

- *Christos nu ar fi putut păcătui (a fost impecabil).* Chiar dacă natura Sa umană ar fi putut păcătui, unirea celor două naturi într-o singură Persoană a anulat posibilitatea de a păcătui. Această opinie este preferată de calviniști.
- *Christos ar fi putut păcătui (a fost pecabil).* Pentru a fi reală și cu sens, ispitirea Sa trebuie să fi implicat posibilitatea de a păcătui. Această opinie este preferată de arminieni.

Noi suntem de acord cu W.G.T. Shedd, care concludă: „În consecință, *Christos, deși avea o natură umană pecabilă în constituția Sa, a fost o Persoană impecabilă. Impecabilitatea caracterizează pe Omul-Dumnezeu în totalitatea Lui, în vreme ce pecabilitatea este o proprietate a naturii Sale umane*”.

6.3. Moartea Domnului Isus Christos

123. De ce a trebuit să moară Domnul Isus?

Domnul Isus a trebuit să moară pentru a asigura mântuirea omului.

Omul are:

- păcate personale, pentru care trebuie să plătească cu moartea;
- natură decăzută, care nu poate face ceva pentru a câștiga favoarea mântuitoare a lui Dumnezeu.

De aceea Dumnezeu i-a oferit un Mântuitor, în persoana Domnului Isus, Omul-Dumnezeu, Care:

- a putut muri pentru păcatele oamenilor, întrucât El nu a avut păcat;
- a putut câștiga favoarea mântuitoare a lui Dumnezeu, prin jertfa Sa în locul oamenilor, întrucât El a avut o natură umană perfectă.

6.4. Învierea Domnului Isus Christos

124. Ce rezultate are Învierea Domnului Isus?

Învierea Domnului Isus a asigurat:

- *Prototipul unui nou trup.*

Trupul de înviere al Domnului Isus:

- a fost cel dintâi trup înviat în condiție nemuritoare, cerească (Col. 1.18; Apoc. 1.5);
- a avut legătură cu trupul pământesc (a putut fi recunoscut, In. 20.20; purta cicatricile rănilor, In. 20.25-29; Apoc. 5.6);
- nu a fost doar manifestarea unui spirit (Lc. 24.38-39), ci a fost un trup real: deși nu avea nevoie, a mâncat (Lc. 24.43) și a suflat peste ucenici (In. 20.22);
- nu a fost supus limitărilor trupului pământesc: a intrat prin uși încuiate (Lc. 24.36; In. 20.19), a apărut și a dispărut după cum voia (Lc. 24.15), nu a avut necesități fizice ca somn, hrană etc.
- S-a înălțat la cer și a fost glorificat, urmând să revină cu el la a doua Sa venire (Fapte 1.9-11; 1 Tim. 3.16; Apoc. 1.12-17).

Trupurile de înviere ale credincioșilor:

- vor fi de o condiție asemănătoare cu a trupului înviat al Domnului Isus: (1 In. 3.2);
 - nu vor fi o reconstituire a trupurilor depuse în mormânt, dar vor păstra o legătură cu acestea (1 Cor. 15.35-41).
- *Veridicitatea afirmațiilor Sale.*
- Învierea Sa a dovedit că El este cu adevărat:
- Fiul lui Dumnezeu (Rom. 1.4);
 - Profetul (Mat. 28.6);

- Domn și Mesia (Fapte 2.36) etc.
- *Baza slujbelor Sale ulterioare.*
Învierea și Înălțarea au făcut posibilă lucrarea Sa cerească ulterioară:
În prezent:
 - El este Cap al Bisericii (Efes. 1.20-23);
 - El este Preot al poporului Său (Evr. 2.18; 4.14-16);
 - El ne pregătește un loc în cer (In. 14.1-3).

În viitor:

- El va învia morții (In. 5.28; 1 Tes. 4.13-18);
- El va judeca pe toți oamenii (In. 5.22,27), credincioși (1 Cor. 3.11-15; 2 Cor. 5.10) și necredincioși (Apoc. 20.11-15);
- El va domni ca Rege al Regilor peste lumea aceasta (Apoc. 19.15).

6.5. Înălțarea Domnului Isus Christos

125. Ce semnificație are Înălțarea Domnului Isus?

Învierea Domnului Isus a marcat sfârșitul perioadei de umilire și intrarea în starea glorificată. Totuși, până la Înălțare, El a fost văzut cu un trup supus unei limitări în manifestarea slavei.

Prin Înălțare, Domnul Isus:

- a reintrat în slava cerească, putând fi văzut cu un trup glorificat pe deplin (Fapte 7.55-56; Apoc. 1.10-18);
- a început lucrarea Sa prezentă și viitoare (Evr. 8.1-2; 9.24).

CAPITOLUL 7. DOCTRINA DESPRE MÂNTUIRE

7.1. Termeni biblici pentru mântuire

126. Ce se înțelege prin „mântuire”?

Termenul „mântuire” apare atât în VT, cât și în NT:

În Vechiul Testament:

- *yasha* - eliberare, slobozire, a face loc pentru ceva, care:
 - poate veni prin oameni (judecători, Jud. 2.18; 6.14 sau împărați, I Sam. 23.2), sau prin Iahve (Ps. 20.6; Is. 61.10);
 - poate fi individuală (Ps. 86.1-2) sau corporativă (Is. 12.2);
 - poate însemna eliberare de neazuri, dar și libertate pentru a sluji Domnului (Is. 43.11-12; 49.6);

- necesită credință în Iahve (Gen. 15.6; Ex. 14.31; Num. 14.11; 20.12; Iona 2.9; 3.5).

În Noul Testament:

- *soteria* (din vb. *sozo*) - același sens cu ebr. *yasha*:
 - poate însemna vindecare, refacere, remediu, scăpare de pericol, de boală sau de moarte (Mat. 9.22; Fapte 27.20,31,34; Evr. 5.7);
 - se referă în special la izbăvirea de moartea eternă și dobândirea vieții veșnice (Rom. 5.9; Evr. 7.25);
 - este lucrarea lui Dumnezeu, săvârșită prin Duhul Sfânt, în baza jertfei Domnului Isus (Fapte 4.12; Evr. 5.9);
 - are un aspect trecut (realizat când am crezut), unul prezent și unul viitor;
 - afectează omul în întregul său (duh, suflet și trup);
 - Creația întreagă va beneficia de răscumpărarea Domnului Isus Christos (Rom. 8.19-23).

7.2. Baza obiectivă a mântuirii: moartea Domnului Isus Christos

127. Ce semnificație are moartea Domnului Isus în raport cu mântuirea?

Moartea Domnului Isus Christos constituie:

- o jertfă în locul celor păcătoși (Mat. 20.28; 1 Tim. 2.6);
- o răscumpărare în raport cu păcatul (1 Cor. 6.19-10; 2 Pet. 2.1; Apoc. 5.9-10);
- o împăcare în raport cu lumea (Rom. 5.1-11; 2 Cor. 5.18-21);
- o ispășire în raport cu Dumnezeu (Rom. 3.25; Evr. 2.17; I In 2.2; 4.10).

7.2.1. Substituirea

128. Ce se înțelege prin substituire?

Substituirea se referă la înlocuirea păcătoșilor în ce privește pedeapsa meritată pentru păcatele săvârșite. Domnul Isus a murit în locul nostru, moartea Sa înlocuind plata pentru păcatele noastre (Rom. 5.15; 6.10,23).

Prepoziția „anti” redă ideea de „în locul”, și nu „de dragul” sau „în folosul”, cum susțin oponenții conceptului de „înlocuire”.

129. Ce obiecții ridică ideea de jertfă înlocuitoare?

Ideea de jertfă înlocuitoare poate ridica mai multe obiecții neîntemeiate:

- *Dumnezeu este nedrept, întrucât a condamnat pe Fiul Său să poarte păcatele omenirii.* Această obiecție poate fi întâmpinată astfel:
 - planul răscumpărării a fost conceput și agreat de către Dumnezeuul Trinitar;
 - Fiul Și-a însușit voluntar rolul de Jertfă înlocuitoare.

- *Este nedrept ca Unul nevinovat să sufere în locul celor răi.* Această obiecție este neîntemeiată deoarece:
 - ideea de înlocuire presupune a pune unul bun în locul unuia rău;
 - depravarea omului impune această unică soluție biblică pentru mântuire.
- *Este drept ca un agent moral să devină responsabil pentru păcat doar atunci când îl comite el personal.* Această obiecție este falsă:
 - în guvernarea umană: greșeala conducerii executive extinde vina asupra tuturor membrilor consiliului director;
 - în guvernarea divină: păcatul lui Adam a adus moartea asupra tuturor oamenilor.

7.2.2. Răscumpărarea

130. Ce se înțelege prin răscumpărare?

Răscumpărare înseamnă eliberare prin achitarea unei plăți. În înțeles soteriologic, prin răscumpărare se înțelege că:

- Domnul Isus a plătit prețul necesar pentru eliberarea omenirii (2 Pet. 2.1);
- Prețul achitat a fost însuși sângele Domnului Isus (Apoc. 5.9-10);
- Deoarece am fost cumpărați cu un așa mare preț, noi avem datoria să rămânem ai Săi și să-I slujim (1 Cor. 6.19-20; 7.22-23).
Altfel spus, prin răscumpărare în raport cu păcatul,
- noi am fost eliberați *din* ceva: din piața sau din sclavia cruntă a păcatului;
- noi am fost eliberați *prin* ceva: prin plățirea cu sângele Domnului Isus;
- noi am fost eliberați *pentru* ceva: pentru a-L sluji benevol pe Domnul Isus.

7.2.3. Împăcarea

131. Ce se înțelege prin împăcare?

Împăcarea înseamnă o schimbare de relație între două părți, de la ostilitate și mânie la armonie și pace. În sens soteriologic, împăcarea:

- *a fost necesară* din cauza mâniei lui Dumnezeu față de păcătoși, mult mai gravă decât ostilitatea acestora față de Dumnezeu (Rom. 1.18; 5.9-10; 11.18);
- *s-a realizat* prin moartea Domnului Isus, pe care Dumnezeu L-a făcut păcat pentru noi, ca noi să devenim neprihăniți înaintea Lui (Rom. 5.10; 1 Cor. 1.30);
- *are ca efect* pacea între Dumnezeu și om, și reciproc. Dumnezeu a acționat asupra omului ca obiect al împăcării, împăcându-l astfel pe om cu Sine (2 Cor. 5.18-20);
- *se primește* în mod individual, prin credința care schimbă poziția omului față de Christos și, implicit, față de Dumnezeu (2 Cor. 5.20).

7.2.4. Ispășirea

132. Ce se înțelege prin ispășire?

Ispășirea înseamnă satisfacerea mâniei personale a lui Dumnezeu, prin jertfa ispășitoare a Domnului Isus. Potrivit Bibliei, ispășirea:

- *a fost necesară* din cauza realității mâniei lui Dumnezeu cauzată de păcat, mânie care cere achitare:
 - (1) *în VT* - păcatul atrage mânia divină, care se manifestă prin: nenorociri (Ps. 88.7), ciumă (Ez. 14.19), măcel (Ez. 9.8), nimicire (Ez. 5.15), cucerire de către vrăjmași (2 Cron. 28.9), secetă (Deut. 11.17), exil (Ez. 19.2) etc.
 - mânia divină este îndepărtată prin: curățare de păcat (Deut. 13.15-17), pocăință (Iona 3.7,10), mijlocire (Ps. 106.23, Ier. 18.20), acțiunea lui Dumnezeu de îndepărtare a mâniei (Ps. 78.38; Is. 48.9).
 - (2) *în NT* - ceva mai reținută, mânia divină este cauzată îndeosebi de păcatul personal (In. 3.36; Rom. 1.18; 1 Tes. 2.16);
 - potolirea mâniei ține de dreptatea divină și cere o jertfă ispășitoare (Rom. 3.25).
- *s-a realizat* prin moartea Domnului Isus: El a fost atât jertfa de ispășire, cât și Mântuitorul care a realizat ispășirea (Rom. 3.25; Evr. 9.5; 2.17; 1 In. 2.2; 4.10).
- *este atribuită* păcătosului, care nu mai trebuie să facă nimic pentru a-L satisface pe Dumnezeu, ci trebuie doar să primească prin credință darul neprihănirii oferit de Domnul Isus.

7.3. Baza subiectivă a mântuirii: aplicarea de către Duhul Sfânt

133. În ce constă aplicarea mântuirii realizată de Domnul Isus?

Aplicarea mântuirii este lucrarea complexă a Duhului Sfânt în colaborare cu omul, lucrare care implică: convingerea, convertirea, credința, pocăința, nașterea din nou, justificarea, sfințirea și glorificarea credinciosului.

7.3.1. Convingerea

134. Ce se înțelege prin convingere?

Convingerea este lucrarea Duhului Sfânt de a oferi păcătosului dovezi cu privire la păcat, neprihănire și judecată, într-un mod foarte clar, necesar și suficient pentru a lua o decizie.

Termenul gr. „*elegchein*” înseamnă „a dovedi vinovat” (în sens juridic).

Convingere înseamnă a oferi dovezi, dar nu și a garanta că adevărul va fi acceptat, întrucât Duhul Sfânt nu constrânge voința omului (Mat. 18.15-17). „*Convingerea implică conceptele de examinare autoritară, de dovadă incontestabilă, de discernământ în decizie și de putere de condamnare*” (B.F. Westcott).

135. Cui se adresează lucrarea de convingere?

Întrucât lucrarea de convingere are ca rezultat fie acceptarea, fie respingerea adevărului, înseamnă că Duhul Sfânt Își oferă lucrarea Sa nu numai celor ce primesc mântuirea, ci se pare că tuturor oamenilor (In. 12.19).

Notă: Unii teologi sunt de părere că lucrarea de convingere vizează „*un mare număr de oameni, mai mare decât cei aleși, dar nu toți*” (C.C. Ryrie).

136. Cum se realizează convingerea?

Duhul Sfânt folosește numeroase modalități pentru a-I convinge pe păcătoși:

- prin adresarea mijlocită (predică, mărturie verbală, cuvânt scris etc.);
- prin adresarea nemijlocită a Duhului, către conștiința omului.

7.3.2. Convertirea

137. Ce se înțelege prin convertire?

Convertirea „*este o întoarcere de la întunericul idolatriei, de la păcat și domnia lui Satan, la închinarea și slujirea Dumnezeului adevărat (Fapte 14.15; 26.28; 1 Tes. 1.9) și a Fiului Său, Isus Christos (1 Pet. 2.25)*” (J.I. Packer).

Acest concept, întâlnit atât în VT cât și în NT, este redat prin termenii:

- ebr. „*sub*” = „a se întoarce” (Deut. 4.30; Iona 3.7-10); evreii sunt chemați să se întoarcă la Dumnezeu cel adevărat (Iahve), de la Care s-au abătut;
- gr. „*epistrepho*” = „a se întoarce” (Fapte 3.19; 15.3; 26.20); păcătoșii sunt chemați să se întoarcă de la robia lui Satan la slujirea lui Dumnezeu și a Domnului Isus Christos.

138. Ce elemente include convertirea?

Noțiunea de convertire poate avea un sens restrâns, obișnuit, dar și un sens lărgit:

- în sens obișnuit, include:
 - pocăința (elementul negativ, întoarcere de la rău);
 - credința (elementul pozitiv, întoarcere la Dumnezeu).
- în sens lărgit, include în plus:
 - regenerarea;
 - botezul în apă (Fapte 15.3).

Notă: În opinia multor teologi evanghelici, convertirea include și botezul cu Duhul Sfânt; noi credem că botezul cu Duhul Sfânt este o experiență distinctă și ulterioară convertirii.

139. Cine este autorul convertirii?

Convertirea este o acțiune deliberată a omului, ca răspuns la harul prealabil al lui Dumnezeu.

Sub raport psihologic, convertirea este un act spontan, liber de orice fel de presiune. Totuși, acest act uman nu ar fi posibil fără lucrarea de convingere a Duhului Sfânt (Jer. 31.18; Fapte 16.14).

7.3.3. Pocăința

140. Ce este pocăința?

Pocăința este „o schimbare sinceră și profundă a minții și a dispoziției cu privire la păcat, implicând un sens de vină personală și neajutorare, de înțelegere a milei lui Dumnezeu, o dorință puternică de a scăpa sau de a fi salvat din păcat, și o abandonare voluntară a acestuia” (Standard Dictionary).

Acest concept apare atât în VT, cât și în NT, fiind exprimat prin termenii:

- ebr. - „nacham” = „a-i părea rău”, „a se căi” (Gen. 6.5-6; 1 Sam. 15.11,29);
- „șub” = „a se (re)întoarce” (1 Împ. 8.47; Ez. 14.6; 18.30);
- gr. - „metaneo” = „a-și schimba mintea” (Mat. 3.2; Fapte 2.38; 3.19; Apoc. 2.5)
- „metamelomai” = „a se răzgândi”, „a regreta”.

141. Ce nu este pocăința?

Pocăința nu este:

- o simplă schimbare a felului de a gândi;
- o simplă părere de rău pentru păcatele înfăptuite;
- o mărturisire formală a păcatelor (ex. Balaam, Saul, Iuda);
- simplă schimbare religioasă (ex. înregistrarea într-o anume biserică).

142. A cui lucrare este pocăința?

Întrucât pocăința este o poruncă dată omului, ea trebuie considerată o lucrare a omului (Mat. 3.2; 4.17; Fapte 2.38; 17.30).

Deși este responsabilitatea omului, pocăința apare uneori ca darul lui Dumnezeu (Fapte 11.18); din acest motiv, unii susțin că pocăința este una dintre cele patru lucrări de bază ale Duhului Sfânt (pocăința, credința, nașterea din nou și sfințirea - vezi T. Sandru, *Doctrină biblică*).

143. Ce elemente implică pocăința?

Pocăința implică cele trei elemente care definesc personalitatea umană:

1) elementul intelectual - o schimbare a minții cu privire la: păcat, Dumnezeu și sine (Rom. 1.32; 3.20; Ps. 51.3);

2) elementul emoțional – o schimbare a sentimentelor: regret și repulsie față de păcat, plăcere pentru sfințenie (Ps. 51.1; 2 Cor. 7.9-10; Mat. 21.32);

3) elementul volițional – o schimbare a voinței, atitudinii și a scopului (Rom. 2.4; Fapte 2.38).

144. Ce rezultate produce pocăința?

Pocăința este o lucrare lăuntrică, cu rezultate multiple:

- mântuirea și iertarea păcatelor (Lc. 13.3,5; 24.47);
- fapte ale pocăinței, vizibile (restituirea, mărturisirea păcatelor, părăsirea păcatului etc.).

*„Noi nu suntem mântuiți **ca să** ne pocăim, ci suntem mântuiți **dacă** ne pocăim:*

Pocăința nu este o satisfacție pe care i-o dăm lui Dumnezeu, ci o stare a inimii necesară înainte de a avea credința mântuitoare” (H.C. Thiessen – sublinierea autorului).

7.3.4. Credința

145. Ce este credința?

„Și credința este o încredere neclintită în lucrurile nădăjduite, o puternică încredințare despre lucrurile care nu se văd” (Evr. 11.1).

„Credința este o convingere pozitivă cu privire la adevărul Evangheliei, sădită în inimă de Duhul Sfânt, și o încredere din inimă în promisiunile lui Dumnezeu în Christos” (L. Berkhof).

- în VT, conceptul este exprimat mai ales prin verbe (a crede, a se încrede, a nădăjdi etc. (Gen. 15.6; Ps. 18.2; 26.1; 37.3; 119.42; Prov. 3.5; 28.26; Ez. 33.13);
- în NT, substantivul „pisteuo” înseamnă „încredere în cineva sau în cuvântul dat”, „asigurare”; termeni cu sens apropiat: încredere, speranță, credincioșie.
Așadar, credința mântuitoare înseamnă:
 - abandonarea oricărei încrederi în propriile resurse umane ca temei al mântuirii;
 - încredere deplină în Dumnezeu și în Cuvântul dat;
 - simț spiritual care menține relația cu Dumnezeu și cu universul Său spiritual, prin Isus Christos.

146. Ce nu este credința?

Credința mântuitoare nu este:

- consimțământ intelectual referitor la Christosul istoric;
- presupunere că un fapt este adevărat, fără a deține dovezi convingătoare;
- credință naturală în cele văzute;
- încredere în sine însuși.

147. Ce rezultate are credința?

Credința este unul dintre cele mai importante concepte biblice, cu rezultate esențiale în ce privește:

- mântuirea: justificare (Rom. 5.1), înfiere (Gal. 3.5,14), sfințire (Fapte 26.18);
- siguranța: promisiunile Sale devin reale (pacea, Rom. 5.1; odihna, Evr.4.3; bucuria, 1 Pet. 1.8; călăuzirea, 2 Cor. 5.7; vindecarea, Iac. 5.13-15; biruința, 1 In. 5.4, Efes.6.15).
- faptele bune: sunt rezultatul credinței (Mat. 5.16; Tit 1.16; 2.14; Efes. 5.9).

148. Ce aspecte ale credinței prezintă Biblia?

Biblia prezintă mai multe aspecte ale credinței:

- credința mântuitoare (Efes. 2.8);
- credincioșia, roada Duhului (Gal. 5.23);
- darul credinței (1 Cor. 12.8-10);
- credința doctrinală (Iuda 3, Efes.4.5,11; 1 Tim. 6.10).

7.3.5. Nașterea din nou

149. Ce este nașterea din nou?

Nașterea din nou sau regenerarea este:

- „*Actul divin prin care Dumnezeu împarte păcătosului penitent viață spirituală și divină care îl introduce în unire cu Dumnezeu și în familia lui Dumnezeu*” (K.J. Conner)
- „*În cel mai îngust sens, regenerarea este acel act al lui Dumnezeu prin care principiul vieții noi este implantat în om, și dispoziția care guvernează sufletul este făcută sfântă*” (L. Berkhof).
- „*Dumnezeu regenerează (In. 1.13) după voința Sa (Iac. 1.18) prin Duhul Sfânt (In. 3.5) atunci când omul crede (In. 1.12) Evanghelia revelată în Cuvânt (1 Pet. 1.23)*” (C.C. Ryrie).

Nașterea din nou este un concept NT, redat prin termenii:

- „palingenesia” = „naștere din nou”, „înnoire” (Tit 3.5; Mat. 19.28);
- „gennao” = „a (se) naște”, „a fi născut” (In. 1.13; 3.3-7);
- „anothen” = „din nou”, „de sus” (In. 3.3,7).

Expresii similare:

- o făptură nouă (2 Cor. 5.17);
- a fi părtaș firii dumnezeiești (2 Pet. 1.4).

150. Prin ce mijloace se realizează nașterea din nou?

Nașterea din nou este lucrarea lui Dumnezeu (In. 1.13), înfăptuită prin Duhul Sfânt (In. 3.5-6; Tit 3.5), folosindu-Se de Cuvânt („apa” = Cuvântul: Efes. 5.26; Iac. 1.18; 1 Pet. 1.23).

151. Cum se realizează nașterea din nou?

Nașterea din nou:

- este o lucrare unitară a Duhului Sfânt înlăuntrul omului (In. 3.5; 6.63; 2 Cor. 3.6);
- se încheie la un moment dat (nu este un proces de o viață – Gal. 4.19);
- nu este rezultatul efortului uman, dar cere credință și pocăință (In. 1.12-13);
- nu se compune dintr-un element fizic (botezul în apă) și unul spiritual (botezul cu Duhul Sfânt) .

In. 3.1-7: Înțelegere greșită	Înțelegere corectă
1. Naștere din apă = botez în apă	Naștere din apă și din Duh
2. Naștere din Duh = botez cu Duhul Sfânt	(apă = Cuvântul; Duh = Duhul Sfânt)

Întrucât Biblia nu oferă o „ordo salutis”, este posibil ca pocăința, credința și nașterea din nou să fie concomitente.

152. Ce rezultate are nașterea din nou?

Nașterea din nou este o condiție esențială a mântuirii (In. 3.3-5), care are ca rezultate:

- o natură nouă (2 Pet. 1.4; Efes. 4.24);
- o viață nouă: gândire, inimă, voință (2 Cor. 5.17; 1 Cor. 2.16; Rom. 5.5; 6.13);
- o relație nouă: cu Dumnezeu și cu familia Sa (In. 1.11-13).

7.3.6. Justificarea

153. Ce se înțelege prin justificare?

Justificarea este:

- „*actul prin care Dumnezeu șterge păcatele oamenilor vinovați și îi socotește îndreptățiți, fără plată, prin harul Său, prin credința în Christos, nu pe temeiul faptelor bune, ci pe temeiul respectării reprezentative a legii și pe temeiul vărsării sângelui răscumpărător al lui Isus Christos în locul nostru*” (J.I. Packer).
- „*actul binevoitor al lui Dumnezeu prin care El atribuie tuturor credincioșilor pocăiți neprihănirea lui Isus Christos*” (D. Kauffman).

Conceptul apare în VT și în NT, redat prin mai mulți termeni:

- ebr. „sadaq” = „a declara drept”;
- gr. „dikaioo” = „a achita”, „a declara drept”, „a pronunța un verdict favorabil” (termen juridic).

Expresii similare:

- „a socoti neprihănit”;
- „a nu ține în socoteală păcatul” (Rom. 4.5-8; 5.9).

154. Ce aspecte vizează justificarea?

Justificarea este un act complex, care poate fi privit sub mai multe aspecte:

- ca o achitare a vinei păcătosului (Rom. 5.12-14; 1 Pet. 2.24);
- ca o restabilire a îndurării lui Dumnezeu (Gal. 3.26; 1 In. 1.3);
- ca o atribuire a neprihănirii lui Christos (Mat. 22.11-12).

155. Care este procedura de justificare ?

Rom. 3.21-26 prezintă procedura biblică de justificare, care conține:

- 1) *Planul* (v. 21) - centrat pe Persoana Domnului Isus (nu pe Legea lui Moise sau pe vreo altă procedură legală);
- 2) *Condiția* (v. 22) - prin credința în Domnul Isus (credința este canalul, nu cauza!);
- 3) *Prețul* (v. 24-25) - sângele Domnului Isus (justificarea este oferită gratuit, dar a fost plătită f. scump!);
- 4) *Poziția* (v. 24) - în Domnul Isus (păcătosul așezat în Christos devine neprihănit);
- 5) *Declarația* (v. 26) - neprihăniți (nu numai declarați juridic, ci chiar făcuți neprihăniți în fapt și nu în mod fictiv).

156. Care este temeiul justificării?

Justificarea păcătoșilor își are temeiul în și prin Domnul Isus (Gal. 2.17):

- El a satisfăcut cerințele Legii în locul lor (Gal. 4.4)
- El a luat asupra Sa blestemul penal al Legii (Gal. 3.13)
- El a ispășit, prin moartea pe cruce, pedeapsa pentru păcatele lor (Is. 53.4-12)

157. Ce rezultate are justificarea?

Justificarea are rezultate benefice asupra trecutului, prezentului și viitorului celor credincioși:

- trecut: eliberare de orice condamnare (Rom. 8.1-2), iertare (Fapte 13.39; Rom. 4.6; 5.9);
- prezent: părtășie și pace cu Dumnezeu (Rom. 5.1; Efes. 2.1-4; 2 Cor. 5.18);
- viitorul: acceptare și dreptul de a primi toate binecuvântările vieții veșnice (Gal. 4.4; Rom. 8.14, 33-39; Tit 3.7).

158. Care este dovada justificării?

Justificarea este dovedită prin trăirea:

- în neprihănire (Rom. 6.7);
- în tot felul de fapte bune (Iac. 2.14-26).

159. Care este poziția noastră teologică referitoare la justificare?

Teologii au înțeles justificarea în mai multe feluri:

Augustin	Melancton
Păcătosul este făcut neprihănit	Păcătosul este socotit neprihănit
Neprihănirea îi este împărtășită	Neprihănirea îi este imputată
Justificarea (a fi făcut drept) este sinonimă cu regenerarea	Justificarea (a fi socotit drept) este diferită de regenerare (a fi făcut drept)
Un eveniment înlăuntrul credinciosului	O pronunțare la Curtea cerească
Schimbă natura interioară a credinciosului	Schimbă statutul juridic al credinciosului

Calvin a combinat cele două perspective teologice, formulând o perspectivă pe care ne-o însușim și noi:

- Credința îl unește pe credincios cu Christos, astfel încât:
 - Dumnezeu îl socotește pe credincios drept (în Christos și prin Christos);
 - Duhul Sfânt începe procesul de transformare din păcătos în neprihănit.

7.3.7. Sfințirea

160. Ce se înțelege prin sfințire?

„Sfințirea este un act de separare de ceea ce este rău și de dedicare lui Dumnezeu - Rom. 12.1-2; 1 Tes. 5.23; Evr. 13.12” (S. Horton).

Conceptul apare atât în VT, cât și în NT, redat prin mai mulți termeni:

- ebr. „kados” - are două sensuri distincte:
 - (1) „a tăia”, „a separa”, „a pune deoparte pentru uz exclusiv” - se referă la statut sau la poziție;
 - (2) „strălucire” - se referă la condiție, stadiu sau proces (sens dezvoltat în NT).
- gr. „hagios” = „sfânt”, „hagiasmos” = ”sfințire” - are două sensuri distincte:
 - (1) „dedicat”, „consacrat” (ca poziție sau statut realizat - Mat. 23.17,19);
 - (2) „sfânt” (ca proces de transformare morală și spirituală, puritate etică: 1 Tes. 4.3; Tit 2.11-14).

161. Cine realizează sfințirea?

Sfințirea este lucrarea lui Dumnezeu, la care se cere și participarea omului:

- Tatăl (1 Tes. 5.23; Ez. 37.28);
- Fiul (Evr. 10.10; 13.12; Efes. 5.15-27);
- Duhul Sfânt (2 Tes. 2.13; 1 Pet. 1.2).

162. Care este partea omului în sfințire?

Omul participă activ în procesul de sfințire, prin:

- credință (Evr. 11.6; 1 Cor. 1.30);
- ascultare (Rom. 6.19-23; Fapte 5.32);

- cunoașterea Cuvântului (In. 15.3)
- separare de lume (Rom. 12.1-2; 2 Cor. 6.14-18; 7.1);
- perseverare (Evr. 12.14) etc.

163. Ce aspecte are sfințirea?

Sfințirea este un proces care durează toată viața. Putem vorbi totuși despre o sfințire ca act (pozițională), care este tot una cu justificarea, precum și despre o sfințire finală, care este tot una cu glorificarea:

Sfințirea pozițională	Sfințirea practică	Sfințirea finală
Prin credința în Christos (justificarea)	De către Duhul, prin Cuvânt, rugăciune, părtășie	Prin Duhul (glorificarea)
Instantanee: la convertire	Progresivă: toată viața	Instantanee: (la Înviere și Răpire)
Statut conferit credincioșilor	Transformare morală și spirituală	Transformare în trup de glorie

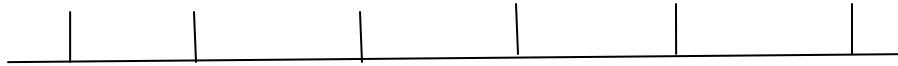
164. Ce deosebiri există între justificare, sfințire și glorificare?

JUSTIFICARE	SFINȚIRE	GLORIFICARE
Trecut	Prezent	Viitor
De către Fiul	De către Duhul	De către Tatăl
El a devenit ca noi...	... pentru ca	... noi să devenim ca El
Ceea ce El face pentru noi	Ceea ce El face în noi	Ceea ce El face cu noi
Eliberare de pedeapsa păcatului	Eliberare de puterea păcatului	Eliberare de Prezența păcatului
Mântuirea duhului nostru	Mântuirea sufletului nostru	Mântuirea trupului nostru
Fil. 2.7; Evr. 2.17	1 Pet. 1.2; 2 Tes. 2.13	Rom. 8.29; 1 In. 3.2

Privită prin dimensiunea temporală, mântuirea poate fi concepută în câteva moduri diferite (cf. Millard Erickson, Teologie Creștină). În opinia noastră, modul 4) are cea mai bună susținere biblică:

- 1) o serie de puncte:
- 2) o serie de procese discontinue
- 3) o serie de procese care se suprapun:

4) un singur proces continuu cu componente care pot fi distinse:

CAPITOLUL 8. DOCTRINA DESPRE BISERICĂ

„Bisericii ca atare i s-a dat prea puțină atenție teologică probabil din cauza faptului că ea a fost luată de bună” (Colin Williams).

8.1. Definirea Bisericii

165. Ce este biserica?

Biserica poate fi definită ca „un trup de credincioși ce au fost chemați din lume, aflându-se acum sub domnia și autoritatea lui Christos” (Evans).

Biserica este „întregul trup alcătuit din cei care, prin moartea lui Christos, au fost împăcați cu Dumnezeu în mod mântuitor și au primit viață nouă” (Millard J. Erickson).

„Biserica este comunitatea de credincioși, născuți din nou prin credința în Domnul Isus Christos, chemați și dăruși unul altuia de Dumnezeu, și organizați pe plan local, pentru a împlini în comun o misiune întreită: închinare, edificare și multiplicare”.

166. Ce termen din greacă se referă la „biserică”?

Termenul „biserică” (de 114 ori în NT) provine din gr. *ekklesia* (*ek*=afară din și *kaleo*= a chema), care înseamnă „a chema afară din”. Termenul nu se referă la clădiri, ci poate avea două sensuri, funcție de context:

- *sens secular*: o adunare publică a cetățenilor convocați (oficiali sau ad-hoc) în scop laic (Fapte 9.32,39,41);
- *sens biblic*:
 - poporul Israel (de 2 ori: Fapte 7.38 și Evr. 2.12);
 - diferite grupe de creștini, ca de pildă: comunitate locală (Fapte 8.1; 14.27; 1 Cor. 1.2; 2 Cor. 1.1); comunitate regională (Fapte 9.31; 16.19; Fil. 3.6) sau Biserică universală, ca Trup al lui Christos (Efes. 1.22-23).

8.2. Dimensiunile bisericii

167. Ce dimensiuni se pot observa în existența Bisericii?

În funcție de perspectiva din care este privită Biserica, se pot observa două dimensiuni ale ei, astfel:

- din perspectiva spațiu-timp: biserica locală și biserica universală;

- din perspectiva calității membrilor: biserica vizibilă și biserica invizibilă.

Teologii care ignoră criteriul calității membrilor nu fac distincție între biserica locală și biserica vizibilă, nici între biserica universală și biserica invizibilă. Noi credem că Biblia pune mare accent pe calitatea membrilor bisericii, motiv pentru care susținem ambele seturi de distincții.

168. Ce distincții se pot face între biserica locală și biserica universală?

Biserica locală este formată dintr-un grup de credincioși dintr-o localitate, care se adună la un loc: în Ierusalim (Fapte 8.1; 11.22), în Roma (Rom. 16.5), în Corint (1 Cor. 1.2; 2 Cor. 1.1); în Galatia (Gal. 1.2), în Tesalonic (1 Tes. 1.1), în casa lui Filimon (Filim. 2). Chiar dacă nu au clădiri speciale, credincioșii se adună la un loc pentru învățătură, părtășie, închinare și slujire (Fapte 2.45-46; 4.31; 11.26; 13.2; 15.3; 1 Cor. 4.17; 11.18). Biserica locală este înscrisă într-un timp specific și are rânduieli specifice unei organizații: calitatea de membru se obține prin cerere personală, iar conducerea și disciplina bisericii se realizează prin slujitorii ei (Mat. 18.17-18).

Biserica universală însumează totalitatea credincioșilor - din toate bisericile locale (indiferent de denotație) și din toate timpurile (care sunt în viață și care au adormit). Christos este Capul acestei Biserici (Col. 1.18) pe care a zidit-o (Mat. 16.18) și pentru care Și-a dat viața (Efes. 5.25).

169. Ce distincții se pot face între biserica vizibilă și biserica invizibilă?

Biserica vizibilă se referă la instituția pământească, care adună împreună pe toți credincioșii, așa nedesăvârșiți cum sunt - unora lipsindu-le chiar nașterea din nou. Aici, accentul cade pe organizația instituțională, cu slujitorii și ritualurile respective.

Biserica invizibilă este un organism spiritual, alcătuit din totalitatea credincioșilor născuți din nou și botezați de același Duh în Trupul lui Christos (1 Cor. 12.13; Gal. 3.28; Efes. 1.22-23; 4.4; Col. 1.18; 1 Pet. 3.22-25). Ea întruchipează adevărata natură a Bisericii, spirituală, desăvârșită, cu disciplină și conducere spirituală. Atributul de *invizibil* sugerează accentul pus pe experiența spirituală individuală, motiv pentru care niciun om nu poate stabili cu exactitate numărul membrilor acestei Biserici.

8.3. Nașterea Bisericii

170. Când a apărut Biserica?

Cu privire la ziua de naștere a Bisericii, există două opinii majore:

- 1) *În ziua Cincizecimii* - opinie susținută de cei mai mulți teologi, deoarece Duhul Sfânt convinge pe păcătoși (In. 16.8-11) și apoi îi încorporează pe credincioși în Trupul unic al lui Christos (1 Cor. 12.13). Această lucrare a început odată cu pogorârea Duhului Sfânt (Fapte 2).

- 2) *În ziua Învierii* - opinie susținută îndeosebi de teologi pentecostali, din următoarele motive:
- Moartea și Învierea Domnului Isus au abolit Vechiul Legământ (Efes. 2.15) și au inaugurat Noul Legământ (Evr. 9.15-17).
 - În seara Învierii, Domnul Isus a suflat Duh Sfânt peste ucenici, împărtășindu-le astfel din viața Noului Legământ (In. 20.22; 1 Pet. 1.3).
 - Ucenicii astfel regenerați au devenit nucleul Bisericii care a luat amploare începând cu ziua Cincizecimii.

8.4. Israel, Împărăția lui Dumnezeu și Biserica

171. Ce relație există între Biserică și Israel?

În ce privește relația dintre Israel și biserică, există două opinii distincte:

- Unii teologi reformați susțin că Israelul și-a încheiat definitiv rolul avut în planul de mântuire al lui Dumnezeu, fiind înghițit de Biserică („Israelul lui Dumnezeu”, Gal. 6.16).
- Teologii dispensaționaliști cred că Biserica și Israelul sunt și vor rămâne două grupuri distincte (1 Cor. 10.32). Ei arată că chiar și după înființarea Bisericii, Israelul a continuat să fie privit ca popor distinct de Neamuri și de Biserică (Fapte 3.12; 4.8,10; 5.21,31,35; 21.19). Expresia „Israelul lui Dumnezeu” (Gal. 6.16) poate să se refere la creștinii dintre evrei (distincți de creștinii dintre Neamuri cărora le-a scris).

Noi admitem că, în unele aspecte, Israelul spiritual a luat locul Israelului literal (circumcizie în duh, nu în slovă, moștenitorii prin făgăduință sunt cei în Christos, și neamurile fac parte din poporul lui Dumnezeu etc. - Rom. 2.28-29; Gal. 3.29; Rom. 9.24-25; vezi și Rom. 4.11,16,18; 9.7-8). Totuși, Israelul continuă să fie poporul lui Dumnezeu, cu un viitor strălucit, printr-o întoarcere în masă la Christos (Rom. 11.15,26).

172. Sfinții din vremea VT au făcut parte din Biserică?

Dintotdeauna, Dumnezeu a avut pe pământ oamenii Săi, mântuiți:

- dintre Neamuri - încă de când „au început oamenii să cheme Numele Domnului” (Gen. 4.26; 6.9; Iov 1.1,8 etc.);
- dintre urmașii lui Avraam (poporul evreu - Gen. 12.2-3; Ps. 22.25; Fapte 7.38).

În scopul închinării colective și mărturisirii Numelui Său pe pământ, acele grupe de oameni au ridicat altare, Cortul, Templul și sinagogile. Totuși, ele nu au făcut parte din Biserică, ci au constituit prototipuri ale ei. Faptul că Domnul Isus a vorbit despre apariția Bisericii la timpul viitor (Mat. 16.18) este dovada că Biserica nu a existat în perioada VT.

173. Ce relație există între Biserică și Împărăția lui Dumnezeu/Christos?

Domnul Isus, încă de la prima Lui referire la Biserică, a subliniat relația ei cu Împărăția cerurilor (Mat. 16.18-19). Cele două nu trebuie confundate: „*Împărăția este stăpânirea lui Dumnezeu, în timp ce Biserica este comunitatea umană care se află sub acea stăpânire*” (M.J. Erickson). Biserica este și va rămâne parte din Împărăția lui Christos (Col. 1.13; Fapte 20.25; 28.31), Împărăție pe care El „o va da în mâinile lui Dumnezeu Tatăl” (1 Cor. 15.24).

În trecut, Împărăția a fost prezentă în ceruri, incluzând lumea îngerilor supuși lui Dumnezeu, care rămân pentru totdeauna parte din Împărăție. Apoi, sub Vechiul Legământ, pe pământ, Împărăția a fost reprezentată de poporul Israel.

În prezent, Împărăția lui Dumnezeu cuprinde și Biserica, alături de cei mântuiți din VT; ea este invizibilă, non-politică și fără teritoriu geografic.

În viitor, Împărăția Sa va fi vizibilă, politică, va avea teritoriu geografic și va cuprinde pe toți cei mântuiți: sfinții VT (Lc. 13.28-29), martirii perioadei Necazului cel Mare (Apoc. 20.4), cei mântuiți care vor supraviețui Necazului (Mat. 25.31-46) și sfinții Bisericii.

8.5. Metafore pentru Biserică

174. Ce metafore biblice se referă la Biserică?

Noul Testament prezintă mai multe metafore sau imagini ale Bisericii:

- 1) **Trupul lui Christos.** Aceasta este cea mai completă metaforă a Bisericii, care ilustrează:
 - *Legătura organică a credincioșilor cu Christos.* El este Capul Bisericii (Efes. 5.23; Col. 1.18), autoritatea care coordonează întreaga activitate a Trupului Său (Efes. 1.22-23). Biserica este manifestarea fizică a Christosului glorificat, prin care El își continuă lucrarea începută când era pe pământ, în trup fizic (Fapte 1.1; Mat. 28.19-20).
 - *Unitatea dintre credincioși.* Biserica universală îi unește pe evrei și pe neamuri într-un singur Trup (1 Cor. 12.13; Efes. 2.16; 4.4). Biserica locală îi unește pe evrei și pe neamuri într-un singur Trup, ca mădulare care slujesc unele altora, potrivit darului primit (Efes. 4.12-16; Col. 2.19). Participarea la Cina Domnului proclamă unitatea dintre credincioși, precum și legătura lor cu Christos (1 Cor. 10.16-17).
- 2) **Mireasa lui Christos.** Metafora preferată din Apocalipsa (21.2,9; 22.17) poate fi observată și în epistolele pauline (2 Cor. 11.2; Efes. 5.25-27), ilustrând:
 - *Dragostea reciprocă dintre Christos și Biserica Sa.* Analogia din Efes. 5.21-33 cere ca dragostea dintre soț și soție să fie ca dragostea dintre Christos și Biserică (v. 25).
 - *Poziția privilegiată și speranța Bisericii.* Deocamdată, Biserica se bucură de prețuirea și de promisiunile lui Christos (In. 14.1-3), așteptând cu speranță și cu

nerăbdare ziua Nunții, când Mirele o va lua la Sine, spre a-i fi soție (1 tes. 4.16-17; Apoc. 19.7).

- 3) **Clădirea lui Dumnezeu.** Această metaforă, înrudită cu cea a templului, ilustrează modul de construire a Bisericii:
- *Domnul Isus este ctitorul Bisericii.* Domnul Isus a conceput Biserica (Mat. 16.18), căreia avea să-i fie atât piatră unghiulară de temelie, cât și ctitor (Efes. 2.20-22). Moartea Sa a dărâmat zidul milenar dintre evrei și neamuri, așa ca toți să fie una în Biserică (Efes. 2.11-18). Guvernarea Sa, exercitată prin Duhul, asigură creșterea Bisericii (Efes. 2.22).
 - *Domnul Isus a dat Bisericii lucrători.* Zidirea Bisericii, asemenea Cortului și Templului, cere lucrători înzestrați de Duhul. Domnul Isus i-a dăruit Bisericii încă de la punerea temeliei, ca ei să antreneze pe toți credincioșii în lucrare (Efes. 2.20; 4.11-12).
- 4) **Templul lui Dumnezeu/Duhului Sfânt.** Templul este locul cel mai sfânt în care Dumnezeu Își manifestă gloria într-un mod special, localizat. Deși trupul fiecărui credincios este Templul Duhului Sfânt (1 Cor. 6.19), metafora Templului vizează Biserica, în dimensiunea ei locală și universală (1 Cor. 3.16-17; 2 Cor. 6.16). Metafora exprimă:
- *Menirea Bisericii în lume.* Ca și Templul din lumea VT, astăzi Biserica trebuie să pună în lumină înțelepciunea lui Dumnezeu (Efes. 3.9-11) și să ofere celor pierduți lumina Evangheliei slavei lui Christos (2 Cor.
 - *Prezența Duhului Sfânt în Biserică.* După cum prezența lui Dumnezeu umplea Templul din Ierusalim, Duhul Sfânt umple Biserica de astăzi cu prezența Sa care sfințește, dă daruri și împuternicește pentru lucrare (Fapte 1.8; 1 Cor. 12.7-11; 14.23,31).
- 5) **Preoția nou-testamentară.** Metafora preoției (1 Pet. 2.4-9; Apoc. 1.6) amintește de poporul Israel care era „o împărăție de preoți” (Ex. 19.5-6), precum și de Domnul Isus, Marele Preot (Evr. 3.1; 4.14-16). Biserica este privită ca o preoție nou-testamentară, deoarece:
- *Toți credincioșii sunt chemați să slujească.* Dacă în VT numai leviții puteau sluji în aducerea jertfelor animale, astăzi toți membrii bisericii sunt datori să aducă jertfe spirituale (Rom. 12.1).
 - *Toți credincioșii au acces la Dumnezeu, prin Christos.* Prin Domnul Isus Christos, Marele Preot al Bisericii, toți credincioșii se pot apropia de Dumnezeu, fără intermediul preoților (Evr. 4.14-16).

Alte metafore ale Bisericii: familia sau casa lui Dumnezeu (Efes. 2.19; 1 Tim. 3.15), poporul lui Dumnezeu (Rom. 9.24-25), turma lui Dumnezeu (In. 10.16; Fapte 20.28-29; 1 Pet. 5.2-3), mlădițele Viei (In. 15) etc.

8.6. Misiunea Bisericii

175. Care este misiunea Bisericii în această lume?

Biserica, a cărei perioadă se întinde între prima și a doua venire a Domnului Isus, are de îndeplinit în lume o misiune împătrită: închinare, evanghelizare, edificare și implicare socială. Biserica slujește lui Dumnezeu când se adună pentru a sluji credincioșilor și când se împrăștie pentru a sluji lumii. Fiecare biserică locală trebuie să se asigure că: (a) lucrarea ei nu se abate de la aceste obiective și (b) lucrarea ei acoperă toate cele patru îndatoriri ce revin misiunii ei.

176. Ce presupune închinarea ca misiune a Bisericii?

Închinarea este concentrarea atenției Bisericii asupra lui Dumnezeu, exprimată prin 91) rugăciune și (2) slujire preotească.

- 1) *Rugăciunea* este redată de gr. *proskyneo*, care înseamnă *a se pleca, a cădea cu fața la pământ* înaintea lui Dumnezeu (1 Cor. 14.24-25). Adevărații închinători trebuie să se închine „în duh și în adevăr” (In. 4.24), armonizând actul fizic al proșternerii cu atitudinea lor lăuntrică. Ei îmbină rugăciunea „cu mintea” cu rugăciunea „cu duhul”, adică în alte limbi (1 Cor. 14.14-15). Biserica primară practica rugăciunea în comun („și-au ridicat glasul toți împreună”, Fapte 4.24).
- 2) *Slujirea* este exprimată de gr. *latreuo* și se referă la orice sacrificiu prin care credinciosul Îl glorifică pe Dumnezeu: învățătură, părtășie, Cina Domnului, mese de dragoste (agape), dărnicie, laudă lui Dumnezeu (Fapte 2.42-47), prorocie, cântare, descoperire, vorbă în altă limbă, tălmăcire și alte daruri spirituale (1 Cor. 12.8-10; 14.24-26), îmbărbătare, administrare, milostenie, ospitalitate, ajutorare, compasiune (Rom. 12.8-16) și alte activități prin care trupul este pus în slujba lui Dumnezeu (Rom. 12.1; Col. 3.17,23). Biserica primară se aduna pentru închinarea colectivă în prima zi a săptămânii (duminica), comemorând astfel învierea Domnului Isus (In. 20.1, 19,26; Fapte 20.7).

177. Ce presupune evanghelizarea ca misiune a Bisericii?

Evanghelizarea este preocuparea permanentă a Bisericii de a duce Vestea bună la cei nemântuiți, cu scopul de a-i face ucenici, de a-i boteza și de a-i aduce în părtășia credincioșilor, potrivit poruncii Domnului Isus (Mat. 28.19-20). În Biserica primară, evanghelizarea nu era lucrarea unui grup select, ci a tuturor credincioșilor (Fapte 8.4):

- ei erau oameni plini de Duhul Sfânt (Fapte 2.4u; 4.8; 6.5; 7.55; 11.24; 13.9);
- ei aveau un mesaj cristicentric (Fapte 8.5,12,35; 9.20; 11.20);
- mesajul lor era însoțit de semne, minuni și alte daruri ale Duhului Sfânt (Fapte 2.43; 4.30; 5.12; 6.8; 14.3; 2 Cor. 12.12; Rom. 15.19; Evr. 2.4);
- mesajul lor a trecut peste orice bariere etnice sau geografice (Fapte 1.8; 10.34-43); 11.20; 14.1; Rom. 15.19; Col. 1.6);

- lucrarea lor a făcut mulți ucenici (Fapte 2.41; 4.4; 5.14; 6.1; 8.12; 10.48; 11.24; 13.48; 14.1,21) etc.).

Biserica de astăzi poate recurge la metode de evanghelizare moderne, dar fără a renunța la puterea spirituală și la spiritul de evanghelizare al Bisericii primare.

178. Ce presupune edificarea ca misiune a Bisericii?

Edificarea este preocuparea permanentă a Bisericii, ca Trup, pentru creșterea și maturizarea spirituală a tuturor membrilor ei (Efes. 4.11-16; 1 Cor. 12.28; 14.12). Spre deosebire de prunci, credincioșii maturi sunt „oameni duhovnicești” (1 Cor. 3.1), care au Duhul (Rom. 8.9), trăiesc și umblă prin Duhul (Gal. 5.25), nu duc lipsă de niciun fel de dar al Duhului (1 Cor. 1.6-7) și au roada Duhului (Gal. 5.22-23). Biserica primară urmărea edificarea credincioșilor prin toate activitățile ei:

- *părtășie*: în unitate (Fapte 2.46; 4.31; Fil. 2.1-4), în rugăciune (Fapte 2.42; 4.31; 12.5; 13.3; 16.25), la Cina Domnului (Fapte 2.42), la agape (Fapte 2.46), în lucrare (Fapte 4.31; 1 Tim. 5.8; Iac. 1.27), în exersarea darurilor Duhului (Fapte 21.4-14), în suferință (Fapte 4.23; 5.41) etc.
- *învățătură*: repetau învățăturile apostolilor ori de câte ori aveau ocazia (fapte 2.42; 5.21,25), învățau despre Domnul Isus ca adevăratul Mesia (Fapte 5.42; 17.3), despre ispășirea Sa (Fapte 5.28), despre învierea sa (Fapte 4.2), așa încât au umplut Ierusalimul cu învăătura lor (Fapte 5.28);
- *ucenicizare*: relația tată-fiu spiritual (1 Cor. 4.15; Fil. 2.22; 1 Tes. 2.11; 1 Tim. 1.2; 2 Tim. 2.2; Tit 1.4; Filim.10) - a funcționat neîntreruptă până la Constantin cel Mare;
- *îngrijire pastorală*: vizite pastorale (Fapte 15.36); consiliere de grup (Fapte 20.17-38), vizite pentru primirea botezului cu Duhul Sfânt (Fapte 8.14-17; 19.1-6).

Pe lângă activitățile arătate, bisericile trebuie să se ocupe de creșterea spirituală a copiilor și a tinerilor, prin activități specifice vârstei lor (școală duminicală, grupe de rugăciune, grupe de studiu, cateheză, tabere creștine și alte acțiuni de slujire).

179. Ce presupune implicarea socială a Bisericii?

Implicarea socială a Bisericii constă în sensibilizarea ei față de nevoile societății în mijlocul căreia există și în întâmpinarea lor prin acțiuni concrete, pline de dragoste și de compasiune (Gal. 6.10; Iac. 1.27; 2.1-11). Biserica primară a fost un organism spiritual, care și-a înțeles bine misiunea în lumea în care trăia:

- să urmeze modelul Domnului Isus de slujire a contemporanilor Săi aflați în tot felul de nevoi (2 Cor. 8.6-15);
- să împlinească porunca Domnului Isus de a sluji aproapele, dată în pilda samariteanului (Lc. 10.25-37);
- să fie o pildă în ce privește facerea de bine (Fapte 9.36; Col. 1.10; 1 Tim. 2.10; 6.18; Tit 2.7,14; 3.8,14; Evr. 10.24).

Biserica de astăzi nu este chemată să se transforme într-o organizație politico-socială, să se implice în lupta politico-socială sau să predice o Evanghelie socială. Să nu uităm că toate clădirile bisericilor sunt consacrate lui Dumnezeu și nu trebuie să ajungă spațiul campaniilor electorale. În același timp, biserica nu trebuie să stea nepăsătoare în fața nevoilor, durerilor și răului social. Acolo unde este localizată, fiecare comunitate creștină trebuie să se implice în ajutorarea celor defavorizați social: săraci, văduve, orfani, copiii străzii, analfabeți, drogați, delincvenți etc.

8.7. Slujbele în Biserică

Spre deosebire de Israel, în care doar preoții puteau sluji în aducerea jertfelor animale, în Biserică toți credincioșii sunt datori să slujească, aducând Domnului jertfe spirituale (Rom. 12.1). Totuși, Dumnezeu a rânduit în Biserică și slujitori cu slujbe speciale, bine definite.

180. Care sunt principalele tipuri de slujbe ale Bisericii?

În Noul Testament apar mai multe slujbe, care pot fi clasificate în două tipuri principale, cu mențiunea că unele slujbe se suprapun, iar clasificarea este arbitrară:

- 1) *Slujbe itinerante și charismatice*: apostoli, proroci, evangheliști, păstori și învățători (Efes. 4.11). Acești slujitori nu erau oficianți, ci lucrători charismatici, însoțiți de putere și de daruri supranaturale, dăruți de Dumnezeu întrebii Bisericii (Efes. 4.8,11-14). Ei călătoreau într-o zonă întinsă, înființând și consolidând mai multe biserici locale, până când acestea puteau fi conduse de slujitori ridicați dintre ei (Fapte 14.23; Tit 1.5).
- 2) *Slujbe locale și eligibile*: prezbiteri și diaconi (Fapte 6.3; 1 Tim. 3.1-13; Tit 1.6-9). Acești slujitori rămâneau să consolideze lucrările în biserica locală în care au fost aleși ca oficianți, potrivit cu calificările prescrise de apostoli (1 Tim. 3.1-13; Tit 1.6-9).

181. Ce presupune slujba de apostol?

În NT, pot fi observate două grupuri de apostoli (gr. *apostoloi* = trimiși cu o misiune, ambasadori): apostolii Domnului Isus și 2) apostolii Bisericii.

- 1) *Apostolii Domnului Isus* sunt „cei doisprezece” aleși de Domnul Isus, Matia luând locul lui Iuda (Mat. 10.1-5; Fapte 1.24-26). Acest grup este limitat și unic, întrucât doar cei doisprezece au împlinit cele trei condiții necesare pentru a fi numit apostol al lui Christos: (1) au fost aleși de Domnul Isus ca să fie cu El, ca martori nemijlociți ai lucrării Sale (Lc. 6.13-16); (2) au fost folosiți de Domnul pentru a pune temelii Bisericii (Efes. 2.20) și (3) au fondat lucrarea apostolică însoțită de semne și minuni (2 Cor. 12.12).

- 2) *Apostolii Bisericii* sunt cei pe care Domnul Isus i-a dat Bisericii ca daruri (Efes. 4.11), printre care se numără Pavel și Barnaba (Fapte 14.4,14), Andronic și Iunia (Rom. 16.7), precum și alții (1 Cor. 15.7-8). Această slujbă este similară cu cea a misionarilor pionieri din întreaga perioadă a Bisericii (2 cor. 10.16).

182. Ce presupune slujba de proroc?

Slujba de proroc din Efes. 4.11-16 nu trebuie confundată cu cea de apostol, cu care este asociată uneori (Efes. 2.20; 3.5; Apoc. 18.20). În VT, au existat două categorii de proroci, care au corespondent și în NT:

- 1) *Proroci care au scris Scripturile*. După scrierea cărții Apocalipsa, această categorie de proroci, ca și apostolii Domnului care au scris Scripturi, a încetat să mai existe (2 Pet. 3.16; Apoc. 22.18-19). Prorociile lor au devenit Scriptură infailibilă, care trebuie crezută întru totul.
- 2) *Proroci care comunicau diferite mesaje de la Duhul Sfânt* către credincioșii de atunci care treceau prin diferite situații: Iuda și Sila (Fapte 15.32), fetele lui Filip (Fapte 21.9), Agab (Fapte 21.10-11), prorocii din Corint (1 Cor. 14) etc. Acești proroci sunt daruri date de Domnul Bisericii Sale (Efes. 4.8,11), care nu va duce lipsă de darurile Duhului până „va veni ce este desăvârșit”, adică „până în ziua venirii Domnului nostru Isus Hristos” (1 Cor. 1.7; 13.10). Prorociile acestor proroci trebuie cercetate și păstrate ce este bun (1 Cor. 14.29; 1 Tes. 5.19-21).

Astăzi, o biserică poate avea mai mulți proroci și prorocițe, dar un singur proroc (bărbat) dintre aceștia ar trebui să ocupe slujba de proroc. Slujba de proroc presupune nu numai a proroci în biserică, ci și a desăvârși pe ceilalți credincioși care slujesc cu daruri profetice.

183. Ce presupune slujba de evanghelist?

Slujba de evanghelist constă în acea consacrare deplină de a vesti Evanghelia celor ce nu sunt mântuiți, mai ales în teritorii neevanghelizate. Evanghelizarea lumii era prioritatea absolută a Bisericii primare. Toți apostolii erau și evangheliști, dar nu toți evangheliștii erau și apostoli. Timotei, un tânăr păstor, făcea „lucrul unui evanghelist” (2 Tim. 4.5); Filip, un diacon, și-a câștigat numele de evanghelist (Fapte 8.5-40; 21.8); anonimii din Ierusalim care se „împrăștiaseră” și „mulți alții” propovăduiau Cuvântul (Fapte 8.4; 15.35). Slujba de evanghelist, potrivit viziunii lui Pavel, presupune nu numai răspândirea Evangheliei în mod consecvent și sistematic, ci și antrenarea altor credincioși în această lucrare (Efes. 4.11-16).

184. Ce presupune slujba de păstor?

Slujba de păstor (gr. *poimenas*) constă în preocuparea permanentă față de „turma lui Dumnezeu”, pentru a-i asigura hrană, creștere sănătoasă, protecție, integritate etc. În contrast cu păstoria lui Israel (Ezech. 34.1-10), Domnul Isus S-a dovedit a fi Păstorul cel

Bun, care Și-a dat viața pentru oi (Ezech. 34.11-16; In. 10.2-16), devenind modelul care trebuie urmat de către toți păstorii Bisericii (Evr. 13.20; 1 Pet. 5.4). Din scrierile NT reiese că slujba de păstor era îndeplinită de către prezbiterii bisericii (Fapte 20.17-35; 1 Pet. 5.1-4), despre care urmează să oferim mai multe detalii.

185. Ce presupune slujba de învățător?

Slujba de învățător presupune o abilitate specială de a înțelege și explica adevărurile biblice, consacrată învățării credincioșilor și formării de noi lucrători (2 Tim. 2.2). În Biserica primară existau învățători consacrați acestei slujbe, posibil itineranți (Fapte 13.1; 1 Cor. 12.29), precum și falși învățători, care nu trebuiau primiți (2 Tim. 3.6-9; Tit 1.10-11; 2 Pet. 2.1; 2 In. 10). Totuși, sintagma „păstori și învățători” din Efes. 4.11 pare să lege slujba de învățător de cea de păstor; în mod cert, păstorii/prezbiterii trebuiau să fie competenți și implicați în învățarea altora (1 Tim. 5.17; Tit 1.9).

186. NT susține distincția dintre slujba de păstor și cea de prezbiter?

În NT, se pare că există o distincție între slujba de păstor și cea de prezbiter, dată de faptul că:

- *păstori* apar pe lista slujitorilor pe care Domnul i-a dat Bisericii ca dar (Efes. 4.11); ei sunt chemați în mod divin și înzestrați cu darurile spirituale necesare slujirii la care au fost chemați;
- *prezbiterii* apar pe lista slujitorilor locali, alături de diaconi; ei sunt aleși de biserică în baza unor calități prestabilite de apostoli (Fapte 5.3; 1 Tim. 3.1-13; Tit 1.6-9).

Totuși, această distincție nu mai poate fi observată atunci când analizăm termenii care se referă la persoana și lucrarea prezbiterilor.

187. Care sunt termenii NT care descriu persoana și slujba de prezbiter?

NT conține trei termeni interschimbabili, care descriu persoana și slujba de prezbiter:

- 1) *presbuteros* - care înseamnă „bătrân”. Termenul exprimă *demnitatea persoanei*: matur în credință (Fapte 14.23; 15.2,4,6; Iac. 5.14), conducător care trebuie respectat (1 Tim. 5.17). În NT, termenul mai face referire la: membrii sinedrului (Fapte 4.5), un bărbat în vârstă (1 Tim. 5.1) sau o femeie în vârstă (1 Tim. 5.2).
- 2) *episkopos* - care înseamnă „supraveghetor” sau „superintendent”. Termenul exprimă *demnitatea slujbei*: de a veghea asupra altora (Fapte 20.28; 1 Tim. 3.2; Tit 1.7).
- 3) *poimenos* - care înseamnă „păstor”. Termenul exprimă *specificul slujbei*: a păstori, a îngriji de turma lui Dumnezeu (Fapte 20.28; 1 pet. 5.2).

Istoria Bisericii arată că treptat, titlul de *episcop* a fost rezervat conducătorului principal al celei mai importante biserici dintr-un oraș, iar titlul de *prezbiter* a rămas pentru asistenții episcopului și pentru ceilalți păstori ai bisericilor mai mici.

188. La ce se referă pluralul „prezbiterii” bisericii?

Pluralul „prezbiterii bisericii” (Fapte 11.30; 14.23; 15.2,4,6,22,23; 20.17; 21.18; 1 Tim. 5. 17; Tit 1.5; Iac. 5.14; 1 Pet. 5.1), precum și expresia „ceata prezbiterilor” (1 Tim. 4.14) au fost înțelese în două feluri:

- fiecare biserică ce se aduna într-o casă avea un prezbiter, iar prezbiterii tuturor bisericilor locale dintr-un oraș se adunau împreună pentru a lua unele decizii colective (opinie susținută de Menzies și Horton, în *Doctrine Biblice*);
- fiecare biserică locală avea mai mulți prezbiteri, după modelul sinagogii care era condusă de un grup de bătrâni (opinie cu mai mult suport biblic).

189. Ce calități se cer prezbiterilor?

NT conține, printre alte pasaje, două liste clasice care însumează calitățile cerute prezbiterilor (1 Tim. 3.1-7 și Tit 1.5-9). Întrucât listele diferă neesențial, o vom prezenta doar pe prima:

- *fără prihană (anepilempton)* - comportament ireproșabil (BVA); care nu poate fi cenzurat sau acuzat de ceva păcătos; fără reproș;
- *bărbatul unei singure neveste* - nu în sensul „câte una o dată”, întrucât poligamia nu era practică de greci și de romani; să nu fie divorțat și recăsătorit;
- *cumpătat (nefalion)* - sobru în judecată, moderat în obiceiuri;
- *înțelept (sofrona)* - cu o minte sănătoasă, care ia decizii corecte;
- *vrednic de cinste (cosmion)* - ordonat (BVA), respectabil;
- *primitor de oaspeți (filoxenon)* - iubitor de străini, pe care îi găzduiește;
- *în stare să învețe pe alții (didacticon)* - calificat pentru a învăța pe alții; posedă și poate comunica învățătura sănătoasă;
- *nu bețiv (me paroinon)* - nu este dedat la vin; nu consumă băuturi care îmbată;
- *nu bătăuș (me plecten)* - nu este violent din punct de vedere fizic sau verbal (BVA); nu participă la bătăi sau scandaluri;
- *nu doritor de câștig mârșav* - neagonisitor de câștig urât (BOR); expresia lipsește în unele manuscrise;
- *blând (epieike)* - rezonabil; nu luptă ca totul să se facă așa cum vrea el;
- *nu gâlcevitor (amaxon)* - nu războinic; pașnic (BOR);
- *nu iubitor de bani (afilarguron)* - nu iubitor, lacom sau iresponsabil în ce privește banii;
- *să-și chivernisească bine casa* - să prezideze peste propria-i casă într-o manieră plăcută; să-și administreze bine căminul, să fie capabil să-și conducă familia;

- *să-și țină copiii în supunere cu toată cuviința* - ținându-și copiii în supunere cu toată seriozitatea, așa încât ei să-i acorde un total respect;
- *nu convertit de curând (me neofiton)* - nu este un neofit sau un novice;
- *o bună mărturie din partea celor de afară* - o bună reputație între cei dinafara bisericii.

190. Ce îndatoriri revin prezbiterilor?

Prezbiterii, ca lucrători cu însărcinare strict locală, nu sunt aleși ca să stăpânească peste biserică, ci să slujească cu lepădare de sine (1 Pet. 5.1-4). Îndatoririle prezbiterilor, care se suprapun în mare măsură cu cele ale păstorilor, sunt multiple:

- a păstori turma lui Dumnezeu (Fapte 20.28; 1 Pet. 5.2);
- a evangheliza și a învăța doctrina sănătoasă (1 Tim. 3.2; 5.17; 2 Tim. 4.2);
- a proteja biserica de învățătorii mincinoși (Fapte 20.28-29);
- a exercita conducerea care implică și mustrare (2 tim. 4.2; Tit 1.9);
- a coordona lucrarea misionară (Fapte 20.17; 21.28) și de ajutorare (Fapte 11.30);
- a vizita și a se ruga pentru bolnavi (Iac. 5.14) etc.

191. Ce îndatoriri revin credincioșilor față de prezbiterii lor?

NT stabilește mai multe îndatoriri ale credincioșilor față de prezbiterii lor:

- a le acorda atenție și respect (1 Tes. 5.12-13; 1 Tim. 5.17; 1 Cor. 16.16-18);
- a avea încredere în ei, respingând acuzațiile false la adresa lor (1 Tim. 5.19);
- a-i onora material sau financiar, dacă este cazul (1 Tim. 5.17; 1 Cor. 9.7);
- a-i susține în rugăciune (1 tes. 5.25; 2 tes. 3.1);
- a-i asculta și a le urma exemplul bun (Evr. 13.17) etc.

192. Ce înseamnă „diacon”?

Termenul „diacon” este transliterarea grecescului *diakonos*. În uzajul vremii, termenul desemna un ospătar care menținea pline mesele și paharele mesenilor. *Diakonos* exprima relația servitorului cu munca lui, spre deosebire de *doulos*, care exprima relația servului cu stăpânul său.

În NT, diakonos se referă la:

- un servitor de casă (In. 2.5-9) sau un slujitor al statului (Rom. 13.4-6);
- un slujitor, în sens generic, netehnic; Domnul Isus (Lc. 22.27; Rom. 15.8), ucenicii Săi (Mat. 20.26; Mc. 9.35), Pavel și Apolo (1 Cor. 3.5), Timotei (1 tes. 3.2), Tihic (Efes. 6.21), Epafraș (Col. 1.7) și toți credincioșii (In. 12.26);
- un slujitor consacrat, o slujbă a bisericii (1 Tim. 3.8-13; Fil. 1.1); posibil și Rom. 12.7 (slujbă), 1 Cor. 12.28 (darul ajutorărilor) și Rom. 16.1 (o diaconiță).

193. Cum a luat ființă slujba de diacon?

Diaconia, ca slujbă a bisericii, a apărut din nevoia de a face față la numeroase situații practice cu care se confruntau bisericile locale. Această slujbă se pare că își are

originea în Fapte 6.1-6. Pasajul conține: termenul *diakonia* (v. 3), calitățile cerute unui diacon (v. 3), alegerea (v. 3,5) și ordinarea lor (v. 6). Cei șapte, deși nu sunt numiți *diaconi*, au fost consacrați pentru slujire în aspectele practice ale bisericii locale. Pentru nevoile specifice ale surorilor, bisericile au ales și diaconițe (Rom. 16.1-2).

194. Ce calități se cer diaconilor?

Există două texte principale care enumeră calitățile cerute diaconilor: Fapte 6.3 și 1 Tim. 3.8-10,12-13:

- *Fapte 6.3*: să aibă o bună reputație („vorbiți de bine”), deoarece au de gestionat valori, și să beneficieze de plinătatea credinței și a Duhului Sfânt, deoarece au de rezolvat probleme dificile.
- *1 Tim. 3.8-10, 12-13*: lista conține patru condiții în termeni pozitivi (cinstiți, fără prihană, bărbați ai unei singure neveste, buni conducători ai casei lor) și trei în termeni negativi (nu ipocriți, nu bețivi, nu lacomi). Aceste calități au fost analizate în relație cu slujba de prezbiter.

O comparație a listelor cu calitățile cerute diaconilor și, respectiv, prezbiterilor relevă faptul că diaconilor nu li se cer aptitudini de învățător, dar li se cer aceleași standarde morale și spirituale.

195. Există vreo listă cu calități cerute diaconițelor?

În 1 Tim. 3.11, sunt enumerate patru calități cerute femeilor: cinstite, neclevetitoare, echilibrate și credincioase în toate lucrurile. Termenul gr. *gynaikas* (femeile) ar putea viza:

- *soțiile diaconilor* - deoarece referirea apare în mijlocul listei cerințelor pentru diaconi; interpretarea poate fi contestată, pe motiv că soțiilor prezbiterilor nu li se pun cerințe explicite;
- *surorile diaconițe* - deoarece expresia „credincioase în toate lucrurile” pare a face referire la lucrurile încredințate lor de biserică; interpretarea poate fi contestată, pe motiv că adresarea este generală, nu specifică (după tiparul „diaconii” și „prezbiterii”).

Ambele interpretări pot fi contestate, dar pot fi și admise, știut fiind că toți credincioșii, inclusiv surorile, trebuie să posede calitățile spirituale respective, și să slujească în biserica locală, potrivit darului primit.

196. Ce responsabilități revin diaconilor?

NT nu delimitează foarte strict responsabilitățile diaconilor, dar le asociază cu domeniul lucrărilor practice necesare pentru bunul mers al unei biserici locale. Lor li se cere să aplice darul ajutorărilor în slujirea văduvelor, orfanilor și săracilor (1 Cor. 12.28; Fapte 6.1-6). Ei se pot implica în misiune, alături de prezbiteri, colectând și gestionând fondurile necesare (Fil. 4.15-16). deoarece procedura de alegere și calitățile cerute

diaconilor se aseamăna cu cele referitoare la prezbiteri, diaconii au fost implicați adeseori și în slujiri spirituale. De pildă, Ștefan și Filip au făcut misiune, fiind înzestrați cu charisme deosebite (Fapte 6.6-10; 8.5-40; 21.8).

197. Ce presupune ordinarea unui slujitor?

Ordinarea presupune alegerea și consacrarea unui slujitor într-o slujbă necesară în biserica locală. Comunitatea credincioșilor trebuie să-și aleagă slujitorii în baza cerințelor prestabilite (1 Tim. 3.1-7 și Tit 1.5-9), fiind sensibili totodată și la vocea Duhului Sfânt (Fapte 13.2). Actul ordinării presupune rugăciune cu punerea mâinilor de către un grup de prezbiteri/păstori.

Originea consacrării pentru slujire se află în alegerea și trimiterea în lucrare a ucenicilor, de către Domnul Isus (Mc. 3.14-15; Lc. 10.1). Modelul oferit de Domnul Isus cuprinde (a) alegerea slujitorilor și (b) împuternicirea lor pentru o lucrare specială. Pavel, cel care dezvoltă conceptul biblic de ordinare a slujitorilor, a fost el însuși ales de către Domnul Isus (Fapte 26.16; 1 Tim. 2.7) și consacrat prin rugăciune cu punerea mâinilor de către Anania (Fapte 9.15,17) și, mai târziu, de către slujitorii bisericii din Antiohia (Fapte 13.2-3). La rândul său, Pavel și Barnaba aleg și ordonează prezbiteri în bisericile nou înființate (Fapte 14.23), delegându-i și lui Tit responsabilitatea ordinării de prezbiteri în bisericile din Creta (Tit 1.5).

198. Care este modelul biblic pentru ordinarea unui slujitor?

Biblia nu impune un model rigid pentru ordinare, dar precizează aspectele esențiale ale acestui act. În ce privește ordinarea prezbiterilor, exemplul lui Timotei este reelevant (1 Tim. 4.14):

- 1) *La ordinare, Timotei a primit un dar.* Termenul *charisma* arată că era un *dar al harului*, nu un talent natural, care-i era util în slujba de a predica și învăța (v. 13,16).
- 2) *Acest dar i-a fost dat în baza unei prorocii.* Posibil că prorocia a vizat nu numai atribuirea darului, ci și actul ordinării, după modelul din Fapte 13.1-3. Oricum, 1 tim. 1.18-19 amintește de mai multe prorocii, care i-au confirmat chemarea și l-au întărit pe credinciosul, dar timidul Timotei (vezi și 2 tim. 1.6-8).
- 3) *Ordinarea a inclus „punerea mâinilor de către ceata prezbiterilor”.* Din 2 Tim. 1.6, reiese că și Pavel și-a pus mâinile peste Timotei, fie separat, fie ca parte din „ceata prezbiterilor” (de fapt, apostolii se considerau prezbiteri, cf. 1 Pet. 5.1).

Din celelalte referiri cu privire la Timotei, reiese că el avea toate calitățile cerute unui prezbiter (cf. 1 Tim. 1.2-3, 18-19; 4.6-7,12-16; 6.11-12; 2 Tim. 1.2,5-6; 13-14; 2.15; 3.10,14-15 etc.).

În ce privește ordinarea diaconilor (Fapte 6.1-6), aceștia nu au fost aleși de către apostoli, ci de către credincioși, în baza unor calități fixate de către apostoli. Apostolii i-au consacrat, prin rugăciune cu punerea mâinilor.

8.8. Actele de cult ale Bisericii

199. Ce este un act de cult?

Un act de cult este definit în mod frecvent ca „o acțiune exterioară a unei lucrări interioare” sau „un semn vizibil al unei lucrări invizibile a harului”. Un act de cult nu trebuie redus la o simplă ceremonie, ci trebuie să fie un mijloc de reală comunicare cu Dumnezeu și de revitașizare a harului Său.

Biserica Catolică preferă termenul „sacrament”, care la origine se referea la jurământul de supunere depus de soldați la încorporare; această biserică practică șapte sacrameinte: botezul în apă, confirmarea, euharistia, penitența, ungerea extremă, căsătoria și ordinele religioase. Biserica Ortodoxă folosește termenul „taină”, care sugerează aspectul mistic al acțiunii săvârșite; această biserică practică șapte taine, echivalentul sacramentelor catolice. Numărul celor șapte sacrameinte a fost fixat pentru prima dată în scrierile lui Petru Lombard (1100-1164), și acceptat oficial în Conciliul de la Florența (1439).

Bisericile evanghelice recunosc în unanimitate două acte de cult poruncite de Domnul Isus: botezul în apă și Cina Domnului. Unele biserici evanghelice din tradiția anabaptistă (menoniți, amiși, frați/creștini după Evanghelie, baptiști, penticostali) admit și actul spălării picioarelor. Tot ca acte de cult, mulți evanghelici mai practică: ordinarea slujitorilor (care a fost prezentată), ungerea cu untdelemn a bolnavilor, binecuvântarea copiilor și căsătoria.

200. Ce este botezul în apă?

Botezul în apă este o acțiune poruncită de domnul Isus în Marea Însărcinare (Mat. 28.19-20). Termenul „botez” este transliterarea grecescului *baptisma*, care înseamnă „scufundare” și indică *metoda* botezului (scufundarea, nu stropirea: fapte 8.38; In. 3.23).

Însuși Domnul Isus a fost botezat de Ioan în apa Iordanului, oferind urmașilor Săi un exemplu care trebuie urmat (Mat. 3.13-17). Petru repetă această poruncă, în predica sa din ziua Cincizecimii (Fapte 2.38,41).

201. Care este formula biblică pentru botezul în apă?

Formula pentru botezul în apă este cea poruncită de Domnul Isus: „în Numele Tatălui și al Fiului și al Duhului Sfânt” (Mat. 28.19). Atât porunca de a boteza, cât și formula trinitară, trebuie ținute „până la sfârșitul veacului”. Forma scurtă „în Numele lui Isus Christos” (Fapte 2.38; 8.16; 10.48; 19.5) se pare că nu indică formula folosită de Biserica primară, ci autoritatea în Numele căreia boteza: Domnul Isus. Atunci când apare prepoziția *eis* („înspre”: Fapte 8.16; 19.5), aceasta sugerează că, prin botez, candidații erau aduși într-o asociere publică cu Domnul Isus. Mai presus de orice formulă, Christos este centrul vital al botezului (Rom. 6.3; Gal. 3.27; Col. 2.12).

202. Ce raport există între botezul în apă și iertarea păcatelor?

Petru poruncește botezul în apă „spre iertarea păcatelor” (Fapte 2.38). Botezul în apă nu este cauza, nici locusul unde se produce iertarea păcatelor. Iertarea păcatelor este „prin sângele Lui” (Efes. 1.7; Co. 1.14), în momentul în care păcătosul experimentează credința și pocăința (Lc. 24.47; Fapte 5.31; 10.43; 15.9). Prepoziția gr. *eis* („spre” din Fapte 2.38 se poate traduce și „cu privire la”, „în vederea”. Botezul în apă se face „în vederea” faptului că păcatele candidatului au fost iertate, prin credință și pocăință. Botezul în apă nu produce iertarea păcatelor, dar este un indicator clar al acestui fapt.

203. Ce raport există între botezul în apă și nașterea din nou?

Unii teologi văd un raport de cauzalitate între botezul în apă și nașterea din nou, susținând că: (1) expresia „a se naște din apă și din Duh” (In. 3.5) se referă la botezul în apă și la botezul cu Duhul Sfânt; (2) expresia „spălarea nașterii din nou” (Tit 3.5) se referă la spălarea baptismală. Noi credem că „apa” și „spălarea” din aceste pasaje face referire la acțiunea de curățare spirituală a Cuvântului activat de Duhul Sfânt (Efes. 5.26). Prin urmare, botezul în apă nu produce nașterea din nou, ci o proclamă public, prin simbolistica sa.

204. Ce raport există între botezul în apă și încorporarea credinciosului în (Trupul lui) Christos?

Concomitent cu nașterea din nou, Duhul Sfânt îl încorporează pe credincios în Christos sau în Trupul Lui, adică Biserica universală (1 Cor. 12.13; Gal. 3.27-28). Ulterior, credinciosul primește botezul în apă, ca mărturie publică a faptului că el a fost deja încorporat în trupul lui Christos și vrea să fie „adaus la numărul ucenicilor” din acea biserică locală (Fapte 2.41).

205. Ce semnificație are botezul în apă?

Botezul în apă este un act simbolic (1 Pet. 3.21), care proclamă public totala dedicare lui Christos a credinciosului (Lc. 12.8). Din simbolistica sa, precum și din noțiunile cu care este asociat, putem deduce semnificația acestui act de cult:

- moartea și îngroparea omului vechi (scufundarea) și învierea omului nou (ieșirea din apa botezului);
- separarea de lume și de cel rău și încorporarea în Biserica lui Christos.

Întrucât botezul în apă este o acțiune vizibilă, tangibilă, el servește ca un indicator fizic al unei acțiuni spirituale.

206. Cum trebuie administrat botezul în apă?

Procedura de administrare a botezului nu trebuie privită ca o chestiune de maximă importanță, dar nici neglijată. Scufundarea nu este singurul mod de administrare a botezului, dar poate fi susținut cu cele mai multe dovezi:

- *Sensul termenului*: „botez” înseamnă „scufundare”, referire la procedura normală.
- *Simbolistica actului*: noțiunea de botez este asociată cu moartea, îngroparea și învierea (cf. Rom. 6.4; Col. 2.12).
- *Precedentele biblice*: Domnul Isus a fost botezat în Iordan, după care a ieșit din apă (Mc. 1.9-10); cele două prepoziții exprimă ideea de scufundare. Terminologia din Fapte 8.38-39 și din In. 3.23 sugerează aceeași procedură.
- *Practica Bisericii*: „Didahiile”, cea mai timpurie referință extra-biblică la procedura de botez, prezintă scufundarea ca modalitate normală, iar stropirea ca excepție când scufundarea nu este posibilă. Imersiunea a rămas procedura comună a Bisericii, până în sec. al XIII-lea, după care a fost menținută doar de către Biserica răsăriteană. Calvin precizează că Biserica primară practica scufundarea, dar admite că și stropirea este validă (*Învățătura Religiei Creștine*, 4,15,19).

207. Cui poate fi administrat botezul în apă?

NT arată explicit că botezul în apă poate fi administrat persoanelor suficient de mature pentru a crede și a deveni ucenici (Mat. 28.19-20; Mc. 16.15-16). Totuși, numeroase biserici (Ortodoxă, Catolică și chiar unele protestante) practică botezul copiilor, în baza câtorva raționamente:

- *Botezul întregii case*. Adepții acestei poziții susțin că expresiile „el și casa lui” sau „el și toți ai lui” (Fapte 10.44-48; 16.14-15; 16.29-34; 18.8; 1 Cor. 1.16 și 16.5) includ și copiii. *Obiecții*: (a) Niciun text nu conține vreo referire *explicită* la copii; (b) Expresiile se referă la o unitate organică, dar care *nu* include întotdeauna și copiii (cf. In. 4.51-53; Fapte 10.2,24); (c) Textele citate precizează explicit că cei botezați au fost suficient de mari pentru a *asculta* Cuvântul, a *crede* și a *se bucura* de mântuire. Cei capabili de așa ceva pot fi botezați.
- *Circumcizia și botezul*. Argumentul se bazează pe paralela dintre botez și circumcizie, ca rituri de inițiere cerute tuturor membrilor familiei. *Obiecții*: (a) Paralela lui Pavel din Col. 2.11-12 este între botez *spiritual* (regenerare) și circumcizie *spirituală*, nu fizică. Circumcizia fizică era un semn ce ținea de nașterea fizică, și nu cerea credință personală, pe când botezul cere obligatoriu credința candidatului. Circumcizia (care era practică și de alte popoare orientale!) nu face pe cineva evreu, dacă nu este evreu din naștere, nici botezul nu face pe cineva creștin, dacă nu are credință personală în Domnul Isus (Fapte 8.13; 1 Cor. 10.1-6; Rom. 2.28-29). (b) Diferențele dintre vechiul și noul legământ *nu* permit o paralelă între aceste rituri; o asemenea paralelă presupune iudaizarea botezului creștin.
- *Binecuvântarea copiilor de către Domnul Isus*. Apologeții acestei poziții echivalează botezul copiilor cu binecuvântarea lor de către Domnul Isus; copiilor li se poate aplica botezul, ca rit al intrării în Împărăție, întrucât Împărăția este a celor ca ei (Mc. 10.14-16). *Obiecții*: (a) „a celor ca ei” nu înseamnă „a copiilor”,

ci a credincioșilor care primesc Împărăția cu o deschidere și încredere *ca de copil*; (b) actul Domnului Isus nu susține *botezul* copiilor, ci *dedicarea* lor; botezul este exclusiv pentru ucenicii care cred (Mat. 28.19). Însuși Domnul Isus a fost binecuvântat în pruncie (Lc. 2.28u) și botezat la maturitate (Lc. 3.21); (c) exegeza și studiile pe caz din Fapte arată că cel botezat este un *participant activ*; el vine la botez (nu este adus!) și își mărturisește credința personală.

- *Harul prealabil*. Calvin susține că pruncii trebuie botezați pentru *viitoarea* lor pocăință și credință, deoarece mai întâi vine harul și apoi vine răspunsul omului. *Obiecție*: harul aduce mântuire doar dacă atunci când vine, este primit imediat, prin credință personală (Evr. 4.1-3).
- *Sămânța credinței mărturisită de înlocuitor*. Unii susțin că botezul pruncilor poate fi dat pe baza mărturiei unui *înlocuitor* care confirmă sămânța credinței aflată în prunc. *Obiecție*: NT cere explicit credință *personală*, din toată inima (Mc. 16.16; Fapte 8.37), însoțită de pocăință exprimată *conștient* (Fapte 2.38).
- *Păcatul originar*. Botezul trebuie dat cât se poate de timpuriu, pentru a înlătura vina păcatului adamic, cu care se nasc pruncii. *Obiecție*: NT nu susține regenerarea baptismală sau înlăturarea păcatului adamic prin botez. Beneficiile jertfei Domnului Isus anulează vina sau imputarea păcatului adamic (și în cazul pruncilor care mor fără păcate personale!), iar nașterea din nou se opune tendinței păcatului moștenit de a se exprima prin păcate personale.

208. Cine poate oficia botezul în apă?

Marea Poruncă de a face ucenici și a-i boteza în apă se adresează nu numai apostolilor, ci și celorlalți credincioși (Mat. 28.19-20). În Biserica primară, pe lângă apostoli, au mai botezat:

- diaconul (Filip, Fapte 8.12-13,38);
- ucenicul (Anania, Fapte 9.18); însoțitorii lui Petru în Cezareea (Fapte 10.45-48);
- alți ucenici care i-au ajutat pe apostoli, la Cincizecime (Fapte 2.41);
- alți ucenici din anturajul lui Pavel (1 Cor. 1.14,16) etc.

Exegeza și precedentele biblice infirmă ideea că toți credincioșii trebuie să evanghelizeze, dar numai slujitorii ordinați pot să boteze. Totuși, ținând cont de importanța botezului în apă, ca act de cult, el trebuie oficiat „în chip cuviincios și cu rânduială” (1 Cor. 14.40).

209. Ce factori determină validitatea botezului în apă?

Validitatea botezului în apă nu este influențată de factori externi (apă curgătoare sau baptister, una sau trei scufundări, stropire etc.), nici de demnitatea sau calitatea morală a officiantului. Folosirea formulei în forma scurtă („în Numele lui Isus”) nu anulează validitatea botezului, câtă vreme candidatul crede în Dumnezeuul Trinitar. Validitatea botezului este asigurată de Duhul Sfânt, pe baza credinței și pocăinței

candidatului, mărturisite cu un cuget curat (1 Pet. 3.21). Cazul lui Simon Magul este un exemplu de botez invalidat de lipsa unei inimă curate (Fapte 8.13,21).

210. Botezul în apă este repetabil?

Potrivit NT, botezul creștin este un act irepetabil, ce are corespondent în unicitatea lucrării salvifice a lui Christos și a intrării noastre în mântuire. După cum (a) Christos S-a adus jertfă o singură dată (Evr. 9.28) și (b) noi am fost sfințiți odată pentru totdeauna (Evr. 10.10), la fel trebuie să fim botezați odată pentru totdeauna. Cazul ucenicilor din Efes (Fapte 19.1-6) nu susține repetarea botezului, ci arată că botezul lui Ioan nu poate înlocui botezul creștin. Comiterea unor păcate personale nu cere repetarea botezului în apă, ci mărturisirea și părăsirea lor (1 In. 1.9).

În cazul botezului pruncilor, noi considerăm că lipsa unei credințe personale face din acel ritual o formă goală; când persoana va ajunge la o vârstă adecvată și la o credință personală, va primi unicul botez în apă valid.

211. Ce este Cina Domnului?

Cina Domnului este un act de ascultare de porunca Domnului de a comemora moartea sa, luând toți din pâinea și din rodul viței care simbolizează trupul Său frânt și sângele Său vărsat pentru mântuirea celor ce cred. NT conține șapte referințe majore la acest act de cult (Mat. 26.26-30; Mc. 14.22-26; Lc. 22.14-23; Fapte 2.42; 20.7; 1 Cor. 10.16-21 și 1 Cor. 11.17-34), care este numit:

- Împărtășire (gr. *koinonia*) - 1 Cor. 10.16;
- Cina Domnului - 1 Cor. 11.20;
- Masa Domnului - 1 Cor. 10.21;
- Frângerea pâinii - Fapte 2.42; 20.7 (expresie uzuală pentru participarea la o masă comună);
- Euharistie - termenul exprimă mulțumirea adusă înainte de a lua elementele Cinei (gr. *eucharistēsas* = a mulțumit, 1 Cor. 11.24).

212. În ce împrejurări a fost instituită Cina Domnului?

În seara dinaintea răstignirii, Domnul Isus a participat împreună cu cei 12 ucenici la trei evenimente majore: masa pascală, Cina și spălarea picioarelor. Între cele trei evenimente există un anume raport, dar Cina Domnului trebuie privită ca un act de sine stătător.

Evenimentul istoric al instituirii Cinei Domnului este prezentat în 4 pasaje (Mat. 26.26-30; Mc. 14.22-26; Lc. 22.14-23 și 1 Cor. 11.17-34). Ioan consemnează serbarea Paștelui, precum și spălarea picioarelor (13.1-17), dar nu dă detalii despre instituirea Cinei. Sinopticii sunt de acord că Domnul Isus a instituit acest act de cult în seara în care a serbat ultima masă ceremonială de Paște, împreună cu cei 12 ucenici, în Ierusalim, într-o odaie de sus. Dar, cel puțin aparent, armonia sinoptică contrazice cronologia ioanină.

Dacă vineri a fost crucificat, Domnul Isus trebuie să fi cinat joi noaptea; or Ioan arată că evreii au mâncat paștele după moartea și îngroparea Domnului (In. 18.28; 19.14). Acest dezacord dispăre dacă este adevărat că galileenii și/sau fariseii mâncau Paștele joi noaptea, iar iudeii și/sau saducheii, vineri noaptea (cf. C.C. Ryrie).

213. În ce a constat Cina instituită de Domnul Isus?

Învățătorul a instituit Cina pornind de la elementele centrale ale mesei pascale cu care a început (Mat. 26.19-21). Mielul pascal trebuia mâncat cu pâine nedospită (azimă); la masa ceremonială se consuma vin fermentat, diluat cu apă. Înainte de a termina masa pascală, El a luat o pâine nedospită, a consacrat-o prin rugăciune pentru noul uz și a dat-o ucenicilor să o mănânce. Apoi a luat un pahar cu rodul viței („paharul binecuvântării” era cel de-al treilea pahar care se consuma la masa pascală) și, după consacrare prin rugăciune, l-a dat ucenicilor să-l bea (Mat. 26.26-28). Domnul le-a explicat ucenicilor că gestul Său a transformat vechea ceremonie pascală într-un act de cult nou și că ei s-au împărtășit cu binecuvântările noului legământ.

214. Ce semnificație are Cina Domnului?

Cina Domnului are o semnificație multiplă:

- Este un act de comemorare a vieții și activității Domnului Isus: pâinea ne amintește de viața Sa, paharul de moartea sa, iar actul în sine, de învierea și prezența Sa vie.
- Este un act de proclamare a jertfei sale ispășitoare (1 Cor. 11.24-26).
- Este un act de încredere și speranță în Revenirea Domnului (Mat. 26.29; 1 Cor. 11.26).
- Este un act de împărtășire cu Christos și cu Biserica Sa (1 Cor. 10.16,21).
- Este un act de ascultare de porunca Domnului (1 Cor. 11.23-24).

215. În ce sens este prezent Domnul Isus în elementele Cinei?

Referitor la prezența Domnului Isus în Cină, există patru puncte de vedere majore:

- 1) *Transubstanțierea*: Biserica Romano-Catolică și Ortodoxă susțin că, în momentul rugăciunii preotului, pâinea și vinul se transformă literal în trupul și sângele Domnului. Acest punct de vedere este contrazis de realitate (pâinea și vinul își mențin compoziția chimică) și de logică (Domnul era încă în trup fizic atunci când a serbat Cina și a rostit cuvintele: „acesta este Trupul Meu/sângele Meu”).
- 2) *Consubstanțierea*. Biserica luterană susține că, prin rugăciunea preotului, elementele Cinei rămân neschimbate; totuși, credincioșii se împărtășesc din adevăratul trup/sânge al lui Christos, care este prezent în, cu și prin elementele Cinei.

- 3) *Prezența spirituală*. Biserica reformată (Calvin) susține că elementele Cinei sunt doar simboluri; dar, prin aceste elemente, credinciosul se împărtășește cu Domnul Isus, Care este prezent spiritual în actul Cinei Domnului.
- 4) *Comemorarea simbolică*. Zwingli a susținut că Cina este doar o masă de aducere aminte; ea nu operează prin sine, dar, prin participarea la Cină, credinciosul realizează o adevărată comuniune cu Domnul și cu poporul Său.

În opinia noastră, primele două perspective nu au suport biblic. Noi credem că atunci când ne împărtășim în chip vrednic și cu credință, intrăm în părtășie spirituală cu Domnul și devenim părtași ai beneficiilor spirituale ale jertfei Domnului Isus, prin Duhul Sfânt.

216. Ce condiții se cer participanților la Cina Domnului?

Se pare că primii creștini luau cu toții din Cină, ori de câte ori se oficia (Fapte 2.41-42; 20.7). De la această părtășie a bisericii trebuiau excluși acei credincioși care comiteau în mod continuu anumite păcate (1 Cor. 5.11), care trăiau în neorânduială (2 Tes. 3.6,14), care răspândeau erezii (2 In. 9-11) sau care produceau dezbinări (Tit 3.10-11).

La Cina Domnului nu pot participa necredincioșii, nici copiii, deoarece participanților li se cere:

- Să fie ucenici ai Domnului Isus, născuți din nou. Domnul Isus nu a luat Cina cu mulțimile, ci doar cu ucenicii Săi. Participarea la Cină este un act de credință și de ascultare de porunca Domnului Isus.
- Să fie în părtășie cu o biserică locală. Credincioșii care nu se pocăiesc în urma unor abateri, sunt dați afară din biserică și nu pot participa la Cină (Mat. 18.15-17; 1 Cor. 5.11-13; 2 tes. 3.6,11-15).
- Să se pregătească în vederea participării la Cină (1 Cor. 11.27-32).

217. În ce constă pregătirea pentru a lua din Cina Domnului?

Pregătirea în vederea participării la Cină:

- Nu se referă la chestiuni care țin de curățarea levitică din VT (Lev. 15.1-33); acestea nu mai sunt valabile pentru Biserică (Fapte 15.28-29).
- Nu impune - explicit și obligatoriu - postul și abținerea în relația soț-soție; acestea sunt cerute tuturor credincioșilor, pentru un interval de timp limitat, dar nu ca și condiții obligatorii pentru participarea la Cină (1 Cor. 7.5).
- Fiecărui participant la Cină i se cere explicit „să se cerceteze pe sine” și „să se judece pe sine”, ca nu cumva să ia Cina „în chip nevrednic” (1 Cor. 11.27,31).

Expresia „în chip nevrednic” joacă rol de adverb care lămurește verbele „a mânca” și „a bea”; expresia nu se referă la *persoane nevrednice* de a lua Cina, ci la un *mod nevrednic* de împărtășire. Un mod nevrednic de împărtășire poate însemna:

- spirit de partidă, de dezbinare sau de neînțelegere;

- formalism și gânduri nevrednice de părtășia cu Domnul;
- atitudine critică și acuzațoare față de ceilalți participanți la Cină;
- atitudini și mișcări care deranjează părtășia cu Domnul a celorlalți din jur, etc.

O conștiință întinată nu poate participa la Cină până când nu este curățată de sângele Domnului Isus (Evr. 9.14). Aceasta se produce pe moment, prin:

- cercetare și judecare de sine (1 Cor. 11.27,31);
- asumarea, mărturisirea și părăsirea păcatului (1 In. 1.9; Prov. 28.13).

218. Cât de des trebuie serbată Cina Domnului?

NT nu conține o poruncă explicită privind frecvența sărbătoririi Cinei. Primii creștini nu aveau permisiunea să ia Cina Domnului în Templu; de aceea ei „frângeau pâinea” prin case (Fapte 2.46). Dar nu suntem siguri dacă această expresie se referă la Cina Domnului sau doar la o masă de părtășie, și nici dacă o făceau în fiecare zi. Creștinii din Troa pare să fi rezervat ziua de duminică pentru Cină (Fapte 20.7). Noi credem că fiecare biserică locală are libertatea de a-și fixa zilele pentru Cină, cu precizarea că prea rar ar putea sugera subestimarea valorii actului, iar prea des ar putea instaura obișnuința.

219. Cina Domnului trebuie însoțită obligatoriu de o masă de dragoste?

NT poruncește serbarea Cinei Domnului, fără obligativitatea de a o asocia cu o masă de dragoste. Totuși, Biserica primară obișnuia să aibă și o agapă cu ocazia întrunirii pentru Cină (Fapte 2.42,46; 6.1; 1 Cor. 11.20-21; 2 Pet. 2.13; Iuda 12). Originea acestor mese nu trebuie căutată în sărbătorile păgâne, ci mai degrabă în mesele comune ale iudeilor, în dorința iudeilor de a evita carnea jertfită idolilor, sau chiar în modelul instituirii Cinei de către Domnul Isus.

Pavel a criticat alunecarea acestei practici spre anumite abuzuri care anulau scopul ei, sugerând renunțarea la asemenea mese (1 Cor. 11.21-22). Acest fapt a dus la eliminarea treptată a meselor de dragoste, așa încât în secolul al IV-lea au dispărut aproape total. Așadar, masa de dragoste nu a fost privită niciodată ca un act de cult de sine stătător, nici ca o parte din actul Cinei Domnului.

220. Ce este spălarea picioarelor?

Spălarea picioarelor este o acțiune pe care Domnul Isus a săvârșit-o cu ucenicii Săi, descrisă doar de către evanghelistul Ioan (13.1-17). Potrivit cu obiceiul oriental al acelei vremi, o slujnică trebuia să spele picioarele prăfuite ale oaspeților ce intrau să găzduiască într-o casă. Dar, în mod neobișnuit, Domnul Isus Se încinge cu un ștergar, toarnă apă într-un lighean și spală picioarele ucenicilor; apoi le explică semnificația gestului Său și le poruncește să-I urmeze exemplul.

221. Când a avut loc spălarea picioarelor?

Din detaliile oferite de Ioan, dar și de ceilalți evangheliști, putem concluda că spălarea picioarelor a avut loc:

- În seara instituirii Cinei (v. 2). Acest fapt reiese și din dialogul cu Petru privind cântatul cocoșului (v. 38);
- După ce au serbat Cina Domnului (v. 4): cina obișnuită a continuat cu Cina Domnului (Mc. 14.22) și apoi cu spălarea picioarelor;
- Iuda, căruia Domnul i-a dat bucașica (v. 26), a participat și la Cină și la spălarea picioarelor (Lc. 22.21-23).

222. Ce semnificație are actul spălării picioarelor săvârșit de Domnul Isus?

Pentru a înțelege semnificația acestui act, trebuie să ținem cont de două aspecte:

1) practica din acea vreme:

- exemplu de umilință și egalitate între slujitori/credincioși (v. 15);
- îndemn la slujire și iertare reciprocă (v. 14).

2) jertfa pe care Domnul avea să o depună peste câteva ore:

- puterea curățitoare a morții Domnului Isus (In. 13.8); sângele Său spală păcatele celor ce cred în El
- curățarea zilnică necesară pentru a avea părtășie cu El (1 In. 1.9).

„Cei care se concentrează asupra curățării găsesc o bază pentru continuarea respectării și astăzi a acestui act de cult. Cei care accentuează exemplul sau aspectul iertării nu consideră că este necesară înfăptuirea acestui ritual, ci mai degrabă practicarea adevărurilor spirituale ilustrate de el.” (C.C. Ryrie).

223. Spălarea picioarelor poate fi considerată un act de cult?

Unii consideră că spălarea picioarelor nu este un act de cult, deoarece porunca de a urma pilda Domnului (v. 14-15) se referă mai degrabă la umilința și iertarea reciprocă decât la iertarea lui Dumnezeu. Totuși, există câteva argumente care susțin că spălarea picioarelor este un act de cult:

- A fost înfăptuită de Domnul Isus și poruncită explicit ucenicilor: „și voi sunteți datori să vă spălați picioarele unii altora” (v. 14);
- A fost practică de către Biserica primară (1 Tim. 5.10), chiar dacă evangheliile sinoptice nu o menționează;
- Biserica primară a săvârșit și alte practici care se bazează pe o singură mențiune din NT (de ex. botezul în Numele Tatălui, al Fiului și al Duhului Sfânt, Mat. 28.19);
- Scrierile NT nu se concentrează pe prezentarea practicilor necontestate din Biserica primară, ci pe explicarea celor înțelese sau practicate greșit (ex. vorbirea în limbi); spălarea picioarelor era o practică necontestată.

224. Ce însemnătate are actul spălării picioarelor?

Însemnătatea spălării picioarelor ține de următoarele rațiuni:

- Orice lucru săvârșit personal de Domnul Isus trebuie privit ca un lucru sfânt. Spălarea picioarelor este o practică biblică, sfântă.
- Orice poruncă dată de Domnul Isus cere ascultare din partea noastră. Spălarea picioarelor este un exemplu de ascultare de Cuvânt.
- Orice practică biblică a Bisericii primare poate fi un exemplu pentru Biserica de astăzi. Practica spălării picioarelor din Biserica primară a continuat de-a lungul vremii, în numeroase biserici.

225. Spălarea picioarelor poate fi susținută cu dovezi istorice?

Există mai multe dovezi istorice care susțin existența practicii spălării picioarelor în diferite biserici:

- Tertulian (145-220) menționează această practică în lucrarea sa, *De Corona*.
- Origen (184-254) susține că acest act este necesar, deoarece el este dovada umilinței.
- Conciliul de la Rlvira (300 d. Chr.) menționează existența practicii.
- Augustin (354-430) susține practicarea spălării picioarelor, ca o dovadă a iertării reciproce.
- Conciliul de la Toledo (624) a hotărât reintroducerea acestei practici, „care, în unele locuri, a devenit neobișnuită”.
- Bernard de Clairvaux (1091-1153) considera că spălarea picioarelor este un sacrament, la fel ca și Cina și botezul în apă.
- Conte de Zinzendorf (1700-1760) spunea: „După cum este prea cunoscut, am introdus din nou spălarea picioarelor, și acesta este pentru mine actul cel mai respectabil”.
- În lucrarea „*Tezaur liturgic*” de Badea Cireșeanu (București, 1910, p. 132) este scris:

„În Biserica veche, era îndătinată în Apus și în Răsărit spălarea picioarelor, după pilda Mântuitorului la Cina cea de taină, după cum dovedesc și pericopele din Evanghelie, intitulate până azi, „La spălare” și „După spălarea picioarelor”, conform Evangheliei”.

Există dovezi istorice clare care arată că spălarea picioarelor a fost practică în Africa, Galia, Germania, Italia (Milano) și Irlanda. Acest act a fost practicat de către numeroase biserici: Romano-Catolică, Ortodoxă, Luterană, Metodistă, Anglicană, Anabapțiști, Menoniți, Bapțiști, Penticostali etc.), și chiar de către anumite grupări persecutate (albigenzi, waldenzi, husiți, pietiști etc.).

226. Spălarea picioarelor mai este practică și în bisericile de astăzi?

În numeroase biserici de astăzi, spălarea picioarelor a devenit o ceremonie săvârșită mai ales în Joia Mare. Totuși, există și biserici care o practică frecvent, ca act de

cult. În bisericile pentecostale din țara noastră, practica spălării picioarelor este lăsată la latitudinea individuală a credincioșilor: (a) unii nu o consideră act de cult; (b) unii o consideră act de cult și o practică ocazional; (c) unii o consideră act de cult și o practică împreună cu Cina Domnului. Totuși, trebuie precizat că spălarea picioarelor nu completează Cina Domnului, ci este un act de sine stătător.

227. Ungerea cu untdelemn a bolnavilor are baze biblice?

Ungerea cu untdelemn nu este poruncită de Domnul Isus ca act de cult, dar este practică de unele biserici, din următoarele motive:

- a fost practică de ucenicii Domnului Isus (Mc. 6.13);
- a fost rânduită de apostoli, ca practică a Bisericii (Iac. 5.14).

228. Ce factori influențează rezultatele ungerii cu untdelemn?

Rezultatele ungerii cu untdelemn sunt influențate de mai mulți factori:

- Factori obiectivi: jertfa de ispășire a Domnului Isus ne asigură nu numai iertarea păcatelor, ci și vindecarea bolilor și suferințelor (Is. 53.4-5; 1 Pet. 2.24).
- Factori subiectivi:
 - rugăciunea cu credință, împreună cu prezbiterii bisericii (Iac. 5.14-16);
 - mărturisirea interpersonală a păcatelor (Iac. 5.16).

Ungerea cu untdelemn, aplicată pe frunte, poate sluji ca punct de contact pentru declanșarea credinței bolnavului. Untdelemnul nu avea rol de medicament și nici nu sugerează asocierea acestei practici cu medicamentele.

229. Bindecuvântarea copiilor are baze biblice?

Bindecuvântarea copiilor se practică în multe biserici evanghelice, din următoarele motive biblice:

- Înainte de darea Legii, bindecuvântarea copiilor și a altor persoane a fost practică de patriarhi (Noe, Gen. 9.26; Isaac, Gen. 27.23,27; 28.1; Evr. 11.20; Iacov, Gen. 48.15,20,28) și de alți contemporani (Melhisedec, Gen. 14.19; fratele și mama Rebecăi, Gen. 24.60; Laban, Gen. 31.55 și chiar de păgânul Balaam (Num. 24.9).
- Legea lui Moise a poruncit preoților să bindecuvânteze pe „copiii lui Israel” (Num. 6.22-27), ceea ce au și făcut (Moise, Ex.39.43, Deut. 33.10; Aaron, Lev. 9.22-23; ceilalți preoți, Deut. 21.5).
- Domnul Isus a bindecuvântat copiii și a încurajat această practică, chiar dacă nu ne-a poruncit-o explicit (Mat. 19.13-15; Mc. 10.13-16; Lc. 18.15-17).

230. Ce aspecte legate de bindecuvântarea copiilor sunt importante?

Actul bindecuvântării copiilor comportă două aspecte la fel de importante:

- consacrarea copiilor pentru Domnul: peste copii este pus Numele Domnului, prin rugăciune cu punerea mâinilor (ca să fie păziți de El încă din pruncie și să rămână pentru totdeauna copiii lui Dumnezeu);
- conștientizarea părinților de îndatoririle ce le revin în creșterea fizică și spirituală a copiilor lor.

231. Căsătoria poate fi considerată un act de cult?

Domnul Isus nu a oficiat vreo căsătorie (a participat doar ca invitat la nunta din Cana, In. 2.1-12), nici nu a poruncit-o ca act de cult. Totuși, cele mai multe biserici acordă căsătoriei valoare de act de cult, din mai multe motive:

- Dumnezeu a instituit căsătoria (Gen. 2.22) și, de-a lungul istoriei, Și-a exprimat profunda Sa preocupare pentru prezervarea și puritatea acestei instituții (Deut. 7.3; Ezra 9.12; Ier. 29.6);
- Domnul Isus a subliniat valoarea actului căsătoriei, pledând pentru nedestrămarea lui (Mat. 19.4-9);
- apostolii au accentuat perspectiva divină asupra căsătoriei (1 Cor. 7.3-4; Efes. 5.22-33; Evr. 13.4; 1 Pet. 3.1-7).

232. În ce constă importanța actului căsătoriei religioase?

Căsătoria religioasă este importantă deoarece:

- Dumnezeu este martor la legământul de căsătorie solemn, pe care îl fac cei doi când se căsătoresc (Mal. 2.14).
- Dumnezeu îi unește pe cei doi, peste care se rostește rugăciunea de binecuvântare (Gen. 2.24; Mat. 19.6);
- Familia pe care o formează soțul și soția este o instituție divină, care ilustrează relația dintre Christos și Biserica Sa (Efes. 5.22-33).

8.9. Organizarea Bisericii

Domnul Isus Christos este Capul Bisericii, pe care o guvernează prin Duhul Sfânt. NT oferă puține detalii privind organizarea la nivelul relațiilor dintre biserici, dar prezintă suficient de lămurit organizarea la nivelul bisericii locale. Fiecare biserică locală este o comunitate umană vie, care are nevoie de anumite forme de organizare și de conducere.

233. Cum se dobândește calitatea de membru al unei biserici locale?

Biserica locală este un organism spiritual, dar și o organizație cu rânduieli bine stabilite (Mat. 16.18-19; 18.15-20; 1 Cor. 14.33, 40). Dobândirea calității de membru înseamnă: 1) a confirma intrarea în Trupul lui Christos și 2) a intra în structura organizată a bisericii locale.

- 1) Intrarea în Trupul lui Christos are loc la convertire. Când cineva crede și se pocăiește (Fapte 2.38; 16.30-31), Duhul Sfânt îl naște din nou (In. 1.12; 3.3-8) și îl încorporează în Trupul lui Christos, care este Biserica (1 cor. 12.13; Efes. 1.22-23). Acest proces este spiritual: „Domnul *adăuga* în fiecare zi la numărul lor pe cei ce *erau mântuiți* (Fapte 2.47).
- 2) Intrarea în structura organizată a bisericii locale necesită și primirea botezului în apă (Mc. 16.16). Convertiții din ziua Cincizecimii „*au fost botezați*; și în ziua aceea la numărul ucenicilor *s-au adaos* aproape trei mii de suflete” (Fapte 2.41). Întrucât biserica locală are o evidență clară a membrilor ei (1 Tim. 5.9), este normal ca persoana botezată în apă să solicite înscrierea sa în rândurile membrilor bisericii respective.

234. Cum au fost organizate primele biserici locale?

Primele biserici locale au început cu o organizare relativă, simplă:

- țineau o evidență a membrilor și acordau ajutor material celor lipsiți (Fapte 1.15; 2.41; 6.1-2; Efes. 2.20; 1 Tim. 5.9);
- aveau diferiți slujitori: diaconi (Fapte 6.1-7; Fill. 1.1), prezbiteri (Fapte 14.23; 20.17; 1 Tim. 3.1-8; Tit 1.5), proroci și învățători (Fapte 13.1);
- aveau stabilite anumite zile și ore pentru întrunire (In. 20.19,26; Fapte 3.1; 20.7; 1 Cor. 16.2);
- aveau stabilite un standard doctrinar (Fapte 2.42; 1 Cor. 15.1-11; 1 Tim. 3.16), un comportament (1 Cor. 14.26-40) și o disciplină (Mat. 18.17; Rom. 16.17; 1 Cor. 5.13; 2 Cor. 2.6; 2 Tes. 3.6-15; 3 In. 9,10);
- aveau stabilit un mod de a aduna bani pentru lucrarea Domnului și pentru anumite situații speciale (Fapte 24.17; Rom. 15.25-28; 1 Cor. 16.1-2; 2 Cor. 8.1-9; 9.6-7);
- adunarea bisericii lua hotărâri, după cât se pare, prin majoritate de voturi (Fapte 6.5; 15.4-22; 2 Cor. 2.6);
- trimiteau slujitori prin diferite biserici, însoțiți de scrisori de recomandare (Fapte 18.24-28; 2 Cor.3.1; Rom. 16.1-2; Fapte 15.22-29) etc.

235. Care sunt principalele forme de conducere bisericească?

NT prezintă clar *faptul* organizării bisericilor, dar nu și *forma* specifică de organizare. Din acest motiv, încă de timpuriu au apărut mai multe forme (tipuri) de conducere bisericească, mai puțin sau mai bine structurate, de la forma de conducere minimă până la cea de conducere națională. Între aceste limite, putem identifica trei tipuri de conducere bisericească:

- 1) conducere episcopală;
- 2) conducere prezbiteriană;
- 3) conducere congregațională.

236. Ce caracteristici are forma de conducere minimă?

Adepții unei conduceri mai puțin structurate susțin că biserica este o instituție spirituală, care nu are nevoie de forme de conducere și de organizare sofisticate. Bisericile locale au un tip de conducere minimă, cu următoarele caracteristici:

- sunt conduse de un mic grup de prezbiteri, nefiind de acord cu conducerea exercitată de un singur conducător (pastor);
- înclină către un sistem federal de conducere, dar cu mai puțină implicare a adunării în luarea deciziilor;
- pune accent pe exercitarea darurilor spirituale de către toți membrii;
- acordă mică importanță conceptului de membralitate;
- acordă mare importanță calității lui Christos de Cap al Bisericii;
- practică disciplina bisericii mai mult decât cei din bisericile bine organizate.

Cei mai favorabili acestui tip de conducere sunt quakerii și creștinii după Evanghelie.

237. Ce caracteristici are forma de conducere națională?

Bisericile care optează pentru o conducere bine structurată preferă tipul de conducere națională. Prin „biserică națională” se înțelege un grup de biserici organizate sub conducerea statului sau în limitele unui stat. În cadrul bisericilor naționale, gradul de imixtiune al statului în problemele bisericii diferă de la stat la stat. De pildă, statul (nu) se poate implica în organizarea sinoadelor bisericești, în colectarea zeciuiei, în exercitarea disciplinei bisericești, în construirea de lăcașe de cult, în scutirea bisericilor de taxe, în promovarea scopurilor religioase în societate, în susținerea școlilor creștine etc. Dintre bisericile de acest tip, amintim biserica luterană din Germania și biserica anglicană din Anglia.

Întrucât Domnul Isus a făcut o distincție clară între cezar și Dumnezeu (Mat. 22.21), noi considerăm că cele două sfere de activitate (Statul și Biserica) trebuie să rămână separate. În calitate de cetățeni, creștinii trebuie să respecte autoritățile statului (Rom. 13.1-7; 1 Pet. 2.13-17; Tit 3.1). Dar problemele de disciplină bisericească nu cad în competența Statului, ci exclusiv în cea a Bisericii (Mat. 18.17; 1 Cor. 5.2; 2 Tes. 3.11-15). Uneori, credincioșii au fost nevoiți să exercite o formă de rezistență pasivă față de încălcarea voită a legii lui Dumnezeu de către Stat (Dan. 3.6; Fapte 5.29).

238. Ce caracteristici are forma de conducere episcopală?

Bisericile romano-catolice, anglicane, luterane și metodiste preferă forma de conducere episcopală sau ierarhică. Această formă are mai multe nivele de slujire (grade de ordinare), autoritatea fiind exercitată de oficiul episcopului. În general, pot fi identificate trei nivele ierarhice:

- 1) diaconii - ocupă nivelul inferior, îndeplinind activități auxiliare (mai ales administrative);

- 2) preotul/slujitorul - ocupă nivelul intermediar, îndeplinind toate sarcinile ce țin de slujbe (predică, administrează sacramentele etc.);
- 3) episcopul - ocupă nivelul superior; el este cheia funcționării conducerii bisericii, părtaș al succesiunii apostolice, singurul care poate ordina alți slujitori/preoți.

Acest nivel poate fi simplu (cu un singur nivel) sau stratificat (cu mai multe nivele), autoritatea exercitându-se strict ierarhic:

- în cazul conducerii cu un singur nivel episcopal, autoritatea aparține episcopului (ca în cazul bisericilor metodiste);
- în cazul conducerii cu mai multe nivele episcopale, arhiepiscopul are autoritatea peste episcopi, care au autoritate peste o dioceză (formate din mai multe biserici locale, aflate sub jurisdicția unui episcop și conduse de către un preot/rector);
- în cazul Bisericii Catolice (cu cel mai complex sistem ierarhic), autoritatea supremă aparține episcopului de Roma, care este totodată suveranul pontif (papa);
- în cazul Bisericii Ortodoxe, autoritatea pe teritoriul unei țări aparține patriarhului, în a cărui imediată subordonare sunt mitropolii, ca autorități regionale.

În timp ce bisericile romano-catolice, ortodoxe și unele anglicane susțin că biserica nu poate exista fără oficiul de episcopat, alte biserici preferă acest sistem pe motiv că este cel mai bun pentru realizarea misiunii bisericii și că are susținere biblică.

239. Ce argumente susțin conducerea episcopală?

Adepții acestui sistem invocă mai multe argumente, biblice sau istorice:

- primatul apostolic, în special cel al lui Petru (Mat. 16.18-19);
- forma de conducere ierarhică ar fi fost cea intenționată de domnul Isus (Mat. 28.18-20) și adoptată de Biserica primară (Fapte 14.23; Tit 1.5; 2 Tim.2.2);
- succesiunea apostolică neîntreruptă, de la apostoli până astăzi.

Obiecții: În opinia noastră, conducerea episcopală nu are suficientă susținere biblică, deoarece:

- NT nu susține trei nivele de slujire, ci doar două: episcopii/prezbiterii și diaconii (Fil.1.1).
- Termenul „episcop” nu desemnează un grad de ordinare superior, ci este un sinonim pentru „prezbiter” (Fapte 20.17,28; Fil. 1.1; Tit 1.5,7).
- În NT, cei doi termeni apar doar la plural, desemnând un grup de slujitori cu autoritate de guvernare egală în cadrul unei biserici locale.
- Chiar dacă Iacov, petru și Ioan par a avea o poziție mai proeminentă (Gal. 2.9), Pavel l-a mustrat public pe Petru (Gal. 2.11-14).
- Teoria succesiunii apostolice este contrazisă de NT. Pavel și Barnaba nu au fost ordinați de apostolii din Ierusalim, ci membrii bisericii din Antiohia și-au pus mâinile peste ei (Fapte 14.3).
- Apostolii nu par interesați în a stabili o „succesiune apostolică”, ci în a oficia acea ordinare care vine de la Domnul (Fapte 20.28; 1 Cor. 12.28; Efes. 4.11). La

ordinarea lui Timotei, se pare că a participat nu numai Pavel, ci și „ceata prezbiterilor” (1 Tim. 4.14; 2 Tim. 1.6).

- Cel de-al treilea nivel (episcop) nu are precedent biblic, ci a apărut prin sec. al doilea. Chiar dacă admitem că, într-un sens, apariția episcopatului a fost benefică pentru Biserica expusă ereziilor și persecuțiilor, această formă de guvernare a constituit o îndepărtare de modelul biblic.

240. Ce caracteristici are forma de conducere prezbiteriană?

Conducerea prezbiteriană este tipică bisericilor reformate și prezbiteriene, dar poate fi întâlnită și în unele biserici metodiste, cu ușoare modificări episcopale. Acest sistem are câteva particularități:

- Conducerea este exercitată de către un grup de prezbiteri, nu de către un singur om.
- Există numai un singur nivel preoțesc, cel al prezbiterului/pastorului.
- Există o distincție între prezbiterii conducători (dintre cei laici) și prezbiterii învățători (preoțimea).
- Există o coordonare deliberată a clerului și a laicilor; ambele grupe sunt incluse în echipele de conducere, și niciuna nu are drepturi sau puteri pe care să nu le aibă și cealaltă grupă.
- Respectă principiul participării (preoției) tuturor credincioșilor; fiecare credincios are acces direct la Dumnezeu.
- Conducerea are tendințe federale, adică:
 - la nivel de biserică locală, indivizii renunță la o parte din putere, pe care o dau liderilor;
 - la nivel de regiune sau de țară, bisericile locale renunță la unele aspecte ale autonomiei, în favoarea structurii centrale (prezbiterii, sinoade, adunări generale).

241. Ce argumente susțin conducerea prezbiteriană?

Apologeții acestui sistem invocă mai multe argumente biblice:

- Termenul „prezbiter” este interschimbabil cu „episcopi”; el apare la plural și se referă la un grup cu responsabilități în conducerea colectivă a unei biserici locale (Fapte 11.30; 14.23; 20.17).
- Sinagoga iudaică era condusă de un grup de bătrâni (prezbiteri), iar bisericile au funcționat, cel puțin la început, după același model.
- Deși întreaga adunare era implicată în disciplinare, prezbiterii supravegheau desfășurarea procesului (1 Cor. 5; 1 Tim. 5.20).
- Calitățile cerute prezbiterilor indică rolul lor de lideri, la nivel de biserică locală sau chiar de mai multe biserici (1 Tim. 3.1-7).

Obiecții:

- NT nu arată că prezbiterii ar fi avut atribuții în conducerea unor grupuri de biserici. Conciliul de la Ierusalim nu susține ideea unor centre de biserici, ci s-a ținut acolo din motive practice (acolo erau prezenți apostolii).
- Acest sistem generează multe inconveniente practice, deoarece puterea de guvernare este prea îndepărtată de membrii bisericii.

242. Ce caracteristici are forma de conducere congregațională?

Conducerea congregațională, preferată de numeroase biserici congregaționale, baptiste, pentecostale, charismatice și independente, are mai multe variante:

- a) cu un singur prezbiter/pastor;
- b) cu mai mulți prezbiteri;
- c) cu un comitet corporativ;
- d) democrație pură;
- e) nici o guvernare umană.

Totuși, congregaționalismul are câteva caracteristici esențiale:

- **Democrația:** lasă autoritatea de guvernare a bisericii locale în mâinile membrilor ei, așa încât unitatea fundamentală este congregația.
- **Autonomia:** fiecare biserică locală este o unitate autonomă, fără a avea deasupra vreun individ sau vreo organizație (cu excepția Capului ei ceresc, Domnul Isus).
- **Responsabilitatea:** este delegată unor conducători, care au aceleași drepturi ca și ceilalți membri (au un singur vot în luarea deciziilor).
- **Părtășia:** bisericile locale, deși autonome, au părtășie unele cu altele, în mod liber-consimțit.
- **Ordinarea:** în general, sunt recunoscute două nivele de slujitori (pastori și diaconi), care sunt ordinați în cadrul bisericii locale care îi alege, fără participarea (obligatorie) a altor slujitori sau foruri din afara bisericii respective.

243. Ce argumente susțin conducerea congregațională?

Conducerea congregațională este susținută cu mai multe argumente:

- Prezbiterii și diaconii bisericilor din NT au exercitat autoritate doar în bisericile locale care i-au ales.
- Disciplina bisericii era exercitată de către întreaga congregație (Mat. 18.17; 1 Cor. 5.4; 2 Cor. 2.6-7; 2 tes. 3.14-15).
- Liderii erau aleși de către întreaga comunitate (Fapte 1.23,26; 6.3,5; 15.22,30; 2 Cor. 8.9).
- Actele de cult erau încredințate întregii biserici și nu doar unei ierarhii (Mat. 28.19-20; 1 Cor. 11.2,20).
- NT recunoaște și încurajează preoția tuturor credincioșilor (1 pet. 2.5,9).

Obiecții:

- Autonomia congregațională exclude orice formă de organizare deasupra bisericii locale; or NT pare să permită o anumite organizare, fie ea cât de simplă.
- În unele cazuri, liderii bisericilor locale au fost numiți, și nu aleși și votați de congregație.
- Toți credincioșii sunt preoți, dar nu toți ocupă același loc în Trup, și nu toți se califică pentru conducere.
- Practic, adunarea nu ia toate deciziile, ci adeseori prezbiterii și diaconii comunică adunării deciziile ce trebuie luate.

244. Cum funcționează astăzi, în practică, aceste sisteme de conducere bisericască?

În practică, puține biserici aplică un sistem de conducere pur, bine definit. Evanghelicii obișnuiesc să îmbine conducerea de tip prezbiterian cu cea de tip congregațional, mai ales la nivelul de biserică locală.

NT nu impune un anumit sistem de conducere, ci doar ne revelează câteva adevăruri clare despre bisericile din perioada apostolică:

- Biserica și Statul au funcționat pe deplin separate.
- Nu a existat nici o biserică națională.
- Bisericile ierarhice au apărut după perioada apostolică.
- Bisericile locale aveau o structură de conducere simplă.
- Bisericile locale nu erau subordonate unele altora, dar cooperau și trăiau într-o reală părtășie.
- Membrii bisericilor erau profund implicați în luarea de decizii și în slujire.
- Bisericile locale își alegeau lideri, cărora le delega o anumită autoritate.

CAPITOLUL 9. DOCTRINA DESPRE LUCRURILE DE PE URMĂ

9.1. Noțiuni introductive

245. Ce se înțelege prin „escatologie”?

Escatologia (gr. *eschatos* - ultim, sfârșit; *logos* - studiu, cuvânt) este o diviziune a teologiei sistematice care se ocupă de studiul lucrurilor de pe urmă.

246. Care sunt cele două ramuri majore ale escatologiei?

Potrivit obiectului de studiu, în escatologie se disting două mari ramuri:

- 1) *escatologie individuală* sau *personală* - care studiază destinul final al individului: moartea, starea intermediară, învierea, judecata, eternitatea. Ultimele trei evenimente enumerate vor fi tratate în cadrul escatologiei universale, întrucât ele sunt totodată evenimente de grup.

- 2) *escatologie generală sau universală* - care studiază destinul final al lumii: consumarea istoriei omenirii, a doua Venire a lui Christos, Răpirea Bisericii, Necazul cel Mare, Mileniul, Învierea universală, Judecata finală, Iadul, Ceruri noi și un Pământ nou, Eternitatea.

247. Ce raport există între escatologie și celelalte doctrine biblice?

În raport cu celelalte doctrine ale Bibliei, escatologia este privită în mai multe feluri:

- ca o anexă a celorlalte doctrine biblice;
- ca un capitol final al doctrinei despre mântuire;
- ca un capitol final al doctrinei despre persoana și lucrarea lui Christos;
- ca un capitol final al doctrinei despre Biserică;
- ca o doctrină de sine stătătoare;
- ca doctrina supremă care rezumă și împlinește toate celelalte doctrine biblice.

Noi abordăm escatologia ca un capitol de sine stătător al teologiei sistematice, de importanță egală cu celelalte doctrine biblice. Prin urmare, acordăm atenția cuvenită studierii escatologiei, respingând escatomania (preocuparea obsesivă față de sfârșitul lumii) și escatofobia (teama de a aborda aspectele legate de vremea sfârșitului). Studiarea escatologiei trebuie să ne motiveze la o trăire sfântă, „așteptând și grăbind venirea zilei lui Dumnezeu” (2 Pet. 3.12).

248. Ce abordări se pot întâlni în escatologiile creștine?

În funcție de felul cum interpretează profețiile din Biblie, escatologiile creștine optează pentru una dintre perspectivele:

- *idealiste* (simbolice) - care consideră că profețiile biblice conțin adevăruri de natură veșnică, și nu evenimente istorice singulare care se succed în timp;
- *futuriste* - care consideră că cele mai multe evenimente conținute în profeții sunt încă de domeniul viitorului;
- *preteriste* - care consideră că evenimentele anunțate s-au împlinit deja în timpul vieții scriitorilor biblici;
- *istorice* - care consideră că în momentul când au fost scrise în Biblie, toate evenimentele profetice țineau de viitor; dar, de atunci și până în prezent, unele evenimente s-au împlinit, iar altele sunt încă de viitor.

În cursul de față, noi am optat pentru abordarea escatologică istorică. Adică, evenimentele care urmează să aibă loc în zilele de pe urmă trebuie corelate cu evenimentele din istoria Bisericii, precum și cu cele din zilele noastre. Această perspectivă, numită și *escatologie inaugurată*, susține că unele profeții legate de lucrurile de pe urmă s-au împlinit *deja*, dar altele, *nu încă*. „Biserica lui Cristos trăiește între ‘deja’ și ‘încă nu’, prinsă în procesul împlinirii escatologice în curs de desfășurare” (R.J.B.)

9.2. Escatologie individuală

9.2.1. Moartea

249. Despre câte tipuri de moarte vorbește Biblia?

Biblia vorbește despre trei tipuri de moarte: moarte spirituală, moarte fizică și moartea a doua:

- 1) *Moartea spirituală* - este starea tuturor oamenilor care se nasc și trăiesc în păcat (Rom. 6.13; 8.6) și a căror parte imaterială (suflet și duh) este separată de Dumnezeu (Efes. 2.1-5).
- 2) *Moartea fizică* - este ruperea relației naturale dintre trup, care se întoarce în țărână (Gen. 3.19) și partea spirituală (suflet și duh), care trece într-o altă formă de existență.
- 3) *Moartea a doua* - este numită și moartea veșnică, întrucât constă în separarea veșnică a omului de Dumnezeu, ca va începe după judecata finală de la Tronul Alb (Apoc. 21.8).

250. Cum se manifestă practic moartea spirituală?

Moartea spirituală se manifestă practic prin:

- necredință (In. 3.36; 1 In. 5.12);
- minte întunecată (Efes. 4.18);
- înstrăinare de Dumnezeu (Is. 9.20);
- trăire în păcat și plăceri lumești (Efes. 2.1; Col. 2.13; 1 Tim. 5.6);
- umblare după lucrurile firii pământești (Rom. 8.6) etc.

251. Care este remediul pentru moartea spirituală?

Moartea spirituală este o consecință a păcatului lui Adam (Rom. 5.15). Remediul ne este oferit de Dumnezeu, în Domnul Isus Christos (Efes. 2.5; 5.14). Pentru a beneficia de acest remediu, ni se cere întoarcere la Dumnezeu (Ezech. 37.2-3) și credință în Fiul Său (In. 5.24-25).

252. Cum este descrisă în Biblie moartea fizică?

Moartea fizică este descrisă în câteva moduri:

- separarea sufletului/duhului de trup (Ecl. 12.7; Fapte 7.59; Iac. 2.26);
- pierderea duhului de viață (Mat. 2.20; Mc. 3.4; In. 13.37);
- plecarea din viață (Lc. 9.31; 2 Pet. 1.15);
- adormirea credinciosului (In.11:11,14; 1 Tes. 4.16) - dar nu inconștiența sau încetarea existenței sufletului și a duhului (Lc. 9.30-33; 16.23-31);
- dezbrăcarea de cortul trupesc (1 Pet. 1.14; 2 Cor. 5.1) etc.

253. Ce spune Biblia despre realitatea morții fizice?

Moartea nu a existat ca realitate în creația originară a lui Dumnezeu, ci doar ca amenințare - în cazul în care omul va păcătuți (Gen. 2.16-17). De îndată ce Adam și Eva au călcat porunca lui Dumnezeu, moartea a devenit o realitate absolut sigură, care s-a extins asupra tuturor oamenilor (Gen. 3.19; 1 Cor. 15.21-22; Rom. 5.12). „Ea face acum parte din viață, la fel ca nașterea, creșterea și suferința.” (Millard J. Erickson). Caracterul ei este inevitabil: „Oamenilor le este rânduit să moară o singură dată, iar după aceea vine judecata” (Evr. 9.27).

254. Ce spune Biblia despre natura morții fizice?

Moartea nu este ceva natural pentru om, ci un intrus cauzat de păcat. Omul a fost creat cu posibilitatea de a trăi veșnic, dar nu în mod inerent nemuritor. „El ar fi putut trăi veșnic, dar nu era un lucru sigur că va trăi veșnic” (Millard J. Erickson).

Dumnezeu este dătătorul vieții; moartea trebuie privită ca un rău (Deut. 30.15,19), ca un dușman al lui Dumnezeu și al omului, dușman care va fi nimicit (1 Cor. 15.26). Moartea fizică nu este trecerea de la existență la inexistență, ci la o altă formă de existență (2 Cor. 5.8). Ca realitate atot-prezentă în lume, de regulă ea nu apare brusc, ci se instalează treptat, marcând sfârșitul procesului de îmbătrânire și de destrămarea trupului nostru muritor (2 Cor. 4.11-12).

255. Care este remediul pentru moartea fizică?

Pentru credincioși, moartea nu este un eveniment final. Întrucât moartea este o consecință a păcatului, remediul constă în înlăturarea definitivă a consecințelor păcatului. În principiu, învierea lui Christos a abolit deja moartea, urmând ca la revenirea Sa, trupurile credincioșilor adevărați să fie îmbrăcate în nemurire. „Este mai sigur că ne vom ridica din mormintele noastre, decât din paturile noastre” (Thomas Watson). Acest eveniment va marca înfrângerea în fapt a morții fizice (1 Cor. 15.53-54). În cer nu va mai exista moarte (Lc. 20.36; Apoc. 21.4).

9.2.2. Starea intermediară

256. Ce se înțelege prin expresia „starea intermediară”?

„Starea intermediară” se referă la condiția omului în perioada dintre moarte și înviere. Întrucât Biblia nu tratează explicit acest subiect, ci face doar câteva referiri în contexte diferite, teologii au formulat mai multe puncte de vedere referitoare la starea intermediară.

257. Care sunt principalele concepții despre starea intermediară?

Principalele concepții despre starea intermediară sunt: (a) somnul sufletului, (b) purgatoriul și (c) învierea instantanee.

258. Ce susține concepția despre somnul sufletului?

Denumirea și argumentarea acestei concepții derivă din interpretarea *ad literam* a metaforei somnului, care exprimă moartea (In. 11.11; Fapte 7.60; 13.36; 1 Cor. 15.6,18, 20,51; 1 Tes. 4.13-15). Adepții ei, în special adventiștii de ziua a șaptea și martorii lui Iehova, susțin că toți oamenii - buni sau răi - rămân în mormânt în perioada dintre moarte și înviere. Omul moare ca întreg, și nimic din el (partea materială și partea nematerială) nu supraviețuiește morții fizice. Adică, sufletul și duhul nu sunt doar în stare de inconștiență, ci mor, până când vor fi chemate iarăși la existență, prin înviere. Criticii acestei concepții consideră că ea ar trebui numită „stingerea sufletului” (Anthony Hoekema).

259. Concepția despre „somnia sufletului” poate fi susținută cu Biblia?

Noi credem că Biblia nu susține concepția despre somnul sufletului, din următoarele motive:

- Pasajele biblice care aseamănă moartea cu un somn trebuie înțelese metaforic; ele nu sunt descrieri literale ale stării intermediare (de ex. In. 11.11,14).
- Biblia conține referiri clare la o stare de existență conștientă a omului între moarte și înviere. Pilda cu bogatul și Lazăr nu este o alegorie, ci exemplifică realitățile stării intermediare (Lc. 16.19-31). Promisiunea făcută de Domnul Isus tâlharului de pe cruce (Lc. 23.43), precum și încredințarea duhului în mâinile lui Dumnezeu (Domnul Isus, Lc. 23.46; Ștefan, Fapte 7.59) exclud ideea încetării existenței sufletului și a duhului după moarte.
- Baza identității unei persoane după înviere nu va fi trupul material (ale cărui molecule se descompun și se recompun între moarte și înviere), ci componenta nematerială (sufletul și duhul), care își continuă existența după moarte. Natura umană nu este în primul rând materială, întrucât personalitatea omului ține de partea nematerială.

260. Ce susține concepția despre purgatoriu?

Această concepție romano-catolică susține că, potrivit cu Evr. 9.27, imediat după moarte, are loc judecata privind statutul veșnic al omului. Conștiente de sentința divină, sufletele oamenilor se îndreaptă imediat, direct și benevol spre una dintre cele trei destinații:

- *iad* - într-un loc de pedeapsă eternă care se va intensifica după înviere - sufletele vinovate de păcate mortale sau aflate în afara harului Bisericii;
- *rai* - într-un loc, dar mai ales într-o stare de fericire eternă - sufletele aflate în stare de perfecțiune spirituală în momentul morții;
- *purgatoriu* - într-un loc de suferință purificatoare temporală - sufletele aflate într-o stare de har, dar care nu au atins starea de purificare completă în timpul vieții.

Potrivit doctrinei catolice, suferința penală din purgatoriu are rolul de a ierta păcatele scuzabile pentru care omul nu a adus deplină satisfacție lui Dumnezeu, prin faptele săvârșite în timpul vieții. Plecarea din purgatoriu în paradis este sigură și hotărâtă, dar ritmul de curățare și momentul eliberării pot fi grăbite prin mesa (liturghia), rugăciunile și faptele bune ale credincioșilor aflați pe pământ.

Unii teologi catolici susțin că purgatoriul, ca stare intermediară, este în legătură cu iadul (din cauza suportării unei pedepse penale), în timp ce alții îl asociază cu raiul (întrucât cei de acolo sunt copiii lui Dumnezeu, care vor ajunge în final în cer).

261. Concepția despre purgatoriu poate fi susținută cu Biblia?

Catolicii susțin că doctrina despre purgatoriu are la bază argumente din tradiție, dar și din Biblie. Textul biblic principal este din Apocrife (2 Macabei 12.43-45); în plus, mai citează referințele din Mat. 12.32 („nu va fi iertat nici în veacul acesta, nici în cel viitor”) și din 1 Cor. 3.15 („va fi mântuit, dar ca prin foc”).

Noi credem că purgatoriul nu poate fi susținut biblic, deoarece:

- Când tradiția ignoră sau contrazice Scriptura, trebuie să rămânem doar la Scriptură.
- Apocrifele nu sunt cărți canonice și nu pot fi citate ca sursă autoritativă în chestiuni doctrinare.
- Matei 12.32 și 1 Cor. 3.15 nu susțin explicit iertarea de păcate după moarte. În plus, obținerea iertării prin fapte care aduc satisfacție lui Dumnezeu prin fapte sau prin ispășire personală (prin suferință în purgatoriu) înseamnă mântuire prin fapte - ceea ce contravine doctrinei biblice a mântuirii prin credință (vezi Gal. 3.1-14; Efes. 2.8-9).

262. Ce susține concepția despre învierea instantanee?

Concepția despre învierea instantanee este destul de recentă. Ea susține că după moarte, credinciosul nu mai trece printr-o stare intermediară, ci intră direct și imediat în starea finală. Adică, potrivit lui 2 Cor. 5.1-10, în momentul morții fizice, credinciosul este dezbrăcat de trupul pământesc și îmbrăcat imediat cu trupul ceresc.

263. Concepția despre învierea instantanee poate fi susținută cu Biblia?

Biblia nu susține concepția despre învierea instantanee. Pavel afirmă explicit că există o înviere viitoare, care va avea loc la a doua venire a lui Christos (Fil.3.20-21; 1 Tes. 4.16-17). A doua venire constituie momentul glorificării credincioșilor, adică al îmbrăcării lor cu trupuri cerești (Rom. 2.3-16; 8.11; 1 Cor. 4.5; 2 Tes. 1.5-2.12; 2 Tim. 4.8). Mai mult, Domnul Isus a susținut clar ideea că învierea credincioșilor este un eveniment colectiv, care va avea loc în viitor (In. 5.25-29).

264. Cum am putea rezuma doctrina biblică despre starea intermediară?

Noi credem că Biblia susține următoarele afirmații despre starea intermediară:

- Între moarte și înviere, partea imaterială (sufletul și duhul) a tuturor oamenilor experimentează o starea intermediară: credincioșii în prezența lui Dumnezeu, iar necredincioșii, în absența Lui. Experiențele lor sunt de o intensitate mai mică, dar de aceeași natură cu cele din starea finală.
- La moarte, sufletele celor nemântuiți merg direct în chinul din *Locuința morților* (ebr. *Șeol*; gr. *Hades* - cf. Lc. 16.22-28), până la Învierea și Judecata finală de la Tronul Alb (Apoc. 20.11-15), când, împreună cu trupurile lor, vor fi aruncate pentru totdeauna în *Iazul de foc* (ebr. *Gheena*).
- La moarte, sufletele celor mântuiți nu coboară în *Hades* (Mat. 16.18-19; Fapte 2.31), ci merg în fericirea din *Paradis* (Lc. 23.43; 2 Cor. 5.1-10; Fil. 1.19-26), așteptând prima înviere și răpirea (1 Cor. 15.22-23; 1 Tes. 4.15-17).
- Cei mântuiți preferă să fie transformați și răpiți, fără să guste moartea; dar chiar și starea intermediară este preferabilă în comparație cu starea prezentă (Fil. 1.23; 2 Cor. 5.1-9).

9.3. Escatologie generală

9.3.1. A doua venire a Domnului Isus Christos

265. Care sunt principalele opinii false ce se referă la evenimentul revenirii Domnului Isus?

Dintre opiniile false greșite privind revenirea Domnului Christos, amintim:

- **Venirea Duhului Sfânt la Cincizecime.** Adepții acestei opinii susțin că Domnul Isus a venit din nou în Biserică și în viețile creștinilor, în mod spiritual, prin venirea Duhului Sfânt la Rusalii, potrivit afirmațiilor din Mat. 16.28 și din In. 16.16-18.
Obiecții:
- ✓ Revenirea Domnului Isus este un eveniment bine definit, cu caracter personal, fizic și vizibil (Mat. 24.30; 25.31; In. 14.23; Fapte 1.11).

- ✓ Mat. 16.28 și In. 16.16-18 posibil să se refere la aparițiile Domnului Isus după învierea Sa. După înălțare și glorie, Domnul Isus a promis că Îl va trimite pe Duhul Sfânt, nu pe Sine (In. 14.26; 16.7).
- ✓ După Cincizecime, timp de șase decenii, scriitorii NT au tot continuat să prevestească a doua venire a Mântuitorului.
- **Distrugerea Ierusalimului.** Această opinie citează Mat. 16.28, precum și profețiile din Mat. 24 (vezi și Mc. 13; Lc. 21), în care venirea Domnului este asociată cu distrugerea Ierusalimului în anul 70.

Obiecții:

- ✓ Mai multe cărți din NT, scrise după anul 70, conțin profeții clare despre o viitoare venire a Domnului Isus: 1 In. 2.28; 3.2; Apoc. 1.7; 3.11; 22.12,20 etc.
- ✓ În anul 70, Israelul a fost împrăștiat; la a doua venire, el va fi adunat în Țara Sfântă (Mat. 24.31).
- ✓ A doua venire va fi un eveniment mondial, și nicidecum unul limitat doar la națiunea Israel (Mat. 25.31-32).
- **Moartea creștinului.** Adepții acestei opinii susțin că întrucât Mat. 24.42 și In. 14.3 se referă atât la moarte, cât și la revenirea Domnului, cele două evenimente se suprapun.

Obiecții:

- ✓ Chiar dacă Domnul ia la Sine sufletul credinciosului în clipa morții, este absurd să susținem că numeroasele pasaje clare care prezintă venirea Domnului (ex. Mat. 16.27; 1 Tes. 4.16; Apoc. 1.7 etc.) se referă de fapt la moartea creștinului.
- **Convertirea unei persoane.** Unii au echivalat a doua venire cu momentul în care Tatăl și Fiul vin să locuiască în cel care se convertește (In. 14.23).

Obiecții:

- ✓ Autorii epistolelor - care erau convertiți și care s-au adresat unor comunități de convertiți - au prezentat venirea Domnului ca pe un eveniment viitor.
- ✓ În „zilele de pe urmă” (Fapte 2.17) - adică de la Cincizecime până la revenirea Domnului Isus - în credincioși locuiește toată Sfânta Treime (nu numai Tatăl și Fiul, In. 14.23, ci și Duhul Sfânt, 1 Cor. 6.19). Acest fapt nu poate fi confundat cu evenimentul viitor al revenirii Domnului Isus.
- **Convertirea întregii lumi.** Această concepție vede Împărăția ca pe o realitate imanentă; ea este deja prezentă în lume și se va extinde progresiv, până când se va ajunge la convertirea întregii lumi - ca împlinire a rugăciunii „vie Împărăția Ta” (Mat. 6.10).

Obiecții:

- ✓ Biblia arată că zilele din urmă se vor remarca prin apostazie și decădere morală (Lc. 18.8; 2 Tes. 2.3-12; 1 Tim. 4.1; 2 Tim. 4.1-2).

- ✓ Convertirea lumii se va realiza numai după revenirea Domnului Isus (Is. 2.2-4; Zah. 8.21-23; Fapte 15.16-18; Rom. 11.12,25).

266. Care sunt termenii biblici care se referă la a doua venire a Domnului Isus?

În Noul Testament, există trei termeni semnificativi care se referă la acest eveniment:

- *Apocalipsa* - descoperire, revelație, dezvelire, tragerea cortinei (1 Cor. 1.7; 2 Tes. 1.7; 1 pet. 1.7,13; Apoc. 1.1). Termen atotinclusiv, grandios, care cuprinde nu numai lucrurile sau evenimentele descoperite, ci și interpretarea lor.
- *Epifania* - arătare, strălucire (2 Tes. 2.8; 1 Tim. 6.14; 2 Tim. 1.10.4,8; Tit. 2.13). Termen folosit doar de ap. Pavel, cu un sens mai restrâns, cu referire și la prima venire a Domnului Isus (2 Tim. 1.10).
- *Parusia* - prezență, sosire într-un loc anume (Mat. 24.3,27,27,39; 1 Cor. 15.23; 16.17; 2 Cor. 7.6,7; Fil. 1.26; 2.12; 1 Tes. 2.19; 3.13; 4.15; 5.23; 2 Tes. 2.1,8,9; Iac. 5.7,8; 2 Pet. 1.16; 3.4,12; 1 In. 2.28). Termen frecvent, folosit interschimbabil cu *apocalipsa* în 2 Tes. 2.1,2.

267. La ce se referă expresia „ziua Domnului”?

Expresia „ziua Domnului” apare atât în Vechiul, cât și în Noul Testament. În general, ea se referă la un interval de timp (nu numai de 24 de ore!) folosit de Dumnezeu pentru a-Și împlini un anumit scop.

În sens escatologic, „ziua Domnului” are același sens cu „necazul lui Iacov” și se referă la timpul în care Dumnezeu va pedepsi Neamurile, apărându-l și pregătindu-l pe Israel pentru Mileniu (Ioel 2.1-32; Amos 5.18-20; Zah. 1.14-18; Is. 2.12-21).

În NT, expresia apare în câteva variante: „ziua lui Dumnezeu” (2 P. 3.12), „ziua Domnului” (1 Cor. 3.13; 1 Tes. 5.2; 2 Pet. 3.10), „ziua Domnului Isus” sau „ziua lui Isus Christos” (2 Tes. 2.2). Ea constituie cea de-a doua etapă a revenirii Domnului Isus (prima etapă fiind răpirea Bisericii). Deși alcătuiesc un tot unitar, cele două etape sunt distincte¹:

Răpirea Bisericii	Ziua Domnului
1 Tes. 4.13-18	2 Tes. 1.6-2.12
Hristos vine în văzduh	Hristos vine pe pământ
În secret, pentru Biserică	Public, împreună cu Biserica
Credincioșii - scutiți de Necazul cel Mare	Necredincioșii - pedepsiți în Necazul cel Mare

¹ Vezi Biblia Planului Profetic, 2013, pag. 73 din secțiunea „Materiale ajutătoare”.

La o dată necunoscută	După lepădarea de credință și apariția lui Antichrist
-----------------------	---

268. Ce caracteristici are evenimentul revenirii Domnului Isus?

Potrivit Bibliei, a doua venire a Domnului este un eveniment escatologic, care întrunește câteva caracteristici:

- **Un eveniment personal.** Revenirea personală a Domnului Isus este proclamată clar, de către:
 - Domnul Isus: Mat. 26.64; In. 14.3;
 - îngerii martori ai Înălțării: Fapte 1.11;
 - apostolii: Pavel (1 Tes. 4.16); Petru (Fapte 3.20-21; 2 Pet. 3.4u); Ioan (1 In. 2.28; 3.2) etc.
- **Un eveniment fizic.** Biblia prezintă clar două adevăruri care nu se contrazic, ci se completează:
 - că Domnul Isus locuiește în noi (In. 14.23; Col. 1.27) și că rămâne cu noi „până la sfârșitul veacului” (Mat. 28.20) - *în mod spiritual*;
 - că Domnul Isus va reveni pe pământ, în vremea sfârșitului, „în același fel” cum S-a înălțat la cer (Fapte 1.11) - adică *în mod fizic*.
- **Un eveniment vizibil, glorios.** A doua venire a Domnului Isus nu a avut loc deja, sub forma unei influențe invizibile, cum pretind unii. El va reveni pe pământ în văzul tuturor, triumfător și glorios (Mat. 24.30; Mc. 13.26; Lc. 21.27; Fapte 1.11; Apoc. 1.7).
- **Un eveniment unitar.** A doua venire este un eveniment unitar, compus din două faze distincte:
 - 1) venirea Domnului în văzduh, pentru a răpi Biserica (1 Tes. 4.15-17; 2 Tes. 2.1; 1 Cor. 15.51-54; In. 14.3);
 - 2) venirea Domnului pe pământ, pentru a-Și întemeia Împărăția de o mie de ani (Zah. 14.4; Mat. 24.29-31; 25.31-46; 1 Tes. 3.13; Iuda 14; Apoc. 1.7).
 Perioada dintre cele două faze este numită Necazul cel Mare (Mat. 24.21; Apoc. 6-9).

269. Când va avea loc a doua venire a Domnului Isus?

Dumnezeu a hotărât toate detaliile legate de a doua venire a Domnului Isus, dar nu ni le-a revelat pe toate:

- *Momentul* răpirii Bisericii - nu ne-a fost revelat; prin urmare, nu poate fi cunoscut, nici calculat de vreun om (Mat. 24.36, 42-44). După răpirea Bisericii va urma Necazul cel Mare și apoi Domnul va reveni pe pământ, pentru a instaura Mileniul.

- *Complexul de evenimente* care va prefața a doua venire - este iminent; revenirea Lui ar putea avea loc foarte curând (1 Tes. 5.2; Iac. 5.7-9; 2 Pet. 3.10; Apoc. 22.7).
- *Semnele* premergătoare revenirii Sale - privită ca eveniment unitar, care include ambele faze (venirea în văzduh și venirea pe pământ):
 - predicarea Evangheliei la toate națiunile (Mat. 24.14; Mc. 13.10);
 - profeți și christoși mincinoși, care vor face semne și minuni false (Mat. 24.23-24; Mc. 13.22);
 - Antichrist și marea apostazie (2 Tes. 2.1-10; Apoc. 13);
 - Necazul cel Mare (Mc. 13.19-20; Apoc. 7.14);
 - Mântuirea lui Israel (Rom. 11.12,25-26).

270. Ce scop au aceste semne premergătoare revenirii Domnului?

Semnele *nu ne-au fost date* pentru:

- a le folosi speculativ în încercarea de a stabili momentul venirii Domnului;
- a ne crea o siguranță falsă, de genul: „Domnul nu poate veni până nu se va împlini cutare semn”.

Semnele *ne-au fost date* pentru:

- a ne asigura că Dumnezeu cunoaște și conduce toate evenimentele;
- a nu fi luați prin surprindere la vederea lor, ci a aștepta revenirea Mântuitorului nostru cu mai multă încredere și nerăbdare.

9.3.2. Învierea

271. Ce se înțelege prin înviere în context escatologic?

În escatologie, învierea nu se referă la acele minuni individuale ale reîntoarcerii sufletului în trupurile fizice (resuscitare fizică) ale câtorva persoane decedate (ex. 1 Împ. 17.22; 2 Împ. 8.5; 13.21; Mat. 9.25; In. 11.44; Fapte 9.40; 20.10 etc.), ci la evenimentul colectiv al învierii tuturor oamenilor, în vederea judecării și stabilirii destinului lor veșnic.

272. Învățătura despre învierea finală apare și în Vechiul Testament?

În Vechiul Testament, învățătura despre învierea finală nu este proeminentă, dar nici nu lipsește:

- Este *declarată* în câteva pasaje explicite: Iov 19.25-27; Is. 26.19; Dan. 12.2; Ezech. 37.12-14;
- Poate fi *dedusă* din alte afirmații doctrinare: Ps. 17.15; 49.15; 73.24-25 etc.

Domnul Isus și apostolii citează anumite pasaje din Vechiul Testament, ca dovezi ale învierii:

- Domnul Isus (Mc. 12.24-27) - citează Ex. 3.6;
- Apostolii Petru (Fapte 2.24-32) și Pavel (Fapte 13.32-37) - citează Ps. 16.10.

273. Care sunt pasajele cheie despre înviere din Noul Testament?

În Noul Testament, învierea este prezentată explicit de către:

- Domnul Isus: Mat. 22.29-32; In. 5.25,28-29; 6:39-44,54; 11. 24-25;
- Pavel: 1 Cor. 15.35-55; 1 Tes. 4.13-16; 2 Cor. 5.1-10; Fil. 3.20-21; Fapte 23.6; 24.15,21;
- Ioan (Apoc. 20.4-6,13).

274. Cine va înfăptui învierea din urmă?

Învierea finală este lucrarea Dumnezeuului triunic, care se va realiza prin co-participarea Tatălui, a Fiului și a Duhului Sfânt (Rom. 8.11).

275. Ce legătură există între învierea Domnului Isus și învierea credincioșilor?

Învierea Domnului Isus constituie:

- garanția învierii credincioșilor: 1 Cor. 6.14; 15.12-14; 1 Tes. 4.14;
- prototipul învierii credincioșilor: Rom. 6.5; 1 Cor. 15.20,23; Col. 1.15; 1 In. 3.1-2.

Este posibil ca transformarea trupului Domnului Isus să fi avut loc în două etape (In. 20.27):

(1) între înviere și înălțare - când trupul Său a purtat semnele răstignirii, a putut fi atins și a putut mânca (Lc. 24. 39-43; 21.9-15);

(2) după înălțare și glorificare - când trupul Său a părăsit universul spațio-temporal și a intrat în domeniul spiritual al cerului (Fapte 1.9).

Trupul nostru de după înviere va fi asemenea trupului Său glorificat (1 In. 3.1-2).

276. Evenimentul învierii va fi de natură trupească?

Da. Învierea nu constă în simpla resuscitare fizică, dar nici în supraviețuirea după moarte a sufletului și a duhului. Ea este un eveniment de natură trupească:

- Domnul Isus a înviat în trup (Lc. 24.38-39). El este „începutul, Cel întâi născut dintre cei morți” (Col. 1.18) - expresie care se referă mai mult la supremația Lui asupra grupului decât la întâietatea cronologică (cf. Col. 1.15).
- Toți oamenii - credincioși și necredincioși - vor fi înviați în trup (In. 5.28-29; Fapte 24.15; Rom. 8.11; Fil. 3.20-21; 1 Cor. 15.44).

Trupul nu este nici rău, nici irelevant din punct de vedere al învierii. Faptul învierii trupului nu constituie un privilegiu exclusiv al celor mântuiți, ci este cerut de judecata finală, care va marca diferența eternă dintre cei salvați și cei pierduți (Dan. 12.2;

In. 5.28-29). De drept, trupul credinciosului este proprietatea lui Dumnezeu, dar trebuie răscumpărat prin înviere (1 Cor. 6.12-20).

Pavel înfierază o erezie din vremea sa, care nega natura trupestă a învierii (2 Tim. 2.18).

277. Cum se explică faptul că, în unele texte biblice, învierea apare ca o răsplată?

Mai exact spus, „învierea celor neprihăniți” poate fi privită ca o răsplată acordată celor mântuiți (Lc. 14.14; 20.35; In. 11.25-26; Fil. 3.11). Acest fapt este explicabil, deoarece:

- „Învierea celor neprihăniți” păstrează și glorifică natură umană. Păcatul a afectat omul în întregime (trup, suflet și duh), mântuirea răscumpără omul în întregime. Dar nu printr-o eliberare sau izbăvire din trup, ci prin răscumpărarea trupului (Rom. 8.23). Întrucât învierea credinciosului înseamnă răscumpărarea trupului, ea poate fi privită ca o răsplată.
- Învierea este, mai exact, evenimentul care prefațează răsplătirea credincioșilor „înaintea scaunul de judecată al lui Hristos” (2 Cor. 5.10; 1 Cor. 3.13-14).

278. Ce caracteristici vor avea trupurile de după înviere ale celor credincioși?

1 Cor. 15.35-54, pasajul cheie care descrie trupurile de înviere, arată că ele vor fi:

- cerești, pline de strălucire (v. 40-41) - adecvate vieții eterne din cer;
- nesupuse putrezirii (v. 42) - incoruptibile: fără boală, îmbătrânire și moarte;
- glorificate și pline de putere (v. 43) - învăluite în slava lui Dumnezeu;
- duhovnicești (v. 44) - dar nu ca un duh (vezi Lc. 24.39);
- nu din pământ, ci din cer (v. 47-48);
- nu după chipul pământesc al lui Adam, ci după chipul ceresc al lui Hristos (v. 49);
- nu din carne și sânge, care putrezesc, ci din substanțe care nu putrezesc (v. 50-54).

Învierea, ca etapă care încheie mântuirea credincioșilor, constă în răscumpărarea trupurilor (Rom. 8.23).

279. Ce caracteristici vor avea trupurile de după înviere ale celor necredincioși?

Biblia nu ne spune cum vor arăta trupurile viitoare ale celor necredincioși, dar ne asigură că:

- vor sta în picioare înaintea Judecătorului așezat pe marele Tron alb, în vederea judecării (Apoc. 20.11-13);

- vor fi aruncate în „iazul de foc”, unde vor suporta veșnic „plânsul și scrâșnirea dinților” (Apoc. 20.15; Mat. 13.50).

280. Diferențele esențiale dintre trupul de acum și cel viitor nu vor anula continuitatea identității unei persoane?

Identitatea unei persoane este un dat absolut, care nu se poate pierde:

- *În acest trup.* Știința susține că celulele biologice mor și sunt înlocuite în întregime la fiecare șapte ani; și totuși, omul rămâne același individ - la naștere, la maturitate și la moarte.
- *În starea intermediară.* Biblia arată că individul care se chinuiește în Locuința morților este unul și același cu bogatul care se îmbrăca în porfiră și care a murit (Lc. 16.19-31). În plus, știm că același individ va fi înviat și chemat la judecata viitoare, pentru a-și primi sentința eternă.
- *După înviere.* Domnul Isus îi asigură pe ucenici că El a înviat din morți și că El este Cel care a trăit și a murit în văzul lor (Lc. 24.28-31; In. 21.9-15). Învierea nu anulează identitatea omului (2 Cor. 5.10; Fil. 1.22-24).

Continuitatea identității după moartea trupului este garantată de partea nemuritoare a omului (sufletul și duhul), în care își are sediul personalitatea acestuia.

281. Ce legătură va exista între trupul de acum și trupul de după înviere al unui credincios?

Analogia cu sămânța și planta care răsare din ea (1 Cor. 15.35-54) ne descoperă că între trupul de acum și cel viitor va exista o legătură organică. Totuși, constituția trupului de după înviere și natura diferenței dintre cele două trupuri rămân învăluite în mister. Din analogia paulină, am putea concluda că:

- Credincioșii vor învia în „trup duhovnicesc” (1 Cor. 15.44). „Duhovnicesc” nu înseamnă inexistența trupului, dar nici trup pur fizic, din „carne și sânge” (1 Cor. 15.50; vezi și Mat. 22.30).
- „Trupul duhovnicesc” nu va fi o reconstituire din moleculele „trupului pământesc”. Un asemenea proces ar fi imposibil, cel puțin în cazurile de canibalism, incinerare sau fertilizare a culturilor cu trupuri umane.
- „Trupul duhovnicesc” va avea un punct de identitate cu „trupul pământesc” din care va deriva, dar va fi altfel constituit - printr-un fel de metamorfoză.

9.3.3. Judecata finală

282. Ce se înțelege prin judecata finală?

Judecata finală *nu* trebuie confundată:

- cu judecățile rostite de Dumnezeu acum și aici, în istoria omenirii, ca de pildă:
 - sentințe deosebite: potopul (Gen. 6-7), nimicirea Sodomei și Gomorei (Gen. 19), plăgile din Egipt (Exod), distrugerea grupului condus de Core (Num. 16) sau chiar moartea lui Anania și a Safirei (Fapte 5);
 - răsplătiri speciale: luarea la cer a lui Enoh (Gen. 5.24) sau a lui Ilie (2 Împ. 2.11);
 - pedepse disciplinare obișnuite: Evr. 12.7; 1 Pet. 4.17.
- cu judecata din clipa morții, când sufletul și duhul omului sunt dirijate irevocabil fie spre rai, fie spre Locuința morților.
Judecata finală este un *eveniment escatologic*:
- care va urma după a doua venire a Domnului Isus,
- care va strânge laolaltă pe toți oamenii, din toate vremurile, înviați,
- pentru ca Judecătorul Suprem să facă public statutul etern al fiecăruia (In. 5.27-29; Evr. 9.27).

283. Care sunt bazele biblice ale doctrinei despre judecata finală?

Învățătura despre judecata finală este o doctrină biblică fundamentală (Evr. 6.2), care apare atât în Vechiul, cât și în Noul Testament:

- În Vechiul Testament - ni se spune că Dumnezeu, Judecătorul drept, a rânduit o zi viitoare, în care va judeca atât Israelul, cât și Neamurile: 1 Cron. 16.33; Ps. 9.7; 75.2; Ecl. 3.17; 11.9; 12.4; Iov 19.29; Is. 42.1; Dan. 7.9-10,26; 12.2-3; Ioel 2.30-32; Mal. 3.1-5.
- În Noul Testament - conceptul vechitestamentar este completat cu numeroase detalii, de către:
 - Domnul Isus: Mat. 7.21-23; 10.15; 11.22-24; 12.36-42; 24.29-35; 25.31-46; In. 5.22-29;
 - apostolul Pavel: Fapte 17.31; 24.25; Rom. 2.1-16; 14.10; 1 Cor. 3.10-15; 6.2-3; 2 Cor. 5.10; 2 Tim. 4.1;
 - apostolul Petru: Fapte 10.42; 2 Pet. 2.4,9; 3.7;
 - apostolul Ioan: 1 In. 4.17; Apoc. 14.7; 20.4-15;
 - autorul epistolei către Evrei: 9.27; 10.26-27.

284. Cine va fi Judecătorul Suprem?

De drept, autoritatea supremă la judecata finală îi aparține lui „Dumnezeu, Judecătorul tuturor” (Evr. 12.23; 1 Pet. 1.17), care va judeca omenirea prin Isus Hristos (Rom. 2.16). De fapt, Tatăl I-a delegat Fiului toată autoritatea de a judeca (In. 5.22,27; Fapte 10.42; 17.31; 2 Cor. 5.10; 2 Tim. 4.1).

Se pare că la judecata finală vor asista și îngerii buni, care-i vor aduna pe cei ce vor fi judecați (Mat. 13.41; 24.31), precum și sfinții glorificați (Mat. 19.28; Lc. 22.28-30; 1 Cor. 6.2-3; Apoc. 3.21; 20.4).

285. Cine vor fi subiecții judecății finale?

Judecata finală este un eveniment sigur și inevitabil, rânduit de Dumnezeu pentru toți oamenii care au trăit vreodată pe pământ (Evr. 9.27; 12.23):

- păcătoșii nemântuiți (Ecl. 11.9; 12.14; Apoc. 20.11-15);
- cei mântuiți (2 Cor. 5.10).

În plus, Dumnezeu a rânduit o zi a judecății și pentru îngerii care au păcătuit (2 Pet. 2.4; Iuda 1.6), și pentru Satan (In. 16.11; Apoc. 20.2,3,10). Păcătoșii vor fi condamnați la aceeași pedeapsă eternă ca și diavolul și îngerii căzuți.

286. După ce standard îi va judeca Dumnezeu pe oameni?

Standardul după care Dumnezeu îi va judeca pe oameni va fi voia Lui revelată. Dumnezeu va ține cont de 1) măsura voii Lui revelate fiecărui om în parte și 2) de măsura în care fiecare om a împlinit acea voie revelată lui.

- *Cei care nu au auzit niciodată Evanghelia* - vor fi judecați pe baza conștiinței lor. Dumnezeu S-a revelat tuturor oamenilor, de pretutindeni, prin revelația generală, adică prin creație (Rom. 1.18-25), prin istorie și prin conștiință (Rom. 2.12-16). Prin revelația generală, Dumnezeu le descoperă oamenilor *existența* Lui. Această revelație este insuficientă pentru mântuire, dar suficientă pentru a porni în căutarea lui Dumnezeu și a voii Lui (Fapte 17.27).
 - ✓ Celor care Îl caută pe Dumnezeu pe baza revelației generale, El li Se descoperă și le comunică *voia Sa mântuitoare*, pe diferite căi ale revelației speciale (ex. Iov 33.15). În ziua de apoi, Dumnezeu îi va judeca după cât au împlinit din revelația specială oferită lor.
 - ✓ Cei care înăbușe orice revelație și Îl ignoră pe Dumnezeu, în ziua judecății vor fi acuzați nu numai de conștiința lor, ci și de Dumnezeu.
- *Cei care au auzit Evanghelia* - vor fi judecați după cât au împlinit din revelația specială oferită lor prin Evanghelia (In. 12.48; Rom. 2.16).

Principiul judecății după măsura revelației primite este bine expus în Mat. 11.20-24 și Lc. 12.47-48.

287. Ce aspecte din viața oamenilor vor fi judecate în ziua de apoi??

În ziua de apoi, Dumnezeu îi va judeca pe oameni „după faptele lor”, înregistrate în cărțile care vor fi deschise de El (Apoc. 20.12). Dumnezeu va judeca faptele

oamenilor, ca probă sigură a prezenței sau absenței credinței mântuitoare. Oamenii vor da socoteală:

- de toate faptele săvârșite (Ecles. 12.14; Rom. 2.3; 2 Cor. 5.10; Apoc. 20.12);
- de toate cuvintele rostite (Mat. 12.36; Iac. 5.16);
- de toate gândurile ascunse (1 Cor. 4.5);
- de toate atitudinile exprimate în vreun fel sau altul (Prov. 6.13).

Judecata după fapte nu susține ideea că noi ne mântuim prin fapte. „*Faptele noastre nu câștigă mântuirea noastră, ci o expun. Faptele noastre nu sunt îndeajuns ca să merite bunăvoința lui Dumnezeu; ...ele nu câștigă, ele arată; ele nu merită, ele semnaleză; ele nu merită, ele demonstrează*” (John Piper).

288. Care sunt secvențele judecății finale?

Faptul că toți oamenii trebuie să se înfățișeze la judecata lui Dumnezeu nu înseamnă că toți vor fi chemați în fața marelui Tron alb din Apoc. 20.11. Judecata finală este un eveniment unic, compus din mai multe secvențe:

- 1) *Judecata celor mântuiți* de la „scaunul de judecată al lui Hristos” (2 Cor. 5:10). Aceasta va avea loc imediat după răpirea Bisericii, și va avea ca scop răsplătirea credincioșilor, în urma testării slujirii lor (1 Cor. 3.10-15).
- 2) *Judecata neamurilor* sau a „oilor și caprelor” (Matei 25:31-36). După Necazul cel mare, Antichrist, profetul mincinos și cei care au primit semnul fiarei vor fi judecați și aruncați în iazul de foc (Apoc. 19.19-21). Tot atunci, Israelul și neamurile vor fi judecate (după criteriile din Mat. 25), cu scopul de a stabili subiecții care vor intra în împărăția milenară.
- 3) *Judecata celor pierduți, de la marele Tron alb* (Apoc. 20:11-15). După Mileniu, toți cei pierduți vor fi judecați după faptele lor și condamnați pentru eternitate în iazul de foc.

Unii teologi cred că toate cele 3 secvențe descriu una și aceeași judecată finală. În opinia lor, atât credincioșii cât și necredincioșii vor fi judecați în fața marelui Tron alb. Cei scriși în Cartea vieții vor fi judecați după faptele lor, în vederea răsplătirii (cf. 1 Cor. 3.10-15); ceilalți, vor fi judecați după faptele lor, cu scopul de a stabili pedeapsa pe care o vor primi în iazul de foc (Apoc. 20:11-15). Separarea „oilor” de „capre” din Mat. 25:31-46 este o altă descriere a aceleiași judecăți finale. Noi nu ne însușim această opinie.

289. Ce caracteristici esențiale va avea judecata finală?

Judecata finală va fi unică și în ceea ce privește caracteristicile ei esențiale:

- În ce privește *calitatea*, judecata finală va fi:
 - obiectivă: bazată pe Legea divină (In. 12.48) și pe dovezi înregistrate (Apoc. 20.12);

- dreaptă: conform cu adevărul (In. 8.16; Apoc. 16.7) și fără părtinire (Ps. 9.8; 1 Pet. 1.17).
- În ce privește *autoritatea*, judecata finală va fi:
 - convingătoare: va încredința pe fiecare de temeinicia vinei lui și a pedepsei primite (Rom. 3.19; Iuda 14-15);
 - înfricoșătoare: iadul veșnic este cea mai înfricoșătoare sentință posibilă (Mat. 10.28; Mc. 9.48; Apoc. 20.15);
 - irevocabilă și definitivă: verdictul se execută întocmai și imediat, fără șanse de revocare (Mat. 7.23; 25.46; 2 Tes. 1.9).